

DOMAČ
KOLEBAR
SLOVENSKI

za
navadno leto
1859.

Spisal

P. Hitzinger,

Podlipski faranik.

Četrti pomnoženi tvojaj.

S podobo Bleškega jezera.

V LJUBLJANI.

Založil Janez Giontini.

Natisnil J. Rud. Milic.

Pravil: 74 str.

Pri
Janezu Glontini-tu v Ljubljani
so na prodaj:

JESUS MOJA SKRBJ.

Katóljshke molitne bukve
s nauki in napeljevanjem k poboshnemu shivljenju,
poleg nemshkiga od shastitljiviga gospoda

Alojsja Schlöra,
dohtarja sv. písma.

Veljajo nezvezane 40 kr., zvezane v usnjatem herbtu 54 kr., v usnji 1 gold. 10 kr., v usnji z zlatem obrezkom 1 gold. 40 kr.

Da bi bile te prelepe bukve tudi takim bravcom v prid, ki imajo slabe oči in toraj drobnega pisanja ne morajo brati, sim jih dal natisniti z debelimi čerkami,

**(s kakoršnjimi ste te dve
versti natisnjene,)**

tako da so sedaj tudi za nar slabeji oči pripravne. Torej te v četertič prav lepo natisnjene bukve, ki so tako dober kup, vsim tistim priporočujem, kateri zavoljo slabih oči navadnih z drobnimi čerkami natisnjenih molitevni bukev ne morejo brati.

Kdor 12 iztizov naenkrat kupi, dobi 13. po verhu.

DOMAČ

KOLNAR

SLOVENSKI

za

navadno leto

1859.

Spisal

P. Mitzinger.

Četerti pomnoženi tečaj.

S podobo Bleškega jezera.

V Ljubljani.

ZALOŽIL JANEZ GIONTINI.

Natisnil J. Rudolf Milic.

Osemnajst stoterno leto,
Verh devet in petdeseto,
Naj bi, kot je to število,
Toljko srečo vsem delilo.

IN=030004848

Časi, nebesne stvari, godovi.

Koledar uči štetev in razdelitev časov, posebne prikasni na nebesu, in znamenite godove v letu.

Stari koledar je v red djal rimski vladar Julij Cezar l. 45 pred Kr.; novi koledar je vravnal rimski papež Gregor XIII. leta 1582. Stari koledar je, zdaj že 12 dni zastal za novim.

Štetev in razdelitev časov.

Čas se sploh deli v leta in mesce, tedne in dneve, ure in minute.

Mero za 1 leto daje tek zemlje krog solnca (365 dni, 5 ur, 48 min.); tedaj se za navadno leto šteje 365, za vsako četrto ali prestopno leto pa 366 dni. Mero za 1 mesec odkazuje tek lune krog zemlje (29 dni, 12 ur, 44 min.) pa v primeri s tekom zemlje krog solnca; mero za en dan odločuje sukanje zemlje okoli svoje osi (24 ur).

Časi so se začeli šteti o stvarjenju sveta. Od stvarjenja svetá do Kristusovega rojstva je po navadni in naj bolj poterjeni štetvi minulo 4000 let. Po Kristusovem rojstvu je po navadni štetvi preteklo 1858 let, po bolj natančni štetvi pa 1862 let. Za koledar je sestavljena lastna štetev, julijanska doba, po kateri se vse koledarske števila začenjajo iz prvega; tista obsega 7980 let.

Leto 1859

je navadno leto, ima 52 tednov in 1 dan, ali 365 dni, se začne v saboto, in konča v saboto; ter je:

leto 5859 po stvarjenju svetá, poleg navadne štetve;
" 5863 " " " " bolj natančne štetve;
" 7367 " " " " prejšnje greške štetve;
" 6572 " julijanski koledarski dobi;
" 1859 " Kristusovem rojstvu, poleg navadne štetve;
" 1863 " " " " bolj natančne štetve.

Stvari in prikazni na nebesu.

Na nebesu se kažejo solnce in luna, planeti in kometi, in zvezde.

Solnce ☉

je svetla krogla, 1,415.225krat večja od zemlje. Okoli solnca se premika zemlja in drugi planeti, tudi kometi, v krajših in daljših potih. Tek zemlje krog solnca ni vselej enako hiter; zatorej je srednji poldanji čas eno dobo spredaj, eno dobo zadaj za pravim poldnem.

Veliki planeti.

☿ Merkur, prosto malokdaj viden, je 16krat manjši ko zemlja.
♀ Venera, (danica), naj lepše svetla, je malo manjši "
♁ Zemlja, človeški začasni dom, ima 5400 milj v okrogu.

- ♂ **Mart**, svetel s rudečo lučjo, je 4krat manjši ko zemlja.
 ♃ **Jupiter**, svetel z belo lučjo, je 1414krat večji „ „
 ♄ **Saturn**, bolj blede svetel, 772krat večji ko zemlja.
 ♅ **Uran**, prosto komaj viden, 82krat „ „
 ♆ **Neptun**, prostim očem neviden, je 100krat večji ko zemlja.

Mali planeti.

Vseh do slej znanih malih planetov je čez 50; prostim očem so nevidni. Stranskih planetov, ki so tovarši večjih, je 21 z luno vred.

Kometi.

Vseh do slej ugledanih kometov je čes 700; kažejo se v megleni luči, mnogokrat s svetlim repom. Kometi so znamenja Božje vsemogočnosti, ne pa zlegov in nesreč.

Luna ☾

je kroglja, 50krat manjša od zemlje; se premika okoli zemlje, ko njena tovaršica. Luna kaže spremene v svoji svetlobi; razsvetljene strani is pervega ne da nič viditi, potem jo kaže deloma, dalje celoma, in zopet deloma.

Ko luna stopi med sonce in zemljo, solnce mrakne; ko zemlja stopi med sonce in luno, luna mrakne. Pomrak se godi celoma ali deloma; meri se na pavce, 12 na celino.

Lunini spremeni.

☾ mlaj (mlada l.) | ☽ prvi krajec | ☽ šip (polna l.) | ☾ zadnji krajec.
 Lunini spremeni se v 19 letih povračujejo na ravno tiste dni v letu; ta doba je lunski krog (zlato število). Tudi se pomni starost lune v novega leta dan; to je epakta (lunsko kazalo).

Zvezde.

Se svetijo z lastno lučjo bolj ali manj blišeče; njih število je nezmerjeno, njih vsakodanje premikanje le videzno. Rimska cesta so neštevilne množice zvezd.

Zvezdiša.

So trume zvezd, ki si jih v misli sestavljamo v podobe; vseh zvezdiš se šteje 108. Med njimi so dvanajstere nebeške znamenja, tudi veliki in mali voz (medved).

Nebeške znamenja.

 oven.	 rak.	 tehtnica.	 kozel.
 junec.	 lev.	 škorpjon.	 vodnar.
 dvojčki.	 devica.	 strelec.	 ribe.

V okrogu teh znamenj se vidi solnce premikati s planeti vred. V znamenju kozla stoji tisto naj nižje proti jugu, v znamenju raka naj višje proti severju; v znamenju ovna in tehtnice ostaja pri sredi, v ravniku. Po tem raznem solnčnem stanju se ločijo čveteri letni časi.

Planeti vladavci.

So Saturn, Jupiter, Mart, Solnce, Vežnera, Merkur, Luna.

To so po starih koledarjih znamenja letine in vremena. Misli se namreč, da se letna lastnija povračuje na 7 let; ta misli pa skušnja ne poterduje zadosti. Vreme in letina se ravne po raznih uzrokih; za krajši čas se oboje utegne nekoliko napovedovati, za daljši čas se le težko zamore kaj ugibati.

Letni časi l. 1859.

Pomlad se začne 21. marca;	Jesen se začne 23. septembra;
Poletje " " 22. junija;	Zima " " 22. decembra.

Pomraki leta 1859.

Solnce mrakne 4krat: 3. febr., 4. marc., 29. jul., 28. avg.

Luna mrakne 2krat: 17. februarja, 13. avgusta. Vsi ti pomraki so pri nas nevidni.

Planet vladavec leta 1859.

Je Luna; po takem bi letina imela biti bolj mokrotna, malo rodovitna. Resnica o tem se bo naj bolj vidila konec leta.

Posebni dnevi in godovi v letu.

Med dnevi se po cerkveni postavi ločijo nedelje, prazniki, postni dnevi, po deržavni postavi pa prepovedani dnevi.

Nedelja.

Je prvi dan vsacega tedna; celo leto jih ima 52, v časih 53. V koledarju se dnevi poredoma zaznamujejo s 7 čerkami: A, B, C, D, E, F, G; čerka, ki v posameznem letu zadeva v nedelje, je nedeljska čerka. Nedelje se v 28 letih povračuje na ravno tiste dni v letu; ta doba je solnčni krog (nedeljska doba).

Godovi in prazniki.

So trojni: Gospodovi, Matere Božje, in Svetnikov.

Eni so zapovedani prazniki, eni niso zapovedani; za posamezne kraje so godovi deželnih priporočnikov. Eni so premakljivi godovi, ne navezani na stanoviten dan, eni nepremakljivi. Za večjimi godovi se obhaja osmina, ali spomin skozi 8 dni.

Poglavitni prasniki so: Božič, god rojstva Gospodovega; Velikanoč, god vstajenja Gospodovega; Binkošti, god prihoda sv. Duha. Božič je nepremakljiv god; Velikanoč je premakljiva, in se obhaja vselej v nedeljo po prvem pomladnem šipu; Binkošti in drugi premakljivi godovi sledijo za Veliko nočjo. Prazniško število kaže dan, v kterega med 35 dnevi, od 21. marca do 25. aprila, ravno zadene Velika noč.

Postni dnevi.

So čveteri: adventni, pred božičem; 40danski, pred velikonočjo; kvaterni, o 4 letnih časih; predgodovi večjih praznikov. Petek in sabota sta le nemesna dneva.

Začetek leta.

Navadno leto se začne 1. januarja.

Cerkveno leto „ „ 1. adventno nedeljo.

Avstrijsko vladno leto se začne 1. novembra.

Rimsko vladno leto se je začinjalo 1. septembra.

V dan 1. sept. se je pod rimskim cesarstvom na vsake 15 let iz novega napovedoval ves davek; po tej dobi se še pomni rimsko število.

Koledarske štetve l. 1859.

Lunski krog, zlato število . . . 17	Rimsko davkno število . . . 2
Epakta, lunsko kazalo . . . XXVI	Nedeljska čerka B
Solnčni krog, nedeljska doba 20	Prazniško število 34

Premakljivi in drugi godovi leta 1859.

1. predpepelnična ned. 20. febr.	Binkošti, duhovo . . . 12. jun.
Pepelnica 9. marc.	Sveto Telo 23. „
Cvetna ned., cvetnica 17. apr.	Nedelj po binkoštih . . . XXIII.
Velikanoč, vuzem . . . 24. „	1. adventna nedelja . . . 27. nov.
Vnebohod Gospodov . . 2. jun.	Božič, v nedeljo . . . 25. dec.

Godovi deželnih priporočnikov.

Sv. Ciril in Metod, aposteljna slovenska, 9. marca.

Sv. Jožef na Krajnsk., Štajersk., Korošk. in Primorsk. 19. marca.

Sv. Rupert, na Solnograškem, 27. marca.

Sv. Mohor in Fortunat, na Krajnskem, Štajerskem, Goriškem, Furlanskem, 12. jul.

Sv. Marka, na Beneškem, 25. aprila.

Sv. Elija, na Horvaškem, 20. julija.

Sv. Štefan, na Ogerskem, 20. avgusta.

Sv. Tilen, na Koroškem, 1. septembra.

Sv. Just, na Terzaškem, 2. novembra.

Sv. Leopold, na Avstrijskem, 15. novembra.

Kvaterni in drugi posti l. 1859.

I. kvatri, pomladni, 16. 18. 19. marca.

II. „ poletni, 15. 17. 18. junija.

III. „ jesenski, 21. 23. 24. septembra.

IV. „ zimski, 14. 16. 17. decembra.

40danski post, od pepelnice do vel. sabote, 9. marca do 23. apr.

Adventni in drugi posti so zaznamujani s križem †.

Deršavni prepovedani dnevi.

Gledišne igre so prepovedane: v pepelnico, postni šmaren, veliki teden, velikonoč, binkošti, sv. Telo, mali šmaren, vse Svete, božič s 3 dnevi poprej.

Plesi in bali so prepovedani: adventni in božični čas do sv. 3 kraljev, postni čas, velikonočni teden, v kvaterni in druge poste, v petke in sabote, in v godove deželnih priporočnikov.

S sodnimi opravili se praznuje od božiča do svetih 3 kraljev, od cvetnice do velikonočnega ponedeljka, vse nedelje in zapovedane praznike.

Posebni ogledi na nebesu.

Januari.

Solnce in luna.

Solnce je v dan pred 1. zemlji naj bližje ob 2 u. 50 m. zveč.

Solnce 20. stopi v zn. vodnarja ob 1 u. 38 m. zveč.

Luna stopi 3. v zn. kozla, 10. v zn. ovna, 17. v zn. raka, 23. v zn. tehtnice, 30. v zn. kozla.

Luna je 4. zemlji naj dalje, 18. naj bližje, 31. naj dalje.

Planeti.

Merkur je v zn. kozla; izhaja ob 7 u. zjutr.; zahaja ob 4 u. zveč.

Venera je v zn. strelca, juternica, 12. solncu naj bližje; izhaja ob 5 u. zjutr., zahaja po 2 u. zveč.

Mart je v zn. rib; izhaja ob 10 u. zjutr.; zahaja ob 9 u. zveč.

Jupiter je v zn. dvojčkov; izhaja ob 2 u. zvečer, zahaja ob 5 u. zjutr.

Saturn je v zn. leva, 19. tik lune, 29. solncu nasproti; izhaja ob 7 u. zveč., zahaja ob 9 u. zjutr.

Uran je v zn. junca; izhaja ob 1 u. zv.; zahaja ob 3 u. zjutr.

Neptun je v zn. rib vse leto.

Februari.

Solnce in luna.

Solnce 19. stopi v zn. rib ob 4 u. 17 m. zjutraj.

Solnce mrakne 3. deloma (0,8 pavc.), med 2 u. 1 m. in 2 u. 39 m. zjutraj; vidoma le na južnem koncu zemlje.

Luna stopi 6. v zn. ovna, 13. v zn. raka, 19. v zn. tehtnice, 26. v zn. kozla.

Luna je 16. zemlji naj bližje, 28. naj dalje.

Luna mrakne 17. celoma, med 10 u. 8 m. zjutr. in 1 u. 40 m. zveč.; vidoma v Azii, Ameriki in Avstralii.

Planeti.

Merkur je v zn. vodnarja, 8. solncu naj dalje; izhaja po 7 u. zjutraj; zahaja po 4 u. zveč.

Venera je v zn. kozla, 4. naj bolj svetla danica; izhaja po 5 u. zjutr.; zahaja po 3 u. zveč.

Mart je v zn. ovna; izhaja po 10 u. zjutr.; zahaja po 9 u. zveč.

Jupiter je v zn. dvojčkov; izhaja po 2 u. zvečer; zahaja po 5 u. zjutr.

Saturn je v zn. leva, 15. tik lune; izhaja po 6 u. zveč.; zahaja po 9 u. zjutr.

Uran je v zn. junca; izhaja ob 1 u. zveč.; zahaja po 3 u. zjutr.

Marci.

Solnce in luna.

Solnce 21. stopi v zn. ovna ob 3 u. 41 m. zjutraj. Pomlad se začne.

Solnce mrakne 4. deloma (3 pavc.), med 6 u. 36 m. in 9 u. 9 m. zvečer; vidoma v severni Azii in Ameriki.

Noč in dan sta 19. enaka, 12 ur.

Luna stopi 6. v zn. ovna, 12. v zn. raka, 19. v zn. tehtnice, 25. v zn. kozla.

Luna je 6. zemlji naj bližje, 27. naj dalje.

Planeti.

Merkur je v zn. rib, 8. pri solncu zgoraj, 24. solncu naj bližje; izhaja ob 6 u. zjutr.; zahaja po 5 u. zvečer.

Venera je v zn. vodnarja, juternica, 30. tik lune; izhaja ob 4 u. zjutr.; zahaja ob 2 u. zvečer.

Mart je v zn. ovna; izhaja ob 8 u. zjutr.; zahaja ob 9 u. zveč.

Jupiter je v zn. dvojčkov; izhaja po 10 u. zjutr.; zahaja po 1 u. zjutr.

Saturn je v zn. leva, 15. tik lune; izhaja ob 3 u. zveč.; zahaja po 5 u. zjutr.

Uran je v zn. junca; izhaja pred 10 u. zjutr.; zahaja pred 1 u. zjutr.

April.

Solnce in luna.

Solnce 20. stopi v zn. junca ob 4 u. 10 m. sveč.

Luna stopi 2. v zn. ovna, 9. v znamenje raka, 15. v zn. tehtnice, 22. v zn. kozla, 29. v zn. ovna.

Luna je 11. zemlji naj bližje, 24. naj dalje.

Planeti.

Merkur je v zn. ovna, 22. pri solncu spodaj; izhaja ob 6 u. zjutr.; zahaja ob 8 u. zvečer.

Venera je v zn. rib, juternica; izhaja ob 4 u. zjutr., zahaja po 2 u. zvečer.

Mart je v zn. junca, 28. tik Urana; izhaja ob 5 u. zjutr.; zahaja ob 9 u. zveč.

Jupiter je v zn. dvojčkov; izhaja po 8 u. zjutr.; zahaja ob 12 u. ponoči.

Saturn je v zn. leva, 11. tik lune; izhaja ob 12 u. opoldne; zahaja po 3 u. zjutr.

Uran je v zn. junca; izhaja ob 7 u. zjutr.; zahaja ob 11 u. zv.

Maj.

Solnce in luna.

- Solnce 21. stopi v zn. dvojčkov ob 4 u. 17. m. zvečer.
Luna stopi 6. v zn. raka, 12. v zn. tehtnice, 19. v zn. kozla,
27. v zn. ovna.
Luna je 7. zemlji naj bližje, 22. naj dalje.

Planeti.

- Merkur je v zn. junca, 7. solncu naj dalje; izhaja po 4 u. zjut.;
zahaja ob 6 u. zvečer.
Venera je v zn. ovna, juternica, 4. solncu naj dalje; izhaja po
4 u. zjutr.; zahaja ob 4 u. zvečer.
Mart je v zn. dvojčkov; izhaja ob 6 u. zjutr.; zahaja ob 9 u.
zvečer.
Jupiter je v zn. dvojčkov; izhaja ob 7 u. zjutr.; zahaja ob
10 u. zvečer.
Saturn je v zn. leva, 8. pri luni, med 9. in 10. u. zv. pokrit;
izhaja ob 11 u. zjutr.; zahaja po 1 u. zjutr.
Uran je v zn. dvojčkov, 25. pri solncu; izhaja ob 6 u. zjutr.;
zahaja ob 9 u. zvečer.

Juni.

Solnce in luna.

- Solnce 22. stopi v zn. raka ob 0 u. 46 m. zjutr. Poletje
se začne.
Dan je 22. naj daljši, 15 u. 42 m.
Luna stopi 2. v zn. raka, 8. v zn. tehtnice, 15. v zn. kozla, 23.
v zn. ovna, 30. v zn. raka.
Luna je 3. zemlji naj bližje, 19. naj dalje.

Planeti.

- Merkur je v zn. dvojčkov, 23. pri solncu zgoraj, 28. tik Marta;
izhaja po 3 u. zjutr.; zahaja po 5 u. zvečer.
Venera je v zn. junca, juternica; izhaja ob 3 u. zjutr.; zahaja
ob 4 u. zvečer.
Mart je v zn. raka, 7. pri Jupitru; izhaja ob 5 u. zjutr.; zahaja
ob 9 u. zvečer.
Jupiter je v zn. raka, 25. pri solncu; izhaja po 5 u. zjutr.;
zahaja ob 9 u. zvečer.
Saturn je v zn. leva, 5. tik lune; izhaja ob 9 u. zjutr.; zahaja
ob 11 u. zv.
Uran je v zn. dvojčkov, 22. pri Veneri; izhaja ob 4 u. zjutr.;
zahaja ob 7 u. zvečer.

Juli.

Solnce in luna.

Solnce je 2. zemlji naj dalje ob 2 u. 28 m. zvečer.

Solnce 23. stopi v zn. leva ob 11 u. 46 m. zjutr.

Solnce mrakne 29. deloma (6.3 pavc.) med 9 u. 24 m. in 12 u. 22 m. zvečer; vidoma v severni Ameriki, Azii in Evropi.

Luna stopi 6. v zn. tehtnice; 13. v zn. kozla, 20. v zn. ovna, 27. v zn. raka.

Luna je 1. zemlji naj bližje, 16. naj dalje, 30. naj bližje.

Planeti.

Merkur je v zn. raka, 7. v zn. leva, 1. tik lune, 14. tik Saturna; izhaja ob 4 u. zjutr.; zahaja ob 9 u. zvečer.

Venera je v zn. dvojčkov, 15. v zn. raka; 21. tik Jupitra po 4 u. zjutr.; izhaja po 2 u. zjutr.; zahaja ob 6 u. zvečer.

Mart je v zn. raka, 21. pri solncu, 29. tik lune; izhaja po 4 u. zjutr.; zahaja po 8 u. zvečer.

Jupiter je v zn. raka; izhaja ob 4 u. zjutr.; zahaja ob 8 u. zv. Saturn je zn. raka, 2. in 30. tik lune; izhaja ob 6 u. zjutr.; zahaja ob 10 u. zveč.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja ob 4 u. zjutr.; zahaja ob 2 u. zv.

Avgust.

Solnce in luna.

Solnce 23. stopi v zn. device ob 6 u. 14 m. zvečer.

Solnce mrakne 28. deloma (6.3 pavc.) med 4 u. 27. m. in 7 u. 28 m. zjutraj; vidoma v južni Afriki in Avstralii.

Luna stopi 2. v zn. tehtnice, 9. v zn. kozla, 17. v zn. ovna, 23. v zn. raka, 29. v zn. tehtnice.

Luna je 12. zemlji naj dalje, 27. naj bližje.

Luna mrakne 13. celoma, med 3 u. 34 m. in 7 u. 30 m. zvečer; vidoma v Avstralii, Azii, Afriki in južni Evropi.

Planeti.

Merkur je v zn. device, 3. solncu naj dalje, 28. pri solncu spodaj; izhaja ob 6 u. zjutr.; zahaja po 9 u. zvečer.

Venera je v zn. leva, 21. pri Saturnu, 22. pri Martu, 25. solncu naj bližje; izhaja ob 3 u. zjutr.; zahaja ob 7 u. zveč.

Mart je v zn. leva, 20. pri Saturnu; izhaja po 4 u. zjutr.; zahaja po 7 u. zvečer.

Jupiter je v zn. raka; izhaja ob 2 u. zjutr.; zahaja ob 6 u. zv.

Saturn je v zn. leva, 9. pri solncu, 27. tik lune; izhaja ob 5 u. zjutr.; zahaja ob 8 u. zvečer.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja po 11 u. zv.; zahaja po 3 u. zv.

September.

Solnce in luna.

Solnce 23. stopi v znamenje tehtnice ob 2 u. 58 m. zvečer.
Jesen se začne.

Noč in dan sta 24. enaka, 12 ur.

Luna stopi 5. v zn. kozla, 13. v zn. ovna, 20. v zn. raka;
26. v zn. tehtnice.

Luna je 8. zemlji naj dalje, 24. naj bližje.

Planeti.

Merkur je v zn. device, 15. tik Marta, 16. solncu naj bližje;
izhaja ob 5 u. zjutraj; zahaja ob 6 u. zvečer.

Venera je v zn. device, 28. pri solncu zgoraj; izhaja po 4 u.
zjutraj; zahaja po 6 u. zvečer.

Mart je v zn. device; izhaja ob 4 u. zjutraj; zahaja ob 6 u. zveč.

Jupiter je v zn. raka; izhaja ob 1 u. zjutraj; zahaja ob 4 u. zv.

Saturn je v zn. leva, 23. tik lune; izhaja po 3 u. zjutraj; zahaja
po 6 u. zveč.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja ob 10 u. zvečer; zahaja po
1 u. zvečer.

Oktober.

Solnce in luna.

Solnce 23. stopi v zn. škorpjona ob 11 u. 36 m. zvečer.

Luna stopi 2. v zn. kozla, 10. v zn. ovna, 17. v zn. raka, 23
v zn. tehtnice, 30. v zn. kozla.

Luna je 6. zemlji naj dalje, 22. naj bližje.

Planeti.

Merkur je v zn. tehtnice, 11. pri solncu zgoraj, 20. tik Venere,
30. solncu naj dalje; izhaja ob 5 u. zjutraj; zahaja ob 5 u. zv.

Venera je v zn. tehtnice; izhaja ob 6 u. zjutraj; zahaja ob 6
u. zvečer.

Mart je v zn. device, 9. solncu naj dalje; izhaja ob 4 u. zjutraj;
zahaja ob 5 u. zveč.

Jupiter je v zn. raka; izhaja ob 11 u. zveč.; zahaja ob 3 u. zv.

Saturn je v zn. leva; izhaja ob 2 u. zjutraj; zahaja ob 4 u. zv.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja ob 8 u. zveč.; zahaja ob 11 u.
zvečer.

November.

Solnce in luna.

Solnce 22. stopi v zn. strelca ob 8 u. 24 m. zvečer.

Luna stopi 6. v zn. ovna, 13. v zn. raka, 19. v zn. tehtnice,
26. v zn. kozla.

Luna je 3. zemlji naj dalje, 16. naj bližje.

Planeti.

Merkur je v zn. škorpjona; izhaja ob 8 u. zjutr.; zahaja ob 5 u. zvečer.

Venera je v zn. škorpjona; izhaja po 7 u. zjutr.; zahaja ob 5 u. zvečer.

Mart je v zn. tehtnice; izhaja ob 3 u. zjutr.; zahaja ob 3 u. zv.

Jupiter je v zn. raka; izhaja ob 9 u. zveč.; zahaja ob 1 u. zveč.

Saturn je v zn. leva; izhaja o polnoči; zahaja ob 2 u. zveč.

Uran je v zn. dvojčkov, 28. solncu nasproti; izhaja ob 6 u. zveč.; zahaja ob 9 u. zjutraj.

December.

Solnce in luna.

Solnce 22. stopi v zn. kosla ob 10 u. 51 m. zjutraj. Zima se začne.

Dan je 22. naj krajši, 8 ur 34 m.

Luna stopi 4. v zn. ovna, 11. v zn. raka, 17. v zn. tehtnice, 24. v zn. kozla.

Luna je 13. zemlji naj bližje, 29. naj dalje.

Planeti.

Merkur je v zn. strelca, 5. tik Venere, 14. pri solncu spodaj; izhaja ob 9 u. zjutr.; zahaja ob 5 u. zvečer.

Venera je v zn. strelca, 6. v zn. kozla, 15. solncu naj dalje; izhaja ob 9 u. zjutr.; zahaja ob 5 u. zveč.

Mart je v zn. tehtnice; izhaja ob 3 u. zjutr.; zahaja ob 2 u. zj.

Jupiter je v zn. raka; izhaja ob 7 u. zveč.; zahaja ob 11 u. zj.

Saturn je v zn. leva; izhaja ob 10 u. zveč.; zahaja ob 1 u. zveč.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja ob 3 u. zv.; zahaja ob 7 u. zjut.

Opomba. Vse zvezdoznanske napovedi v tem koledarju se ozirajo na Ljubljanski zemljopisni stan in srednji čas.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangellii	Premembe na nebesu
1 Sab. A	Novo leto. Obrezovanje Gosp. <i>Jesus se verne iz Egipta. Mat. 2.</i>	Solčni stan. Solnce izbaja: 1. ob 7 uri 44 m. 11. " 7 " 42 " 21. " 7 " 35 " Solnce zahaja: 1. ob 4 uri 22 m. 11. " 4 " 34 " 21. " 4 " 47 " Dan je dolg: 1. 8 ur 38 m. 11. 8 " 52 " 21. 9 " 12 "
2 Ned. B	1. N. pred Razgl. Osm. Štefana m.	Pravo poldne: 1. ob 12 uri 3 m. 11. " 12 " 8 " 21. " 12 " 11 "
3 Poned.	Osm. Janeza ap. Anter p. m.	Lunini stan. Luna izbaja: 4. ob 8 u. 23 m. zj. 12. " 11 " 0 " zj. 18. " 5 " 48 " zv. 26. " 11 " 25 " zv.
4 Torek	Osm. ned. otrok. Tit, škof	Luna zahaja: 4. ob 4 u. 21 m. zv. 12. " 1 " 22 " zj. 18. " 8 " 44 " zj. 26. " 3 " 7 " zv.
5 Sreda	Predgod Razgl. Telesfor p. m.	☉ Mlaj je 4. ob 6 u. 23 m. zjutre.
6 Četert.	Razglašenje Gosp. III Kralji.	☾ P. krajec 12. ob 8 u. 20 m. zj.
7 Petek	Med osm. Razgl. Lucijan m.	☼ Šip je 19. ob 0 u. 46 m. zv.
8 Sabota	Med osm. R. Severin. Erhard. <i>Jesus 12 let star gre v tempelj. Luk. 2.</i>	☽ Z. krajec 25. ob 9 u. 42 m. zv.
9 Ned. B	1. N. po Razgl. Med osm. R.	Dozd. vreme. O mlaju se obeta sneg z vetrom; o prvem krajcu sneg in dež; o šipu merzlo o jas- nem nebesu; o zad- njem kr. sneg in dež.
10 Poned.	Med osm. Razgl. Peter Urs. sp.	
11 Torek	Med osm. R. Higin. Pavlin šk.	
12 Sreda	Med osm. Razgl. Ernest op.	
13 Četert.	Osmina Razgl. Leonci šk.	
14 Petek	Hilari šk. uč. Feliks m.	
15 Sabota	Pavel puš. Maver opat <i>Jesus na ženitnini v Kani. Jan. 2.</i>	
16 Ned. B	2 Ned. po Razgl. S. Imé Jezus	
17 Poned.	Anton puš. Sulpici šk.	
18 Torek	Stol Petra ap. v R. Priska d. m.	
19 Sreda	Kanut kr. m. Mari muč.	
20 Četert.	Fabijan in Sebastijan muč.	
21 Petek	Neža d. m. Majnard op.	
22 Sabota	Vincenci in Anastazi muč. <i>Jesus osdravi hlapca stotnikovega. Mat. 8.</i>	
23 Ned. B	3. N. po Razgl. Poroka Marije D.	
24 Poned.	Timotej šk. m. Babila šk. m.	
25 Torek	Spreob. Pavla ap. Ananija m.	
26 Sreda	Polikarp šk. m. Pavla v.	
27 Četert.	Janez Kriz. šk. uč. Vitalijan p.	
28 Petek	Julijan šk. Marjeta kr. dev.	
29 Sabota	Francišek Sal. šk. Julijan sp. <i>Jesus pomiri vihar na morju. Mat. 8.</i>	
30 Ned. B	4. N. po Razgl. Martina d. m.	
31 Poned.	Peter Nol. sp. Pren. Marka ev.	

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Torek	Ignaci šk. m. Efrem uč.	Solčni stan. Solnce izbaja: 1. ob 7 uri 24 m. 11. " 7 " 11 " 21. " 6 " 55 " Solnce zahaja: 1. ob 5 uri 2 m. 11. " 5 " 17 " 21. " 5 " 29 " Dan je dolg: 1. 9 ur 38 m. 11. 10 " 6 " 21. 10 " 36 " Pravo poldne: 1. ob 12 u. 13 m. 11. " 12 " 14 " 21. " 12 " 13 " Lunini stan. Luna izbaja: 3. ob 7 u. 42 m. zj. 10. " 7 " 57 " zj. 17. " 5 " 57 " zv. 24. " 1 " 46 " zj. Luna zahaja: 3. ob 5 u. 34 m. zv. 10. " 1 " 37 " zj. 17. " 7 " 33 " zj. 24. " 9 " 30 " zj. ☉ Mlaj je 3. ob 2 u. 1 m. zjutr. ☾ P. krajec 10. ob 8 u. 37 m. zveč. ☽ Šip je 17. ob 11 u. 39 m. zjutr. ☾ Z. krajec 24. ob 3 u. 18 m. zveč. Dozd. vreme. O mlaju se kaže sneg z vetrom; o prvem kraju dež in sneg; o šipu merzlo, veter- no; o zadnjem kraju lepo, voljno vreme.
2 Sreda	Svečnica. Darovanje Gosp.	
3 Četert.	Blaž šk. m. Ansgar šk.	
4 Petek	Andrej Kors. šk. Evtihi m.	
5 Sabota	Agata d. m. Japonski muč.	
" "	Ingenuin in Albuin šk.	
<i>Prilika od pšenice in tulike. Mat. 13.</i>		
6 Ned. B	5. Ned. po R. Rotija. Amand šk.	
7 Poned.	Romuald op. Rihard kr. sp.	
8 Torek	Janez Mat. sp. Juvenci šk.	
9 Sreda	Apolonija d. m. Pavlin šk.	
10 Četert.	Školastika d. Silvan šk.	
11 Petek	VII Služabnikov Marije D.	
12 Sabota	Evlalija d. m. Valentin šk. m.	
<i>Prilika od šenof. serna in kvasa. Mat. 13.</i>		
13 Ned. B	6. N. po Raz. Sercé Marije D.	
" "	Katarina Rič. d. Evstohija d.	
14 Poned.	Valentin m. Zoil spozn.	
15 Torek	Favstin in Jovita muč.	
16 Sreda	Julijana d. m. Onezim šk. m.	
17 Četert.	Krizancijan in tovarsi m.	
18 Petek	Simeon šk. m. Flavijan šk.	
19 Sabota	Viktor m. Konrad sp.	
<i>Prilika od delavcov v vinogradu. Mat. 20.</i>		
20 Ned. B	1. Predpep. N. Elevation šk. m.	
21 Poned.	Maksimijan šk. Eleonora kr.	
22 Torek	Stol Petra ap. v A. Molit. Gosp.	
23 Sreda	Peter Dam. šk. Marjeta Kort.	
" "	Predgod Matija apost.	
24 Četert.	Matija ap. Sigefrid šk. m.	
25 Petek	Viktorin m. Valburga d.	
26 Sabota	Nestor šk. m. Aleksander šk.	
<i>Prilika od sejavca in semena. Luk. 8.</i>		
27 Ned. B	2. Predp. N. Leander šk.	
28 Poned.	Makari muč. Roman op.	

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Torek	Albin šk. Joana Marija d.	Solčni stan.
2 Sreda	Jovin m. Simplici pap.	Solnce izbaja:
3 Četert.	Agapa d. m. Kunigunda ces.	1. ob 6 uri 41 m.
4 Petek	Kazimir sp. Luci pap. m.	11. " 6 " 23 "
5 Sabota	Janez Jožef sp. Fridolin sp.	21. " 6 " 4 "
<i>Jesus ozdravi slepca poleg pota. Luk. 18.</i>		Solnce zahaja:
6 Ned. B	3. Predpep. N. Koleta dev.	1. ob 5 uri 43 m.
7 Poned.	Tomaž Akv. uč. Perpetva m.	11. " 5 " 57 "
8 Torek	Janez od Boga sp. (Pust)	21. " 6 " 10 "
9 Sred. †	Pepelnica. Franciška v.	Dan je dolg:
" "	Čiril in Metodi, škofa.	1. 11 ur 2 m.
10 Četert.	Štirideset mučencov. Kaj m.	11. 11 " 34 "
11 Petek	Ternj. krona Gosp. Zosim m.	21. 12 " 6 "
12 Sabota	Gregor p. uč. Mamilijan m.	Pravo poldne:
<i>Jesus se posti 40 dni, je skušan. Mat. 4.</i>		1. ob 12 u. 12 m.
13 Ned. B	1. Ned. v Postu. Nicefor šk.	11. " 12 " 10 "
14 Poned.	Matilda kr. Afrodizi m.	21. " 12 " 7 "
15 Torek	Longin m. Zaharija p.	Lunini stan.
16 Sred. †	Kvatri. Hilari in tov. m.	Luna izbaja:
17 Četert.	Patrici šk. Jedert dev.	4. ob 6 u. 24 m. zj.
18 Pet. †	Sulica in žebli G. Eduard kr.	12. " 10 " 8 " zj.
19 Sab. †	Jožef, ženin Marije D.	18. " 6 " 13 " zv.
<i>Jesus se spremeni na gori. Mat. 17.</i>		26. " 2 " 17 " zj.
20 Ned. B	2. kvat. N. v Postu. Feliks m.	Luna zahaja:
21 Poned.	Benedikt op. Serapion šk.	4. ob 5 u. 36 m. zv.
22 Torek	Epafrodit šk. Oktavijan m.	12. " 3 " 10 " zj.
23 Sreda	Turibi šk. Katarina Vast. d.	18. " 6 " 9 " zj.
24 Četert.	Gabriel arh. Pigmeni m.	26. " 9 " 53 " zj.
25 Petek	Oznanj. Marije D. Tančica G.	☉ Mlaj je 4. ob 8 u.
26 Sabota	Kastul m. Teodor šk. m.	8 m. zveč.
<i>Jesus izčene hudiča iz mutca. Luk. 11.</i>		☾ P. krajec 12. ob
27 Ned. B	3. N. v Postu. Rupert šk.	5 u. 36 m. zjutr.
28 Poned.	Ksist III. p. Guntram kr.	☽ Šip je 18. ob 10
29 Torek	Jona muč. Evstazi op.	u. 42 m. zveč.
30 Sreda	Janez Klim. op. (Sredpost).	☾ Z. krajec 26. ob
31 Četert.	Amos prer. Balbina d.	10. u. 24 m. zjutr.
		Dozd. vreme.
		O mlaju se kaže lepo
		o severju; o prvem
		krajcu, deževno; o
		šipu lepo, zj. hladno;
		o zadnj. krajcu dež,
		merzlo.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliij	Premembe na nebesu
1 Petek	V Ran Gosp. Hugon šk.	Solnčni stan.
2 Sabota	Francišek Pavl. Marija Eg.	Solnce izhaja :
<i>Jesus nasiti 5000 mož. Jan. 6.</i>		1. ob 5 uri 45 m.
3 Ned. B	4. N. v Postu. Abundi šk.	11. " 5 " 26 "
4 Poned.	Izidor šk. uč. Sozim sp.	21. " 5 " 7 "
5 Torek	Vincenci Fer. Irena d. m.	Solnce zahaja :
6 Sreda	Ksist p. m. Celestin p.	1. ob 6 uri 25 m.
7 Četert.	Epifani šk. Hegesip sp.	11. " 6 " 38 "
8 Petek	S. Kri Gosp. Dionizi šk.	21. " 6 " 51 "
9 Sabota	Prokor m. Marija Kleofova	Dan je dolg :
<i>Judje hočejo Jezusa kamjati. Jan. 8.</i>		1. 12 ur 42 m.
10 Ned. B	Tiha ned. Eechiel prer.	11. 13 " 12 "
11 Poned.	Leon p. uč. Domnion šk. m.	21. 13 " 44 "
12 Torek	Zenon šk. m. Lazar m.	Pravo poldne :
13 Sreda	Hermenegild kr. m. Urs šk.	1. ob 12 u. 4 m.
14 Četert.	Tiburci m. Lambert. šk.	11. " 12 " 2 "
15 Petek	VII žalost Marije D. Helena c.	21. " 11 " 59 "
16 Sabota	Turibi šk. Drogon sp.	Lunini stan.
<i>Jesus častito jezdi v Jeruzalem. Mat. 21.</i>		Luna izhaja :
17 Ned. B	Cvetna ned. Anicet p. m.	3. ob 5 u. 19 m. zj.
18 Poned.	Vel. pon. Liberat sp.	11. " 11 " 53 " zj.
19 Torek	Veliki tor. Leon IX. p.	17. " 7 " 37 " zv.
20 Sreda	Velika sr. Sulpici m.	25. " 1 " 53 " zj.
21 Četert.	Veliki čet. Anselm šk. uč.	Luna zahaja :
22 Petek	Veliki pet. Soter in Kaj p. m.	3. ob 6 u. 47 m. zv.
23 Sabota	Vel. sab. Juri m. Adalbert.	11. " 3 " 9 " zj.
<i>Jesus častito vstane iz groba. Mark. 16.</i>		17. " 5 " 13 " zj.
24 Ned. B	Velikanoč. Vstajenje Gosp.	25. " 10 " 53 " zj.
" "	Juri m. (Kr. Og.) Fidel S. m.	☉ Mlaj je 3. ob 11 u.
25 Poned.	Velikonočni ponedeljek	15 m. zjutr.
" "	Marka ev. Veliko Križevo	☾ P. krajec 10. ob 0
26 Torek	Velikon. tor. Marija d. sveta	u. 18 m. opold.
27 Sreda	Velikon. sr. Peregrin Lac. sp.	☀ Šip je 17. ob 10
28 Četert.	Velikon. čet. Vital m.	u. 3 m. zjutr.
29 Petek	Velikon. pet. Peter m.	Velikonočni šip.
30 Sabota	Bela sab. Katarina Sen. d.	☾ Z. krajec 25. ob
		5 u. 42 m. zjutr.
		Dozd. vreme.
		Omlaju se napoved.
		megleno, deževno; o
		pervem krajeu prav
		deževno; o šipu hla-
		dno, deževno; o zad.
		krajeu deževno.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliij	Premembe na nebesu
-------	--------------------------------	--------------------

Jesus se prikaže zbranim učencem. Jan. 20.

1 Ned. B	Bela ned. Filip in Jakob ap.
2 Poned.	Atanazi šk. uč. Sigismund kr.
3 Torek	Znajd. s. križa. Aleksander p.
4 Sreda	Florijan m. Monika v.
5 Četert.	Pij V. p. Gothard šk.
6 Petek	Janez ap. pred lat. vratmi
7 Sabota	Štanislav šk. m. Flavija d. m.

Jesus se imenuje dobrega pastirja. Jan. 10.

8 Ned. B	2. N. po Vel. Prik. Mihela arh.
9 Poned.	Gregor Naz. šk. uč. Beat sp.
10 Torek	Antonin šk. Izidor sp. Job
11 Sreda	Mamert šk. Antim m.
12 Četert.	Nerej, Ahilej, Pankraci m.
13 Petek	Muci m. Servaci šk.
14 Sabota	Bonifaci m. Viktor m.

Jesus napoveduje svoj odhod. Jan. 16.

15 Ned. B	3. N. po V. Pripor. Jožefa r. G.
16 Poned.	Janez Nep. m. Ubald šk.
17 Torek	Paškal sp. Maksima d.
18 Sreda	Venanci m. Feliks šk. m.
19 Četert.	Peter Cel. p. Pudencijana d.
20 Petek	Bernardin sp. Basila d. m.
21 Sabota	Feliks Kant. sp. Timotej m.

Jesus učencem obljubi sv. Duha. Jan. 16.

22 Ned. B	4. N. po Vel. Julija. Helena d.
23 Poned.	Dezideri šk. m. Evsebi šk.
24 Torek	Marija D. pomočn. Servul m.
25 Sreda	Gregor VII. p. Urban p. m.
26 Četert.	Filip Neri sp. Elevteri p. m.
27 Petek	Magdalena Pac. Janez p. m.
28 Sabota	Emili m. German šk. m.

Jesus razlaga moč molitve. Jan. 16.

29 Ned. B	5. N. po Vel. Maksim šk. m.
30 Poned.	Križev. Feliks p. m. Ferdinand
31 Torek	Kanci, Kancijan in tov. m.

Solnčni stan.

Solnce izhaja:

1. ob 4 uri	51 m.
11. " 4 " "	37 " "
21. " 4 " "	26 " "

Solnce zabaja:

1. ob 7 uri	5 m.
11. " 7 " "	17 " "
21. " 7 " "	27 " "

Dan je dolg:

1. 14 ur	14 m.
11. 14 " "	40 " "
21. 15 " "	2 " "

Pravo poldne:

1. ob 11 u.	58 m.
11. " 11 " "	57 " "
21. " 11 " "	57 " "

Lunini stan.

Luna izhaja:

2. ob 4 u.	13 m. zj.
9. " 11 " "	4 " zj.
16. " 7 " "	47 " zv.
24. " 0 " "	37 " zj.

Luna zabaja:

2. ob 7 u.	7 m. zv.
9. " 1 " "	38 " zj.
16. " 4 " "	9 " zj.
24. " 10 " "	53 " zj.

☾ Mlaj je 2. ob 11 u. 1 m. zveč.

☾ P. krajec 9. ob 5 u. 56 m. zv.

☾ Šip je 16. ob 10 u. 4 m. zveč.

☾ Z. krajec 24. ob 11 u. 46 m. zv.

Dozd. vreme.

O mlaju se obeta lepo, toplo; o prvem kraju enako; o šipu lepo, hladno; o zadnjem kraju enako.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Sreda	Predgod Vneboh. Nikomed m.	Solčni stan.
2 Četert.	Vnebohod Gospodov	Solnce izhaja:
3 Petek	Erazem šk. m. Marcellin m.	1. ob 4 uri 16 m.
4 Sabota	Lavrentin m. Klotilda kr.	11. " 4 " 12 "
	Kvirin šk. m. Franc Kar. sp.	21. " 4 " 10 "
	<i>Jesus sopot objubi sv. Duha. Jan. 15.</i>	Solnce zahaja:
		1. ob 7 uri 40 m.
5 Ned. B	6. N. po Vel. Bonifaci šk. m.	11. " 7 " 48 "
6 Poned.	Norbert šk. Bertrand šk.	21. " 7 " 51 "
7 Torek	Pavel šk. m. Robert op.	Dan je dolg:
8 Sreda	Medard šk. Vilhelm šk.	1. 15 ur 24 m.
9 Četert.	Osmina Vneboh. Primaz m.	11. 15 " 36 "
10 Petek	Marjeta kr. Getuli m.	21. 15 " 41 "
11 Sab. †	Binkoštna sab. Baruaba ap.	Pravo poldne:
	<i>Jesus uči o ljubesni Božji. Jan. 14.</i>	1. ob 11 u. 58 m.
		11. " 12 " 0 "
		21. " 12 " 1 "
12 Ned. B	Binkošti. Prihod s. Duha	Lunini stan.
13 Poned.	Janez Fak. sp. Bazilid m.	Luna izh. in zah.:
14 Torek	Binkoštni tor. Bazili šk. uč.	1. ob 3 u. 44 m. zj.
15 Sred. †	Kvatri. Bink. sr. Vid in t. m.	7. " 11 " 29 " zj.
16 Četert.	Binkoštni čet. Franc Reg. sp.	15. " 8 " 47 " zv.
17 Pet. †	Binkoštni pet. Ciriaka d. m.	23. " 11 " 30 " zv.
18 Sab. †	Sab. po Bink. Marka m.	30. " 3 " 34 " zj.
	<i>Jesus uči dobrotljivost in usmiljenje. Luk. 6.</i>	1. ob 8 u. 32 m. zv.
19 Ned. B	1. kvat. N. po Bink. S. Trojica	7. " 0 " 25 " zj.
20 Poned.	Silveri p. m. Florentina d.	15. " 4 " 27 " zj.
21 Torek	Alojzi sp. Alban m.	23. " 11 " 56 " zj.
22 Sreda	Niceta šk. Ahaci in tov. m.	30. " 8 " 22 " zv.
23 Četert.	S. rešnje Telo Gospod.	☉ Mlaj je 1. ob 10
24 Petek	Rojstvo Janeza K. Med osm.	u. 7 m. zjutr.
25 Sabota	Med osm. s. Tel. Galikan šk.	☾ P. krajec 7. ob
	<i>Prilika od velike večerje. Luk. 14.</i>	11 u. 45 m. zveč.
26 Ned. B	2. N. po Bink. Janez in Pavel m.	☽ Šip je 15. ob 11
27 Poned.	Vladislav. Hema v. Med osm.	u. 13 m. zjutr.
28 Tor. †	Leon II. p. Predgod ap. Med os.	☾ Z. krajec 23. ob 3
29 Sreda	Peter in Pavel apost.	u. 29 m. zv.
30 Četert.	Osm. s. Tel. Spomin Pavla ap.	☉ Mlaj je 30. ob 3 u.
		38 m. zveč.
		Dozd. vreme.
		O mlaju se kaže prav
		dež.; o perv. kraje.
		lepo, toplo; o šipu
		dež.; o zadnj. krajeu
		prem.; o mlaju dež.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Petek	S. Serce Jezus. Osm. Janeza K.	Solčni stan. Soluce izhaja: 1. ob 4 uri 14 m. 11. " 4 " 22 " 21. " 4 " 32 " Soluce zahaja: 1. ob 7 uri 51 m. 11. " 7 " 48 " 21. " 7 " 40 " Dan je dolg: 1. 15 ur 37 m. 11. 15 " 26 " 21. 15 " 8 " Pravo poldne: 1. ob 12 u. 3 m. 11. " 12 " 5 " 21. " 12 " 6 "
2 Sabota	Obiskanje Marije D. Proces m.	
<i>Prilika od zgubljene ovce. Luk. 15.</i>		
3 Ned. B	3. N. po B. S. Kri G. Marijas. G.	Lunini stan. Luna izhaja: 7. ob 1 u. 0 m. zv. 15. " 7 " 58 " zv. 22. " 10 " 30 " zv. 29. " 3 " 51 " zj. Luna zahaja: 1. ob 11 u. 17 m. zv. 15. " 4 " 18 " zj. 22. " 0 " 57 " zv. 29. " 7 " 40 " zv. ☉ P. krajec 7. ob 6 u. 50 m. zjutr. ☽ Sip je 15. ob 1 u. 50 m. zjutr. ☾ Z. krajec 23. ob 4 u. 23 m. zjutr. ☽ Mlaj je 29. ob 10 u. 41 m. zveč. Dozd. vreme. O prvem kraju se obeta dež z vetrom; o žlpu lepo, vroče; o zadnjem kraju deževno; o mlaju lepo; toplo.
4 Poned.	Ulrik šk. Prokopi op.	
5 Torek	Zoa muč. Filomena d.	
6 Sreda	Osmina apost. Izaija pr.	
7 Četert.	Benedikt IX. p. Vilibald šk.	
8 Petek	Elizabeta kr. Kilijan šk.	
9 Sabota	Zenon m. Veronika Jul. d.	
<i>Jezus da velik ribji vlak. Luk. 15.</i>		
10 Ned. B	4. N. po Bink. VII bratov m.	
11 Poned.	Pij p. m. Predg. Mohorja šk.	
12 Torek	Mohor in Fortunat m. Janez G.	
13 Sreda	Anaklet. Zenon in Justina m.	
14 Četert.	Bonaventura šk. uč. Just m.	
15 Petek	Razdelitev apost. Henrik c.	
16 Sabota	Marija D. Karmel. Favst m.	
<i>Jezus svari pred faris. pravičnostjo. Mat. 5.</i>		
17 Ned. B	5. N. po B. S. Odrešenik. Aleš	
18 Poned.	Kamil Lel. sp. Eli sp.	
19 Torek	Osm. Mohorja šk. Vincenci P.	
20 Sreda	Hieronim. Marjeta. Elija pr.	
21 Četert.	Prakseda d. Daniel pr.	
22 Petek	M. Magdalena. Sintiha v.	
23 Sabota	Apolinar šk. m. Libori šk.	
<i>Jezus nasiti 4000 mož. Mark. 8.</i>		
24 Ned. B	6. N. po Bink. Kristina d. m.	
25 Poned.	Jakob ap. Krištof m.	
26 Torek	Ana mati Marije D.	
27 Sreda	Pantaleon m. VII spijočih m.	
28 Četert.	Viktor p. m. Inocenci p.	
29 Petek	Marta d. Olav kr. sp.	
30 Sabota	Abdon in Senen muč.	
<i>Jezus svari pred lašnivimi preroki. Mat. 7.</i>		
31 Ned. B	7. N. po Bink. Ignaci Loj. sp.	

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Poned.	Vezi Petra ap. Mak. bratje m.	Solčni stan.
2 Torek	Alfons Lig. šk. (Porciunkula)	Solnce izhaja:
3 Sreda	Najdba Štefana m. Lidija v.	1. ob 4 uri 45 m.
4 Četert.	Dominik sp. Aristarh šk.	11. " 4 " 56 "
5 Petek	Marija D. Snežn. Ozvald kr.	21. " 5 " 9 "
6 Sabota	Spremenitev Gosp. Ksist p. m.	Solnce zahaja:
		1. ob 7 uri 27 m.
		11. " 7 " 14 "
		21. " 6 " 57 "
	<i>Prilika od krivičnega hišnika. Luk. 16.</i>	Dan je dolg:
		1. 14 ur 42 m.
		11. 14 " 18 "
		21. 13 " 48 "
		Pravo poldue:
		1. ob 12 u. 6 m.
		11. " 12 " 5 "
		21. " 12 " 3 "
		Lunini stan.
		Luna izhaja:
		5. ob 1 u. 16 m. zv.
		13. " 7 " 14 " zv.
		21. " 9 " 22 " zv.
		28. " 5 " 27 " zv.
		Luna zahaja:
		5. ob 10 u. 16 m. zv.
		13. " 5 " 26 " zj.
		21. " 1 " 24 " zv.
		28. " 6 " 41 " zj.
		☉ P. krajec 5. ob 4 u. 19 m. zveč.
		☽ Šip je 13. ob 5 u. 31 m. zveč.
		☀ Z. krajec 21. ob 2 u. 43 m. zveč.
		☁ Mlaj je 28. ob 6 u. 11 m. zjutr.
		Dozd. vreme.
		O prvem kraju se kaže lepo, toplo; o šipu lepo, hladno; o zadnjem kraju deževno; o mlaju dež z vetrom.
7 Ned. B	8. N. po Bink. Kajetan sp.	
8 Poned.	Cirijak, Larg in Smaragd m.	
9 Torek	Predg. Lavrenca m. Roman m.	
10 Sreda	Lavrenci m. Asterija d. m.	
11 Četert.	Tiburci in Suzana muč.	
12 Petek	Klara d. Hilarija m.	
13 Sab. †	Predgod v. Šmarna. Hipolit m.	
	<i>Jesus joka nad Jeruzalemom. Luk. 19.</i>	
14 Ned. B	9. N. po Bink. Evzebi sp.	
15 Poned.	V. Šmaren. Vnebovz. Marije D.	
16 Torek	Hiacint sp. Rok sp.	
17 Sreda	Osm. Lavrenca m. Liberat m.	
18 Četert.	Agapit m. Helena ces.	
19 Petek	Ludovik Tol. šk. Juli m.	
20 Sabota	Bernard op. uč. Stefan kr. Og.	
	<i>Prilika od fariseja in colnarja. Luk. 18.</i>	
21 Ned. B	10. N. po B. Joahim oče M. D.	
" "	Joana Franc. v. Donat m.	
22 Poned.	Osm. v. Šmarna. Timotej m.	
23 Torek	Filip Ben. sp. Predg. Jern. ap.	
24 Sreda	Jernej ap. Ptolemej šk. m.	
25 Četert.	Ludovik kr. Evzebi m.	
26 Petek	Zefirin p. m. Peter Ak. sp.	
27 Sabota	Jožef Kal. Prenes. Mohorja šk.	
	<i>Jesus osdravi gluhomutca. Mark. 7.</i>	
28 Ned. B	11. N. po B. Avguštin šk. Pelagi	
29 Poned.	Obglav. Janeza K. Sabina.	
30 Torek	Roza Lim. d. Feliks m.	
31 Sreda	Rajmund Non. sp. Amat šk.	

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Četert.	Tilen op. XII bratov muč.	Solčni stan.
2 Petek	Štefan kr. Antonin m.	Solnce izhaja:
3 Sabota	Evfemija in tov. dev. m.	1. ob 5 uri 23 m.
<i>Pritika od usmiljenega Samarijana. Luk. 10.</i>		11. " 5 " 35 "
4 Ned. B	12. N. po B. Angeli varhi	21. " 5 " 47 "
" "	Rozalija d. Mojzes pr.	Solnce zahaja:
5 Poned.	Lavrenci Just. šk. Viktorin šk.	1. ob 6 uri 37 m.
6 Torek	Hermogen in Fortunat m.	11. " 6 " 19 "
7 Sreda	Anastazi m. Regina d. m.	21. " 6 " 0 "
8 Četert.	M. Šmaren. Rojstvo Marije D.	Dan je dolg:
9 Petek	Gorgoni m. Korbinijan šk.	1. 13 ur 14 m.
10 Sabota	Nikolaj Tol. Pulherija ces.	11. 12 " 44 "
<i>Jesus ozdravi deset gobovih. Luk. 17.</i>		21. 12 " 13 "
11 Ned. B	13. N. po B. Imé Marije D.	Pravo poldne:
" "	Osmina Ang. Prot. Hiacint m.	1. ob 12 u. 0 m.
12 Poned.	Macedoni m. Erentruda d.	11. " 11 " 57 "
13 Torek	Filip m. Makrobi m.	21. " 11 " 54 "
14 Sreda	Povikš. s. Križa. Notburga d.	Lunini stan.
15 Četert.	Osm. m. Šmarna. Nikomed m.	Luna izhaja:
16 Petek	Korneli p. m. Ciprian šk. m.	4. ob 2 u. 26 m. zv.
17 Sabota	Vtis ran s. Franc. Lambert šk.	12. " 6 " 6 " zv.
<i>Jesus rastlaga Božjo previdnost. Mat. 6.</i>		19. " 8 " 43 " zv.
18 Ned. B	14. N. po B. VII žal. Marije D.	26. " 6 " 29 " zv.
19 Poned.	Januari šk. m. Marija Cerv. d.	Luna zahaja:
20 Torek	Evstahi m. Predgod Mat. ap.	4. ob 10 u. 6 m. zv.
21 Sred. †	Kvatri. Matevž ap. ev.	12. " 6 " 34 " zj.
22 Četert.	Tomaž Vil. šk. Mavrici m.	19. " 1 " 25 " zj.
23 Pet. †	Lin pap. m. Tekla d. m.	26. " 5 " 47 " zj.
24 Sab. †	Marija D. reš. jetn. Gerard	☾ P. krajec 4. ob 5 u. 2 m. zjutr.
<i>Jesus obudi mladenca v Najmu. Luk. 7.</i>		☉ Šip je 12. ob 9 u. 28 m. zjutr.
25 Ned. B	15. kvat. N. po B. Kleofa sp.	☾ Z. krajec 19. ob 11 u. 11 m. zv.
26 Poned.	Ciprian m. Justina d. m.	☉ Mlaj je 26. ob 2 u. 53 m. zveč.
27 Torek	Kozma in Damijan m.	Dozd. vreme.
28 Sreda	Venceslav v. m. Evstahija d.	O prvem krajcu se kaže deževno; o šipu premenljivo; o zadnjem krajcu lepo; o mlaju premenljivo.
29 Četert.	Mihael arh. Tiemon šk.	
30 Petek	Hieronim uč. Sofija v.	

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Sabota	Remigi šk. Areta m. <i>Jesus ozdravi vodenicnega. Luk. 14.</i>	Solčni stan. Solnce izhaja: 1. ob 6 uri 0 m 11. „ 6 „ 13 „ 21. „ 6 „ 27 „ Solnce zahaja: 1. ob 5 uri 40 m 11. „ 5 „ 21 „ 21. „ 5 „ 3 „ Dan je dolg: 1. 11 ur 40 m. 11. 11 „ 8 „ 21. 10 „ 36 „ Pravo poldne: 1. ob 11 u. 50 m 11. „ 11 „ 47 „ 21. „ 11 „ 45 „
2 Ned. B	16. N. po B. Marija D. s. Rož.	
3 Poned.	Kandid m. Evald m.	
4 Torek	Francisek Ser. sp. Krisp m.	
5 Sreda	Placid in tov. m. Gala v.	
6 Četert.	Brunon sp. Fida d. m.	
7 Petek	Marka p. Sergi in Bah m.	
8 Sabota	Birgita v. Simeon sp. <i>Jesus uči naj večje zapovedi. Mat. 22.</i>	
9 Ned. B	17. Ned. po B. Dionizi. Abrah.	
10 Poned.	Franc Borg. sp. Gereon m.	
11 Torek	Nikazi šk. Justina d. m.	
12 Sreda	Maksimilijan šk. m. Domnina	
13 Četert.	Edvard kr. Koloman m.	
14 Petek	Kalist p. m. Fortunata d. m.	
15 Sabota	Terezija d. Brunon šk. m. <i>Jesus ozdravi mrtvoudnega. Mat. 9.</i>	
16 Ned. B	18. N. po B. Posv. vseh cerkev	
17 Poned.	Hedviga kr. v. Heron šk.	
18 Torek	Luka ev. Asklepiad šk. m.	
19 Sreda	Peter Alk. sp. Etbin op.	
20 Četert.	Janez Kanci sp. Vital šk.	
21 Petek	Uršula in tov. Hilarion op.	
22 Sabota	Kordula d. m. M. Saloma <i>Prilika od kraljeve šenitnine. Mat. 22.</i>	
23 Ned. B	19. N. po Bink. Osmina posv.	
24 Poned.	Rafael arh. Evergist šk. m.	
25 Torek	Krišpin in Krišpinijan m.	
26 Sreda	Evarist p. m. Demetri m.	
27 Četert.	Predgod apost. Frumenci šk.	
28 Petek	Simon in Juda apost.	
29 Sabota	Hiacint m. Narcis šk. <i>Jesus ozdravi Sina kraljičevega. Jan. 4.</i>	
30 Ned. B	20. N. po Bink. Marcel m.	
31 Pon. †	Volfgang šk. Predg. vs. Svetn.	

Solčni stan.

Solnce izhaja:

1. ob 6 uri 0 m
11. „ 6 „ 13 „
21. „ 6 „ 27 „

Solnce zahaja:

1. ob 5 uri 40 m
11. „ 5 „ 21 „
21. „ 5 „ 3 „

Dan je dolg:

1. 11 ur 40 m.
11. 11 „ 8 „
21. 10 „ 36 „

Pravo poldne:

1. ob 11 u. 50 m
11. „ 11 „ 47 „
21. „ 11 „ 45 „

Lunini stan.

Luna izhaja:

3. ob 1 u. 58 m. zv.
11. „ 4 „ 51 „ zv.
18. „ 10 „ 5 „ zv.
26. „ 7 „ 20 „ zj.

Luna zahaja:

3. ob 9 u. 48 m. zv.
11. „ 6 „ 32 „ zj.
18. „ 4 „ 2 „ zv.
26. „ 4 „ 46 „ zv.

☾ P. krajec 3. ob 9 u. 29 m. zveč.

☽ Šip je 12. ob 0 u. 48 m. zveč.

☾ Z. krajec 19. ob 6 u. 40 m. zveč.

☽ Mlaj je 26. ob 1 u. 29. m. zjutr.

Dozd. vreme.

O prvem kraju se obeta lepo; o šipu lepo; o zadnj. kraju dež z vetrom; o mlaju lepo.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Torek	God vseh Svetnikov	Solnčni stan.
2 Sreda	Spomin vseh vernih mertvih	Solnce izhaja:
3 " "	Just m. Viktorin šk. m.	1. ob 6 uri 42 m.
4 Četert.	Malahija šk. Hubert šk.	11. " 6 " 57 "
5 Petek	Karol Bor. šk. Vital m.	21. " 7 " 10 "
6 Sabota	Emerik sp. Caharija duh.	Solnce zahaja:
<i>Prilika od kraljevega obraja. Mat. 18.</i>		1. ob 4 uri 46 m.
6 Ned. B	21. N. po B. Zahvaln. Leonard	11. " 4 " 33 "
7 Poned.	Prosdocim šk. Herkulan šk. m.	21. " 4 " 22 "
8 Torek	Osmina vs. Sv. IV kron. muč.	Dan je dolg:
9 Sreda	Posv. cerkve Zvel. Teodor m.	1. 10 ur 4 m.
10 Četert.	Andrej Avel. sp. Trifon m.	11. 9 " 36 "
11 Petek	Martin šk. Mena m.	21. 9 " 12 "
12 Sabota	Martin p. m. Avreli šk.	Pravo poldne:
<i>Nauk, dati cesarju cesarjevo, Bogu Božje. Mat. 20.</i>		1. ob 11 u. 44 m.
13 Ned. B	22. N. po B. Pripor. Marije D.	11. " 11 " 45 "
14 " "	Didak. Brici šk. Homobon	21. " 11 " 46 "
15 Poned.	Serapion m. Klementin m.	Lunini stan.
16 Torek	Leopold vojv. Jedert d.	Luna izhaja:
17 Sreda	Rufin m. Otmar op.	2. ob 1 u. 25 m. zv.
18 Četert.	Gregor Čud. šk. Evfemija d. m.	10. " 4 " 1 " zv.
19 Petek	Posv. cerkve apost. Roman m.	17. " 10 " 39 " zv.
20 Sabota	Elizabeta kr. Poncijan p. m.	24. " 7 " 32 " zj.
<i>Govor od razdj. Jerusalema in sodbe. Mat. 24.</i>		Luna zahaja:
20 Ned. B	23. N. po B. Feliks Val. sp.	2. ob 10 u. 54 m. zv.
21 Poned.	Darovanje Marije D.	10. " 8 " 0 " zj.
22 Torek	Cecilija d. m. Maver m.	17. " 1 " 0 " zv.
23 Sreda	Klemen p. m. Felicita m.	24. " 3 " 47 " zv.
24 Četert.	Janez od Kr. Krizogon m.	☉ P. krajec 2. ob
25 Petek	Katarina d. m. Jukunda d.	5 u. 16 m. zveč.
26 Sabota	Peter šk. m. Konrad šk.	☽ Šip je 10. ob 3 u.
<i>Prerokovanje od poslednje sodbe. Luk. 21.</i>		2 m. zveč.
27 Ned. B	1. N. v Adv. Valerijan. Virgili	☾ Z. krajec 17. ob
28 Poned.	Sosten m. Eberhard šk.	2 u. 3 m. zveč.
29 Torek	Predgod Andr. ap. Saturnin m.	☉ Mlaj 24. ob 2 u.
30 Sred. †	Andrej apost. Kastul m.	40 m. zveč.
		Dozd. vreme.
		O prvem kraju se
		kaže lepo; o šipu
		lepo, voljno vreme;
		o zadnj. kraju dež
		in sneg; o mlaju le-
		po, mierzlo.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Premembe na nebesu
1 Četert.	Eligi šk. Nahum prer.	Solčni stan.
2 Pet. †	Kromaci šk. Bibijana d. m.	Solnce izbaja :
3 Sabota †	Francišek Ks. sp. Luci kr.	1. ob 7 uri 24 m.
<i>Janez kerstnik je v jeci. Mat. 11.</i>		11. „ 7 „ 34 „
4 Ned. B	2. N. v Adv. Barbara. Peter Kr.	21. „ 7 „ 42 „
5 Poned.	Saba op. Krispina m.	Solnce zahaja :
6 Torek	Nikolaj šk. Apolinar m.	1. ob 4 uri 16 m.
7 Sred. †	Ambrož šk. uč. Agaton m.	11. „ 4 „ 13 „
8 Četert.	Preč. Spočetje Marije D.	21. „ 4 „ 17 „
9 Pet. †	Sir šk. Leokadija d. m.	Dan je dolg :
10 Sabota	Melhiad p. m. Pren. Lavr. hiše	1. 8 ur 52 m.
<i>Janez K. pričuje od Kristusa. Jan. 1.</i>		11. 8 „ 39 „
11 Ned. B	3. Ned. v Adv. Damaz pap.	21. 8 „ 35 „
12 Poned.	Sinezi m. Epimak m.	Pravo poldne :
13 Torek	Lucija d. m. Otilija. Jodek	1. ob 11 u. 50 m.
14 Sred. †	Kvatri. Spiridion šk.	11. „ 11 „ 54 „
15 Četert.	Osm. Spoč. M. D. Kristjana d.	21. „ 11 „ 59 „
16 Pet. †	Evzebi šk. Albina d. m.	Lunini stan.
17 Sab. †	Lazar šk. Šturmi op.	Luna izbaja :
<i>Janez Kerstnik je poklican v prerokovanje. Luk. 3.</i>		2. ob 0 u. 22 m. zv.
18 Ned. B	4. kv. N. v A. Prič. poroda M. D.	9. „ 3 „ 14 „ zv.
19 Poned.	Nemezi m. Favsta v.	16. „ 11 „ 2 „ zv.
20 Torek	Predg. Tom. ap. Janez M. sp.	24. „ 8 „ 16 „ zj.
21 Sred. †	Tomaž ap. Anastazi šk. m.	Luna zahaja :
22 Četert.	Flavijan m. Demetri m.	2. ob 11 u. 53 m. zv.
23 Pet. †	Viktorija d. m. Servul sp.	9. „ 8 „ 14 „ zj.
24 Sab. †	Predbož. dan. Adam in Eva	16. „ 11 „ 48 „ zj.
<i>Jesus je rojen v Betlehemu. Luk. 2.</i>		24. „ 4 „ 14 „ zv.
25 Ned. B	Božič. Rojstvo G. Jezusa Kr.	☾ P. krajec je 2. ob
„ „	Anastazija m. Evgenija d. m.	2 u. 47 m. zv.
26 Poned.	Štefan p. muč. Med osm. B.	☀ Šip je 10. ob 4 u.
27 Torek	Janez ap. ev. Med osm. B.	10 m. zjutr.
28 Sreda	Nedolžni otroci. Med osm. B.	☾ Z. krajec 16. ob
29 Četert.	Tomaž šk. m. David. Med o. B.	10 u. 12 m. zveč.
30 Petek	Nicefor m. Med osm. B.	☀ Mlaj je 24. ob 6
31 Sabota	Zadnji dan I. Silvest. p. Osm. B.	u. 44 m.
		Dozd. vreme.
		O perv. kraju lepo,
		merzlo; o šipu dež
		in sneg; o zadnjem
		kraju dež in sneg;
		o mlaju sneg z ve-
		trom.

Števec posvetnih in cerkvenih zgodeb.

Leto 1859 je:

Leto 5859, kar je Bog svet vstvaril	letu 4000 pr. Kr.
" 4203, kar je bil vesoljni potop	" 1656 po stv.
" 3776, kar je bil poklican Abraham	" 2083 " "
" 3346, kar je bila postava dana po Mojzesu	" 2513 " "
" 2859, kar je Salomon sozidal Jeruz. tempelj	" 3000 " "
" 2612, kar je bilo sozidano Rimsko mesto	" 753 pr. Kr.
" 2465, kar so šli judje v babilonsko sužnost	" 606 " "
" 2040, kar je postala Akvileja rimsko selišče	" 181 " "
" 1904, kar je Juli Cesar poravnal Koledar	" 45 " "
" 1889, kar je Avgust postal rimski cesar	" 30 " "
" 1876, kar je vsa slovenska zemlja prišla v rimsko oblast	" 13 " "
" 1859, kar je bil rojen Jezus Kristus	" 1 po Kr.
" 1826, kar je Jezus Kristus umrl	" 33 " "
" 1850, kar je s. Marka vero osnanil v Akvileji	" 50 " "
" 1546, kar je cerkev mir dobila po c. Konšt.	" 313 " "
" 1383, kar je razpadlo zahodno rimsko cesarstvo	" 476 " "
" 1267, kar so novi rodovi prišli v sloven. zemljo	" 592 " "
" 1071, kar je slovenska zemlja prišla v oblast Frankov	" 788 " "
" 1061, kar sta sv. Pavlin patr. in Arn nadšk. učila Slovence	" 798 " "
" 1059, kar je Karol veliki postal rimski cesar	" 800 " "
" 996, kar sta ss. Ciril in Metodi prišla k Slovincem	" 863 " "
" 805, kar se je greška cerkev odcepila od rimske	" 1054 " "
" 763, kar so se začele križarske vojske	" 1096 " "
" 619, kar je bil najden papir iz cunj	" 1240 " "
" 577, kar so habsburski knezi prejeli Avstrijo s Slovenskim vred	" 1282 " "
" 517, kar je bil snajden smodnik (strelni prah)	" 1342 " "
" 494, kar je na Dunaju vseučiliše vstavljeno	" 1365 " "
" 419, kar je bilo najdeno tiskanje bukev	" 1440 " "
" 412, kar je bil prvi koledar natisnjen	" 1447 " "
" 406, kar so si Turki prisvojili Carigrad	" 1453 " "
" 367, kar je Kristof Kolumb znašel Ameriko	" 1492 " "
" 342, kar je Mart. Luter začel vero prenarejati	" 1517 " "
" 300, kar je bil tabak prinesen v Evropo	" 1559 " "
" 277, kar je papež Gregor XIII. koledar popravil	" 1582 " "
" 275, kar je bil korun prinesen v Evropo	" 1584 " "
" 244, kar je bila kava prinesena v Evropo	" 1615 " "
" 119, kar vlada habsb. - lotar. hiša v Avstriji	" 1740 " "

leto 77, kar je cesar Jožef I. stan kmetijstva zboljšal leto 1782 po Kr.	
„ 70, kar se je začela francoska prekucija . . .	1789 „ „
„ 55, kar je Franc I. avstrijsanske dežele povsdig- nil v cesarstvo	1804 „ „
„ 44, kar je bil konec francoske vojske	1815 „ „
„ 13, kar je prišel Pij IX. na stol sv. Petra . .	1846 „ „
„ 11, kar je Franc Jožef I. prevzel avstrijsko cesarstvo	1848 „ „

Pregled vse zemlje.

Poveršje vse zemlje meri 9,280.000, suhi svet le 2,434.000 zemljopisnih □ milj; vseh ljudi na zemlji je do 1200 milijonov.

Pet delov svetá.

<i>Evropa</i> , z Uralskim in Kavkaskim,	183.500 □ m.	270 mil. ljudi.
<i>Azija</i> , z indskimi otoki,	793.900 „	710 „ „
<i>Afrika</i> , z otoki vred,	543.500 „	160 „ „
<i>Amerika</i> , severna in južna,	751.100 „	60 „ „
<i>Avstralija</i> , z oceanskimi otoki,	162.600 „	3 „ „

Evropejske deršave.

<i>Avstrija</i> , 12.124 □ m.	36,488.000 lj.	Cesar Franc Jožef I. (Dunaj).
<i>Prusija</i> , 5.103 „	16,940.000 „	Kralj Frid. Vilhelm IV. (Berlin).
<i>Nemške deršave</i> , skupaj, 11.486 □ m.	43,280.000 lj.	(Frankobrod).
bres avstrijskega in pruskega,	5502 □ m.	17,416.000 ljudi;
a) <i>Bavarsko</i> , 1387 □ m.	4,560.000 lj.	Kralj Maks. Jožef II. (Monak.).
b) <i>Virtemb.</i> , 354 „	1,730.000 „	Vilhelm I. (Štutgard).
c) <i>Saksonsko</i> , 271 „	1,990.000 „	Janez Nep. (Drazdani).
d) <i>Hanoversko</i> , 700 „	1,820.000 „	Juri Frid. V. (Hanover.)
e) <i>Badensko</i> , 278 „	1,360.000 „	V. voj. Ludovik (Karlsruhe).
f. <i>Hesen-Kaselsko</i> , <i>Hesen-Darmštatsko</i> , <i>Oldenbursko</i> , <i>Meklen- bursko</i> , <i>Vajmarsko</i> , in druge vojvodstva, knežije in proste mesta.		
<i>Švajcarsko</i> , 730 □ m.	2,390.000 lj.	Zvezna deržava. (Bern).
<i>Italija</i> , vsa skupaj, 5590 □ m.	27,000.000 lj.;	bres avstrijan- skega in francoskega, 4641 □ m.
a) <i>Sardinsko</i> , 1372 □ m.	4,920.000 lj.	Kralj Vikt. Em. II. (Turin.)
b) <i>Toskansko</i> , 397 „	1,820.000 „	V. voj. Leop. II. (Florenca).
c) <i>Rimsko</i> , 748 „	3,020.000 „	Papež Pij IX. (Rim.)
d) <i>Neapoljsko</i> , 2033 „	9,050.000 „	kralj Ferd. II. (Neapolj).
e) <i>Modeneško</i> , <i>Parmezansko</i> , vojvodstvi.		
<i>Francosko</i> , 9619 □ m.	35,780.000 lj.	Cesar Napoleon I. (Pariz.)
<i>Špansko</i> , 9064 „	13,960.000 „	Kraljica Izabela II. (Madrid).
<i>Portugalsko</i> , 1739 „	3,470.000 „	Kralj Pedro V. (Lisabon).
<i>Angleško</i> , 5740 „	27,620.000 „	Kraljica Viktorija (London).
<i>Niska zemlja</i> , 671 „	3,240.000 „	Kralj Vilh. III. (Amsterd.).
<i>Belgija</i> , 536 „	4,550.000 „	„ Leopold I. (Brusel).
<i>Dansko</i> , 2956 „	2,360.000 „	„ Frider VIII. (Kodanj).

<i>Švedsko</i> , 14.154 □ m.	4.810.000	lj.	Kralj Oskar I. (Stokholm).
<i>Rusija</i> , 100.200 "	59.910.000	"	Car Aleks. II. (Petrovgrad).
<i>Turcija</i> , 9980 "	16.100.000	"	Sultan Abdul M. (Carigrad).
<i>Greško</i> , 895 "	1.420.000	"	Kralj Oton I. (Atene).

Drugotne večje deržave.

<i>Azijanska Rusija</i> , 275.500 □ m.	5.390.000	lj.	(Tobolsko).
<i>Azijanska Turcija</i> , 31.600 "	16.000.000	"	(ondi je Jeruzalem).
<i>Persija</i> , 26.500 □ m.	11.500.000	lj.	Šah Nasereddin (Teheran).
<i>Afgansko</i> , šahstvo; <i>Birmansko</i> in <i>Anamsko</i> ,			cesarstvi.
<i>Angleška Indija</i> , 67.200 □ m.	163.400.000	lj.	(Kalkuta).
<i>Niskozemeljska Indija</i> , 28.920 □ m.	16.500.000	lj.	(Batavija).
<i>Kina</i> (Kitaj), 210.600 □ m.	375.000.000	lj.	Cesar Sin-Ču (Pekin).
<i>Japonsko</i> , 7500 "	37.000.000	"	Sa-Fu (Jedo).
<i>Afrikanska Turcija</i> , z Egiptom,	44.900 □ m.	4.800.000	lj.
<i>Marokansko</i> , 10.500 □ m.	6.500.000	lj.	Ces. M. Abderram. (Maroko).
<i>Angleška Amerika</i> , 158.370 □ m.	3.760.000	lj.	(Kvebek).
<i>Severnoamerikanske soedinjene deržave</i> ,	156 000 □ m.	27.100.000	lj.
Predsednik Buchanan (Vašington).			
<i>Mejikanske deržave</i> , 40.300 □ m.	7.500.000	lj.	(Mejiko).
<i>Braziliija</i> , 147.600 □ m.	6.100.000	lj.	Cesar Pedro II. (Rio Janeiro).
<i>Kolumbske</i> , <i>Peruanske</i> in <i>Argentinske</i> deržave,			ljudovlade.

Pregled katoliške cerkve.

Njihova svetost, rimski papeš.

Pij IX. (Janez Marija grof Mastai-Feretti), rojen 13. maja 1792 v Sinigalli na Rimskem, papež izvoljen 16. junija 1846 (po versti od sv. Petra 258. papež).

Kardinali in višji opravniki papeževi.

Sveti kardinalski sbor, 70 kardinalov; vmes: škofov 6, mašnikov 50, diakonov 14.

Kardinal vikar (namestnik papežev): kard. Konstantin Patrizi.

Pervi deržavni minister: kard. Jakob Antonelli.

Prodatar, (sprednik v podelitvah): kard. Hugo Peter Spinola.

Veliki penitencjar (spovednik): kard. Gabriel Feretti.

Postanci papeževi; v Avstrii: Anton de Luca, Tarsanski nadškof.

Nadškofje in škofje vse cerkve.

Vsa katoliška cerkev ima 137 nadškofov in 733 škofov in apostoljskih vikarjev, in čez 172 milijonov duš.

Evropa: 105 nadškofov, 520 škofov in ap. vikarjev, 135.000.000 duš.

Azija: 11 " 75 " " " 7.000.000 "

Afrika: 1 " 22 " " " 400.000 "

Amerika: 21 " 104 " " " 30.000.000 "

Avstralija 1 " 12 " " " 100.000 "

V Avstrii je 17 nadškofov, 64 škofov, in 30.044.000 katoličanov.

Pregled avstrijanskega cesarstva.

Njihovo cesarsko kraljevo apostoljsko Veličanstvo.

Franc Jožef Pervi, cesar avstrijanski, kralj ogerski in česki, lombardski in beneški, dalmatinski, horvaški, slavonski, gališki, vladimirski, in ilirski; nadvojvoda avstrijanski; vojvoda štajerski, koroški, krajski, friulski; pokneženi grof goriški in gradiškanski, mejni grof istrijanski; gospod Teržaškega mesta, in slovenske meje i. t. d.

Rodopis

avstrijanske cesarske hiše.

Cesar **Franc Jožef Pervi** (Karol), rojen na Dunaju 18. avgusta 1830, je prevzel cesarstvo 2. decembra 1848.

Cesarica **Elizabeta** (Evgenija Amalija), hči Maksimilijana Jožefa, vojvoda bavarskega, rojena v Posenhofenu 24. decembra 1837, poročena 24. aprila 1854 na Dunaju.

Cesaričini: 1 *Sofja* (Friderika Doroteja), rojena 5. marca 1855, umerla 29. maja 1857.

2. *Gisela* (Luiza Marija), rojena 12. julija 1856.

3. Cesarič kronski: *Rudolf* (Franc Karol Jožef), rojen 28. avgusta 1858.

Bratje njih cesarskega veličanstva.

Nadvojvodi: 1. *Ferdinand Maksimilijan* (Jožef), rojen 6. jul. 1832, višji poglavar lombardski in beneški, višji poveljnik mornarski, poročen 27. jul. 1857 s *Šarloto* (Amalijo Avgusto), kraljičino belgsko, rojeno 7. jun. 1840.

2. *Karol Ludovik* (Jožef Marija), poglavar tirolski, rojen 30. jul. 1833, poročen 4. maja 1857 z *Margareto* (Karolino Frideriko), kraljičino saksonska, rojeno 24. marca 1840.

3. *Ludovik Jožef* (Anton Viktor), rojen 15. maja 1842.

Starši njih cesarskega Veličanstva.

Franc Karol, nadvojvoda avstrijanski, rojen 7. dec. 1802, poročen 4. nov. 1824 s *Zofijo* (Frideriko Dorotejo), kraljičino bavarsko, rojeno 27. jan. 1805.

Očetovi bratje in sestre.

1. *Ferdinand Pervi* (Karol Leopold), rojen 19. apr. 1793, poročen 12. febr. 1831 z *Marijo Ano* (Karolino Pijo), kraljičino sardinsko, rojeno 19. sept. 1803; je cesarstvo prevzel 2. marca 1835, se mu odpovedal 2. dec. 1848.

2. *Marija Klementina*, rojena 1. marca 1798, poročena 28. jul. 1816 z *Leopoldom*, kraljičem sicilijanskim ali neapoljskim, rojenim 2. jul. 1790, vdova od 10. marca 1851.

3. *Marija Ana*, rojena 8. junija 1804, gospa zvezdokrižnega reda.

Predstari Njih cesarskega Veličanstva.

Franc Pervi (Jožef Karol), sin cesarja Leopolda II., rojen 12. febr. 1768, poročen v drugo 15. avg. 1790 z *Marijo Terezijo* (Karolino Jozefo), kraljicino sicilijansko, rojeno 6. jun. 1772, umerlo 13. apr. 1807; je cesarstvo prevzel 1. marca 1792, umerl 2. marca 1835.

Cesarica vdova: *Karolina Avgusta*, kraljicina bavarska, rojena 8. febr. 1792, poroč. 29. okt. 1816, vdova od 2. marc. 1835.

Predčetovi bratje in sestre.

I. *Ferdinand* (Jožef Janez K.), veliki vojvoda toskanski, rojen 9. maja 1769, umerl 18. jun. 1824; poročen 19. sept. 1790 z *Ludoviko*, kraljicino sicilijansko, rojeno 27. jul. 1773, umerlo 19. sept. 1802; v drugo 6. maja 1821 z *Marijo Ano*, kraljicino saksonsko, rojeno 27. apr. 1796. — Sin: *Leopold II.* (Janez Jožef), veliki vojvoda toskanski, rojen 3. okt. 1797, poročen 28. okt. 1817 z *Marijo Ano*, kraljicino saksonsko, rojeno 15. nov. 1799, umerlo 24. marca 1832; v drugo 7. jun. 1833 z *Marijo Antonijo*, kraljicino sicilijansko, rojeno 19. dec. 1814. — Otroci: a) *Avgusta*, rojena 1. apr. 1825, poročena 15. apr. 1844 z *Leopoldom*, kraljičem bavarskim, rojenim 12. marca 1821. b) *Marija Isabela*, rojena 21. maja 1834, poročena 10. april. 1850 s *Franciškom di Paolo*, kraljičem sicilijanskim, rojenim 13. avg. 1827. c) *Ferdinand*, rojen 10. jun. 1835, poročen 24. nov. 1856 z *Marijo Ano*, kraljicino saksonsko, rojeno 4. jan. 1836. d) *Karol*, rojen 30. apr. 1839. e) *Marija Luisa*, rojena 31. okt. 1845. f) *Ludovik*, rojen 4. avg. 1847. g) *Janez Nepomučan*, rojen 25. nov. 1852.

II. *Karol* (Ludovik Janez), višji vojaški poveljnik, rojen 3. sept. 1771, umerl 30. apr. 1847; poročen 17. sept. 1815 s *Henrieto*, knežinjo nasavsko, rojeno 30. okt. 1797, umerlo 29. dec. 1829. — Otroci: 1. *Marija Terezija*, rojena 31. jul. 1816, poročena 9. jan. 1837 s *Ferdinandom II.*, kraljem neapoljskim, rojenim 12. jan. 1810. — 2. *Albert*, višji poglavar ogerski, rojen 3. avg. 1817, poročen 1. maja 1844 s *Hildegardo*, kraljicino bavarsko, rojeno 10. jun. 1825. — Otroci: a) *Marija Terezija*, rojena 15. jul. 1845. b) *Matilda*, rojena 25. jan. 1849. — 3. *Karol Ferdinand*, rojen 20. jul. 1818, poročen 18. apr. 1854 z *Elizabeto* nadvojvodinjo, rojeno 17. jan. 1831. — Otrok: *Friderik*, rojen 4. jun. 1856. — 4. *Marija Karolina*, rojena 10. sept. 1825, poročena z *Rajnerjem* nadvojvodom, rojenim 11. jan. 1827. — 5. *Vilhelm*, višji armadni poveljnik, rojen 21. apr. 1827.

III. *Jožef* (Anton Janez), poglavar ogerski, rojen 9. marca 1776, umerl 13. jan. 1847; poročen v drugo 30. avg. 1815 s *Hermينو*, vojvodičino anhaltsko, rojeno 2. dec. 1797, umerlo 14. sept. 1817; v tretje 24. avg. 1819 z *Marijo Dorotejo*, vojvodičino vrtembersko, rojeno 1. nov. 1797, umerlo 30. marca 1855. — Otroci: 1. *Štefan*, rojen 14. sept. 1817. — 2. *Elizabeta*, rojena 17. jan. 1831, v drugo poročena 18. apr. 1854 s *Karolom Ferdinandom*, nadvojvodom, rojenim 20. jul. 1818. — 3. *Jožef*, rojen

2. marca 1833. — 4. *Marija*, rojena 23. avg. 1836, poročena 22. avg. 1853 z *Leopoldom*, kraljičem belgskim, rojenim 9. apr. 1835.

IV. *Janez Kerstnik* (Jožef Fabijan) rojen 20. jan. 1782; poročen 3. sept. 1823 z *Ano*, grofjino *Meransko*, rojeno 26. jul. 1803. Sin: *Franc Janez*, rojen 11. marca 1839.

V. *Rajner* (Jožef Janez), poglavar lombardsko-beneški, rojen 30. sept. 1783, umerl 16. jan. 1853; poročen 28. maja 1820 z *Marijo Elizabeto*, kraljičino sardinsko, rojeno 13. apr. 1800, umerlo 25. dec. 1856. — Otroci: 1. *Leopold*, rojen 6. jul. 1823. — 2. *Ernest*, rojen 8. avg. 1824. — 3. *Sigmund*, roj. 7. jan. 1826. — 4. *Rajner*, rojen 11. jan. 1827, poročen 21. febr. 1852 z *Marijo Karolino*, nadvojvodinjo, rojeno 10. sept. 1825. — 5. *Henrik*, rojen 9. maja 1828.

VI. *Ludovik* (Jožef Anton), rojen 13. dec. 1784, vojaški višji poveljnik.

Višje vladne opravništva na Dunaji.

Deržavno svetovarstvo; predsednik: nadv. Rajner.

Ministerski posvet, predsednik: K. F. grof Buol.

Minister vnanjih oprav in cesarske hiše: K. F. grof Buol.

Minister notranjih oprav: A. bar. Bach.

Minister pravosodja: F. gr. Nadasdi.

Minister denarstva: K. L. bar. Bruck.

Minister kupčijstva, obertnije in starb: J. vit. Toggenburg.

Minister bogočastja in šolskih zadev: L. gr. Thun.

Višje armadno poveljstvo; poglavar: nadv. Vilhelm.

Višja cesarska sodnija; predsednik: K. bar. Krauss.

Višje policijsko vodstvo; vodja: J. bar. Kempen.

Deželna razdelitev vsega cesarstva.

Kronovine in opravne okolije:

<i>Dolj. Avstrija</i> , 344	□ m.	1,549.830	lj.	Pogl. J. V. bar. Eminger (Dunaj).
<i>Gornj. Avstr.</i> , 208	"	722.220	"	" Edm. bar. Bach. (Linec).
<i>Šolnograško</i> , 124	"	143.310	"	" O. gr. Fünfkirchen (Solnig).
<i>Štajersko</i> , 390	"	1,007.551	"	" M. gr. Strassoldo (Gradec).
<i>Krajnsko</i> , 173	"	478.300	"	" G. gr. Chorinsky (Ljublj.).
<i>Koroško</i> , 180	"	301.860	"	" J. bar. Šloissnig (Celovec).
<i>Primorje</i> , 138	"	526.970	"	" K. bar. Mertens (Terst).
<i>Tirolsko</i> , 500	"	868.480	"	" nadv. Karol Lud. (Insbuk).
<i>Ceško</i> , 902	"	4,469.840	"	" K. bar. Meczeri (Praga).
<i>Moravsko</i> , 386	"	1,875.040	"	" L. gr. Lažanski (Berno).
<i>Šlesko</i> , 89	"	469.720	"	" A. bar. Halbhuber (Opava).
<i>Galicija, Vlodimirsko, in Krakov, z 2. okolijama:</i>				

a) *Levorsko*, 960 □ m 2,950.620 lj. Pogl. A. gr. Goluchovsky (Levov).

b) *Krakovsko*, 390 " 1,686.100 " " H. gr. Clam-Martiniz (Krak.).

Bukovina, 181 " 398.710 " " K. gr. Rothkirch (Černovec).

Ogersko, s 5 okolijami; višji pogl. nadv. Albert (Buda).

a) *Pešto-Budsko* 606 □ m. 1,634.720 lj. Pogl. A. bar. Wagner (Pešt).

b) *Pošunsko*, 602 " 1,628.350 " " H. gr. Attems (Požun).

- c) Šopronsko, 616 □ m. 1.292.720 lj. Pogl. L. br. Ambrozi (Šopron).
 d) Košiško, 685 " 1.388.060 " " A. vit. Poche (Košice).
 e) V. Varadinsko, 611 □ m. 1.479.530 lj. Pogl. gr. Zichy (V. Varadin).
 Erdeljsko, 1154 □ m. 2.120.030 lj. Pg. Fr. kn. Lichtenstein (Sibinj).
 Serbsko in Banat, 521 □ m. 1.400.760 lj. Pogl. J. gr. Coronini (Tem.).
 Horvaško in Slavonsko, 318 □ m. 871.120 lj. Pogl. J. gr. Jelačić.
 (Zagreb).

Dalmacija, 222 □ m. 416.790 lj. Pogl. L. bar. Mamula (Zadar).
 Vojaška meja z 2. poveljstvoma:

- a) Horvaško-slavonsko 339 □ m. 647.770 lj. Povelj. J. gr. Jelačić.
 (Zagreb).
 b) Serbsko-Banaško, 244 □ m. 346.810 lj. Povelj. J. gr. Coronini.
 (Temišvar).

Lombardsko in beneško, z 2. okolijama; višji pogl. nadv. F. Maksim.

- a) Lombardsko, 375 □ m. 2.840.410 lj. Pogl. F. bar. Burger (Milan).
 b) Beneško, 433 " 2.302.800 " " K. gr. Bissingen (Bened.).

Večje kronovine se dalje ločijo v okroge (kresije, županije, regimentne okraje, delegacije), in vse dežele še v okraje (kantone, stolice, preture, distrikte).

Število stanovarcev po narodih.

Nemcov	7,870 720	Italijanov	5,500.000	Madžarjev	4,866.550
Slovanov	14,802.750	Rumunov	2,276.520	Druzih	1,172.460

Slovincov je 1.212.950, in sicer: na Krajskem 451.890 (v 30 okrajih z Ljubljano vred); na Štajerskem 371.560 (v 20. okrajih Marb., in v 3. okr. Grašk. okroga); na Koroškem 90.530 (v 11 okr.); v Primorju 220.970 (v 10 okr. Gorišk., in v 3 okr. istersk. okroga, in v Terzaškem obmestju); na Ogorskem v Šopronski okolii 48.230 (v 2 okr. Zelezne, in v 1 okr. Zaladske žup). na Beneškem 29.770 (v 4 okr. Videmske del.)

Vojaštvo vsega cesarstva.

Armadne in deželne poveljstva.

- I. Arm. poveljstvo, za d. in g. Avstrijo, Solnograško, Štajersko, Tirolsko, Češko, Moravsko in Šlesko. Povelj. F. gr. Wimpfen. (Dunaj) 4 voj. oddelki.
 - II. Arm. poveljstvo, za Lombardsko in Beneško, Krajsko, Koroško in Primorje; arm. poveljnik: F. gr. Giulai (Verona) 3 voj. oddelki.
 - III. Arm. poveljstvo, za Ogorsko in Erdeljsko. Povelj. nadvojvoda Albert (Buda) 4 voj. oddelki.
 - IV. Arm. poveljstvo, za Galicijo in Bukovino. Povelj. F. gr. Schlick. (Levov) 2 voj. oddelka.
- Posebne deželne poveljstva: 1. za Serbsko in Banat, 2. za Horvaško in Slavonsko, in 3. za Dalmacijo.

Vojaške čete.

Peštvo: rednih pešcov 62 regimentov; graničarjev 14 reg. in 1 bat.; lovcov 1 reg. in 25. bat.

Konjištvo: kirasirjev 8 reg., dragonarjev 8, huzarjev 12, ulanov 12 regimentov.

Topničarstvo: topničarjev, 12 poljskih in 1 primorski reg.; raketarjev 1 reg., ženijcev 12 bat.

Druge čete: pionerji, brodnarji, vozniki, žebčarji, policijski stražniki; žandarmov 19 reg.

Mornarstvo.

Mornarsko višje poveljstvo (v Terstu). Poveljnik nadvojvoda Ferd. Maksimilijan.

Mornarske čete: brodnarji in topničarji; morn. pešcov 1 reg.

Vojskne ladije: 1 redna ladija, 8 fregat, 12 korvet, 29 družih ladij, 58 topničarskih čolnov in plavov.

Število vojakov.

Vseh vojakov	648.000	Slovanov . . .	333.400	Rumunov . . .	34.100
Nemcov . . .	168.000	Italijanov . . .	68.100	Madžarjev itd.	43.600

Slovenski vojaki so: v 7. 17. 22. 26. 47. in 48. regimentu pešcov; v 7. 8. 9. 19. in 20. bat. lovcov; v 5. reg. kirasirjev; v 4. in 8. dragonarjev, v 5. in 7. huzarjev, in v 6. ulanov; v 6. poljskem in v prim. reg. topničarjev, v 2. 5. 6. in 10. bat. ženijcev; v 11. 12. 15. in 19. reg. žandarmov, v mornarskih in deloma v družih četah.

Cerkvena razdelitev in učilne naprave.

Katoliške cerkvene okrajine.

Dunajska, za doljno in gorajo Avstrijo; nadšk. kard. Jož. Otmar Rauscher (Dunaj); 2 škofa.

Solnograška, za Solnograško, Štajersko, Koroško in Tirolsko; nadškof Maksimilijan Tarnoczi (Solnigrad, Salcburg); 5 škofov.

Goriška, za Primorje in Krajsko, nadšk. Andrej Gollmair (Gorica); 4 škofje.

Praška, za Češko; nadšk. kard. Friderik kn. Schwarzenberg (Praga); 3 škofje.

Olomuška, za Moravsko in Šlesko; nadšk. Friderik gr. Fürstenberg (Olomuc); 1 škof.

Levovska, za Galicijo in Bukovino; nadšk. Luka vit. Baraniecki (Levov); 3 škofje.

Ostrihomska, za zahodno Ogersko; nadšk. kard. Janez Scitovski (Ostrihom, Gran); 8 škofov.

Jagerska, za severno izhodno Ogersko; nadšk. Adalbert Bartakovich (Jager, Erlau); 5 škofov.

Koločka, za južnoizhodno Ogersko, Erdeljsko, Serbsko in Banat; nadšk. Jožef Kunszt (Koloča); 2 škofa.
Zagrebska, za Horvaško, Slavonsko in Vojaško mejo; nadšk. kard. Juri Havlik (Zagreb); 2 škofa.
Zadarska, za Dalmacijo; nadšk. Jožef Godeassi (Zadar); 5 škofov.
Beneška, za Beneško; patriarh Angelo Romazotti (Benedke); 9 škofov, nadškof Videmski.
Milanska, za Lombardsko; nadšk. Jernej Romilli (Milan), 8 škofov.
Levorska in *Fogaraška* za katol. Greke; 2 nadškofa, 6 škofov.
Levorska, za katoliške Armence; 1 nadškof.
Apostoljska vikarija, za avstr. armado; škof Janez M. Leonhard. (*Karlovska* za odcepljene greke; patriarh, 8 škofov).

Število raznih vernikov.

Katolič. lat.	26,450.780	Katolič. arm.	4650	Protestant.	2,929.060
„ gr.	3,590.930	Grekov odc.	2,839.340	Judov	668.860

Učilne naprave v cesarstvu.

Vseučeliš 9: na Dunaju, v Gradcu, Inspruku, Prazi, Levovu, Krakovu, Peštu, Padovi in Pavii.
Posebnih višjih šol: bogoslovskih 46, zdravniških 10, pravoslovskih 5.
Gimnazij 221, tehnik in realk 137, vojaških učilnic 28.
Ljudskih šol, glavnih in družih, čez 28.000.

Slovenci po veri so sploh katoličani (razun Nagorič na Kor., in 5 far na Og.). Škofje čez nje so: Ljubljanski, Anton Alojz Wolf (20 dek.); Labantski, Anton Martin Slomšek (26 dek.); Kerški, Adalbert Jožef Lidmanski (10 dek.); nadšk. Goriški, Andrej Golmair (10 dek.); Teržaški, Jernej Legat (7 dek.); nadšk. Videmski, Jožef Trevisanato (4 vik.); Subotiški, Franc Szenczi (3 dek.).

Med Slovenci šol je: bogoslovskih učilnic 5, gimnazij 8, tehnik in realk 7; ljudskih šol, na Krajskem 148, na Štajerskem 93, na Koroškem 64, v Primorju 136, na Beneškem 24, na Ogerskem 27.

Štempeljski in percentni davek.

1. Štempelj po znesku, ki raste z vrednostjo reči.

Pri pismih, ki zadevajo denarne zneske, ali sploh denarja vredne reči, se štempeljski davek plačuje po meri večje ali manjše vrednosti. Tako je pri dolžnih, prejemnih, kupnih, najemnih, darilnih in enacih pismih (razun prenesbe nepremakljive reči); le je pri menjicah, ki ne segajo dalje kakor na 6 mescev, davek manjši.

I. Štempelj za menjice.

	do	100 fl.	— fl.	5 n.k.
čez	100	200	—	10
"	200	300	—	15
"	300	500	—	25
"	500	1000	—	50
"	1000	1500	—	75
"	1500	2000	1	—
"	2000	4000	2	—
"	4000	6000	3	—
"	6000	8000	4	—
"	8000	10000	5	—
"	10000	12000	6	—
"	12000	16000	8	—
"	16000	20000	10	—
"	20000	24000	12	—
"	24000	28000	14	—
"	28000	32000	16	—
"	32000	36000	18	—
"	36000	40000	20	—

dalje za vsake 2000 fl. po 1 fl. več.

II. Štempelj za pisma.

	do	20 fl.	— fl.	5 n.k.
čez	20	40	—	10
"	40	60	—	15
"	60	100	—	25
"	100	200	—	50
"	200	300	—	75
"	300	400	1	—
"	400	800	2	—
"	800	1200	3	—
"	1200	1600	4	—
"	1600	2000	5	—
"	2000	2400	6	—
"	2400	3200	8	—
"	3200	4000	10	—
"	4000	4800	12	—
"	4800	5600	14	—
"	5600	6400	16	—
"	6400	7200	18	—
"	7200	8000	20	—

dalje za vsake 400 fl. po 1 fl. več.

2. Štempelj po stanovitem znesku.

Pri vlogah do Nj. Veličanstva, in do vsch oblastnij sploh	30 n.k.
" prošajah za podelitev posebne pravice, javne službe	60 "
" oglasih za pritožbo k višji sodni, kakor pri sodbi,	
1 gl., 4 gl., ali	60 "
" zapisnikih, ki veljajo za vlogo	60 "
" dokladah in spisih rubrik	12 "
" prepisih, ki niso vidimirani	30 "
" prepisih, ki so vidimirani	60 "
" izpisih, ki so vzeti iz javnih bukev	60 "
" kerstnih, oklicnih, poročnih, smertnih listih	30 "
" posih in legitimacijnih kartah	60 "
" posih in potnih bukvah za posle, delavce	12 "
" spričbah zastran osebnih lastnost, o stanu kake reči	30 "
" šolskih, učilnih, službinih spričbah	12 "
" pismih o kaki pogodbi, o pooblastenji	30 "

3. Daljava krajev na dunajsko-teržaški železnici.

Is Dunaja			Iz Tersta	
do Bruka	23	milj.	do Grinjane	1 1/2 milj.
Gradca	7	"	Nabrežine	1 "
Kalsdorfa	1 1/2	"	Proseka	1 "
Vildona	1 1/2	"	Sežane	1 1/2 "
Lebernika	1/2	"	Divace	1 "
Lipnice	1	"	Gornjih Ležec	2 "
Arnoža	1	"	Št. Petra	1 1/2 "
Špílfelda	1/2	"	Prestraneka	1 "
Pešnice	1 1/2	"	Postojne	1 "
Marburga	1	"	Rakeka	2 "
Rač	1 1/2	"	Logatca	1 1/2 "
Pragerskega	1	"	Barovnice	2 "
Pelčan	2	"	Ljubljane	3 "
Ponkve	2	"	Zaloga	1 "
Št. Jurja	1	"	Laz	1 "
Stor	1	"	Kresnic	1 "
Celja	1	"	Litije	1 "
Laškega terga	1 1/2	"	Save	1 "
Laških toplic	1	"	Zagorja	1 "
Zidanega mosta	1	"	Trebovelj	1 "
Hrastnika	1	"	Hrastnika	1 "
Trebovelj	1	"	Zidanega mosta	1 "
Zagorja	1	"	Laških toplic	1 "
Save	1	"	Laškega terga	1 "
Litije	1	"	Celja	1 1/2 "
Kresnic	1	"	Stor	1 "
Laz	1	"	Št. Jurja	1 "
Zaloga	1	"	Ponkve	1 "
Ljubljane	1	"	Pelčan	2 "
Borovnice	3	"	Pragerskega	2 "
Logatca	2	"	Rač	1 "
Rakeka	1 1/2	"	Marburga	1 1/2 "
Postojne	2	"	Pešnice	1 "
Prestraneka	1	"	Špílfelda	1 1/2 "
Št. Petra	1	"	Arnoža	1/2 "
Gornjih Ležec	1 1/2	"	Lipnice	1 "
Divace	2	"	Lebernika	1 "
Sežane	1	"	Vildona	1/2 "
Proseka	1 1/2	"	Kalsdorfa	1 1/2 "
Nabrežine	1	"	Gradca	1 1/2 "
Grinjane	1	"	Bruka	7 "
v Terst	1 1/2	"	na Dunaj	23 "

Vožnja po pošti.

Odhod in prihod poštnih vozov.

Iz Ljubljane	gre ob 3 u. zjutr.,	pride v Celjovec ob 3 uri pop.
" "	" " 3 u. pop.,	" v Beljak ob 5 1/2 u. zjutr.
" "	" " 1 u. pop.	" v Novomesto ob 9 1/2 u. zveč.
" Novomesta	" " 9 1/2 u. zveč.,	" v Ljubljano ob 6 u. zjutr.
Od Zid. mosta	" " 2 1/2 u. pop.,	" v Zagreb ob 3 1/2 u. pon.
Iz Pelčan	" " 9 1/2 u. zveč.,	" v " ob 10 1/2 u. zjutr.
" Marburga	" " 8 u. zjutr.,	" v Celjovec ob 1 u. pon.
" Celjoveca	" " 8 u. zjutr.,	" v Marburg ob 1 u. pon.
" "	" " 8 1/2 u. zjutr.,	" v Ljubljano ob 8 u. zveč.
" Nabrežine	" " 6 1/2 u. zjutr.,	" v Videm ob 12 u. pop.
" "	" " 7 1/2 u. zveč.,	" v " ob 1 u. zjutr.
" Vidma	" " 11 u. zjutr.,	" v Nabrežino ob 5 u. zveč.
" "	" " 10 u. zveč.,	" v " ob 4 u. zjutr.
" Zagreba	" " 10 1/2 u. zveč.,	" na Zid. most ob 10 u. zjutr.
" "	" " 1 u. opold.,	" v Pelčane ob 2 1/2 u. zjutr.

Odhod in prihod Loidovega parobroda.

Iz Tersta	gre ob 12 uri pon.,	pride v Benetke ob 7 uri zjutraj.
" Benetek	" " 6 " zjutr.,	" v Terst " 12 " opol.

Voznina po pošti in na parobrodu.

Iz Ljubljane v Celjovec	5 fl. 52 kr.	Iz Pelčan v Zagreb	7 fl. 12 kr.
" " v Beljak	7 " 36 "	" Marburga v Celjovec	8 " 48 "
" " v Novomesto	5 " 20 "	" Nabrežine v Videm	4 " 10 "
Od Zid. mosta v Zagreb	6 " 32 "	" Tersta v Benetke	6 " 20 "

Tako je plačilo po starem denarju; po novem bo drugače.

Pošiljanje pisem po pošti.

Poštnina za pisma.

Za pismo, ki ni čez 1 lot teško, je za daljavo do 10 milj	5 n.k.
" " " " " " " " čez 10 milj do 20 "	10 "
" " " " " " " " 20 " in dalje	15 "
Za pismo, ki je 2, 3 lote in več teško, se plača 2krat, 3krat in večkrat toliko.	
Za priporočbo (rekomandacijo), in returnni receptis	10 n.k.
Za stvari, ki razun napisa in imena nimajo nič pisanega,	
in so v križnem zavitku za 1 lot teže	2 "
Za pisma, ki gredo v vnanje države, prihaja za ondi še posebno plačilo; drugač je pri pismih na Rimsko, Toskansko, Modeneško in Parmezansko, pri pismih na Prusko in sploh v nemške države, s katerimi je Avstrija v poštni zvezi.	
Za pisma, ki niso nič, ali ki niso zadosti frankirane, je več 5 n.kr.	

Poštnina za denar, denarne pisma in zvezke.

Za vsako reč, ki se da na vozno pošto, je stalno plačilo 18 n.k. Dalje je za vsake 100 gl. vrednosti, pri 1 funtu teže, in pri daljavi do 5 milj, posebne voznine 2 „
 Za 2krat, 3krat večji vrednost, za 2, 3 funte teže, za 2krat, 3krat 5 milj daljave, je tudi 2krat, 3krat večje plačilo, tedaj 4, 8, 12 kr.; 6, 12, 18 n. kr.

Pošte,

ki so od Ljubljane do 10, in do 20 milj daleč.

(Kr. je Krajsko, Št. je Štajersko, Kor. Koroško, Pr. Primorje, Ben. Beneško, Hor. Horvaško, Og. Ogersko).

Arnož, Št. 17 m.	Koper, Pr. 11 1/2 m.	Radolica, Kr. 6 m.
Bela, Ben. 15 1/2	Kranj, Kr. 4	Radgona, Št. 17 1/2 "
Belatinci, Og. 20 "	Krapina, Hor. 15 "	Reka, Hor. 10 1/2 "
Beljak, Kor. 11 1/2 "	Kraubat, Št. 19 1/2 "	Rogatec, Št. 13 "
Bistrica, Kr. 8 "	Labin, Pr. 15 "	Romans, Pr. 12 "
Bovec, Pr. 11 1/2 "	Laški terg, Št. 7 "	Rovinj, Pr. 17 1/2 "
Bulje, Pr. 13 1/2 "	Lekenek, Hor. 19 1/2 "	Samobor, Hor. 13 "
Celje, Št. 8 "	Lipa, Pr. 9 1/2 "	Senožeče, Kr. 7 "
Celjovec, Kor. 9 "	Logatec, Kr. 3 1/2 "	Senj, Hor. 16 1/2 "
Čakovec, Hor. 20 "	Marenberg, Št. 11 "	Sežana, Pr. 8 1/2 "
Černica, Pr. 8 1/2 "	Materija, Pr. 9 "	Šubota, Og. 19 1/2 "
Dravberg (spd.)	Metlika, Kr. 10 "	Št. Andrej, Kor. 11 "
Kor. 9 1/2 "	Nabrežina, Pr. 10 1/2 "	Št. Juri, Št. 10 "
(zg.) Kor. 20 "	Novomesto, Kr. 6 1/2 "	Št. Peter, Kr. 7 "
Divaca, Pr. 8	Ormulin, Hor. 14 "	Št. Vid, Kor. 11 "
Fering, Št. 20 "	Ormuž, Št. 17 1/2 "	Špital, Kor. 16 "
Freže, Kor. 14 "	Osor, Pr. 20 "	Teržič, Kr. 5 1/2 "
Glina, Hor. 20 "	Otočac, Hor. 15 1/2 "	Tomin, Pr. 9 "
Gorica, Pr. 10 "	Palmanova Ben. 13 "	Trebiž, Kor. 12 1/2 "
Idrija, Kr. 5 1/2 "	Pazen Pr. 13 1/2 "	Trebno, Kr. 5 "
Jaska, Hor. 13 1/2 "	Pegau Št. 19 1/2 "	Tveng, Solng. 20 "
Jesenice, Kr. 8 "	Podkoren, Kr. 11 "	Varaždin, Hor. 20 "
Judenburg Št. 17 "	Pola, Pr. 19 "	Velkovec, Kor. 9 1/2 "
Kamnik, Kr. 3 "	Pelčane, Št. 13 "	Verba, Kor. 10 1/2 "
Karlovec, Hor. 14 "	Pontabel, Kor. 15 "	Videm, Ben. 14 "
Kasarsa, Ben. 18 "	Pordenone, Ben. 20 "	Vipava, Kr. 7 "
Kastelnovo, Pr. 9 "	Poreč, Pr. 16 "	Volosko, Pr. 10 1/2 "
Kerk, Pr. 15 "	Portogruaro,	Vransko, Št. 5 "
Kerško, Kr. 9 1/2 "	Ben. 18 1/2 "	Zagreb, Hor. 16 "
Kerška vas, Kr. 11 "	Postojna, Kr. 5 "	Zagorje, Kr. 5 "
Kočevoje, Kr. 7 "	Ptuj, Št. 16 "	Zid. most, Št. 6 "

Drugi kraji se lahko razsodijo po takem zmed imenovanih, kateremu so bližji.

Poročilo po telegrafu.

Za poročilo, ki se pošlje po telegrafu, je plačila pri daljavi do 10 milj, ko je do 25 besedi 1 fl.
 ko je čez 25 do 50 besedi 2 „
 ko je čez 50 do 100 besedi 3 „
 Pri daljavi čez 10 do 25 milj se plača 2krat toliko; čez 25 do 45 milj 3krat toliko, in tako dalje po razmeri.

Colnina za vvožnjo in izvožnjo.

Od blaga, ki se vozi v cesarstvo ali iz cesarstva, se na meji plačuje col, v večjem ali manjšem znesku, in sicer večidel po meri colnega centa, kakor posebej odločuje postava. Tukaj sledi tarifa po starem denarju; po novem se bo spremenila po razmeri.

Avstrijska colna tarifa.

Baker(kotlovina)sirov	— fl. 45 k.	Cukren sirup	3 fl. — k.
„ v plošah, drogih	7 „ 30 „	Cunje	— „ — „
Bakreno in medeno blago	15 „ — „	„ pri izvožnji	4 „ — „
Barve, v lesu, koreninah	— „ — „	Čaj, (tè) kineski	15 „ — „
„ zdrobljene, zmlete	— „ 30 „	Čreslo, ježice, pri izvožnji	— „ 24 „
„ druge: kočenila, indika	— „ 45 „	Dišave, drage, kadilo, mira	5 „ — „
„ vizlečkih pripravlj.	1 „ 30 „	„ srednje: poper	7 „ 30 „
Bombaž (pavola) sirov	— „ — „	„ bolj drage: balsam	12 „ 30 „
„ predelan (skertacen)	— „ 30 „	„ naj dražje: cimet	15 „ — „
Bombaževa preja, vata	5 „ — „	Blake, šetine, žima, pripravljene	— „ 45 „
„ ubeljena, sosukana	10 „ — „	Glinjasta posoda, groba	— „ 24 „
„ barvana	12 „ 30 „	„ navadna bela	5 „ — „
Bomb. blago, navadno	40 „ — „	„ srednja lepa	10 „ — „
„ srednje	75 „ — „	„ lepa, porcelan	15 „ — „
„ lepo	100 „ — „	„ naj lepša	40 „ — „
„ prav lepo	250 „ — „	Hmelj, suh	2 „ 30 „
Bukve, mape, muzikalije	3 „ — „	Jedila: kruh, prikuha	— „ 45 „
Cin in cink, sirov	— „ 45 „	„ testene, ne pečene	2 „ 30 „
„ „ v plošah	7 „ 30 „	„ druge: ženof, kapare	7 „ 30 „
Cinasto in cinkovo blago	15 „ — „	„ posebno pripravlj.	15 „ — „
Cuker, ali sladkor očišen	12 „ 30 „	Kakao, v bobu sirovo	7 „ 30 „
Cukrena moka	9 „ — „	„ somleto	10 „ — „
„ za cukrarnice	6 „ — „	Kamni, dragi, biseri, obdelani, brusni, škerli	— „ 45 „
		Kamno blago, navadno	1 „ 30 „
		„ „ lepo	15 „ — „

Kava (kafe), sirova	7 fl. 30 k.	Les, za kurjavo, 100	
„ sožgana	10 „ — „	kub. čevlj.	— fl. 24 k.
Kavčuk in gutaperča	7 „ 30 „	„ pri izvoznji	— „ 24 „
„ izdelki iz obojega	15 „ — „	„ za stavbe in dela	
Kemične tvarine: žveplo, potašelj, vinski kamen	— „ — „	100 kub. čevlj.	— „ 45 „
Kemične tvarine: soliter, vitriol, boraks	— „ 24 „	„ pri izvoznji	— „ 45 „
„ take stvari očišcene	— „ 45 „	Leseno blago, grobo	— „ 24 „
„ kisline, hudo olje, salmijak	1 „ 30 „	„ navadno, furniri, parkete	2 „ — „
Kemični izdelki: mazila, duhovi	15 „ — „	„ lepo, za hišno pripravo	5 „ — „
„ barve, črnila, laki	15 „ — „	„ naj lepše, izrezano, pozlačeno	15 „ — „
„ žleze, drože, pečatni vosek	5 „ — „	Mašine železne	4 „ — „
„ manj drage barve	2 „ 30 „	„ drugačne	15 „ — „
Kis (jesih), v sodih	— „ 45 „	Med, sam in v satovji	1 „ — „
„ v sklenicah, verčih	7 „ 30 „	Medica, v sodih	— „ 45 „
Klej, lim, močič (štirka)	— „ 45 „	Meso, sirovo	— „ 45 „
Kosti, rogovi, mezdra	— „ — „	„ suho, pripravlj.	2 „ 30 „
„ pri isvoznji	— „ 45 „	„ v klobasah	7 „ 30 „
Kost, ribja, pripravlj.	5 „ — „	Moka, gris, kaša	— „ 45 „
„ slonova, koralde	— „ 45 „	„ v Istro od morja	— „ 22 1/2 „
Košeni, roženi izdelki	15 „ — „	„ na Horvš. iz Bosne	— „ 15 „
Kože, živalske, sirove	— „ — „	Oblačila, navadne	75 „ — „
„ pri izvoznji	2 „ 30 „	„ iz kožuhovine	100 „ — „
Kožuhovina, pol izdelana	2 „ — „	„ lepe	150 „ — „
Kratko blago, najdražje	250 „ — „	„ naj lepše, kinči	250 „ — „
„ drago	100 „ — „	Oglje, šota, premog	— „ — „
„ manj vredno	50 „ — „	Olje, laško, v verčih, sklenicah,	12 „ 30 „
Ladije, lesene za tunjo	— „ — „	„ v sodih	3 „ — „
„ železne	5 „ — „	„ dalmatinsk. v sodih	1 „ 30 „
Lan, konopnina	— „ 3 „	„ laneno, repično	1 „ 30 „
Lanena preja, sirova	2 „ 30 „	Papir, grob	— „ 45 „
„ ubeljena, barv.	7 „ 30 „	„ navaden, ne liman	3 „ — „
„ sosukana	12 „ 30 „	„ lep, liman, barvan	7 „ 30 „
Laneno blago: vervi,	1 „ 30 „	„ naj lepši, zlat, stiskan	15 „ — „
„ platno grobo	5 „ — „	Papirnati izdelki	15 „ — „
„ navadno sirovo, mreže	15 „ — „	Pletenina, iz bičja, ličja, terstja, slame, groba	— „ 15 „
„ ubeljeno, barvano, pleteno	40 „ — „	„ navadna	2 „ 30 „
„ srednje, tiskano	75 „ — „	„ srednje lepa	10 „ — „
„ lepo, tančica	100 „ — „	„ lepa, z drugimi prepletki	75 „ — „
„ naj lepše, všito, spice	250 „ — „	„ naj lepša, slamniki	250 „ — „
		Podobe, tiskane	7 „ 30 „
		Rajž ali laško pšeno	— „ 45 „
		Ribe, sirove, slaniki, polenovke	1 „ 30 „

Ribe, druge, slane, suhe	2 fl. 30 k.	Svinčeno blago,	15 fl — k
„ jegulje, tunice v olju	5 „ — „	Tabak, sirov, v listih	10 „ — „
Sadje, suho, orehi	— „ 45 „	„ pripravljen	45 „ — „
„ južno, navadno	— „ 45 „	Tolše: maslo, boh, salo	2 „ 30 „
Sadje, srednje: pome- ranče, limone, smo- kve suhe	2 „ 30 „	„ ribja mast	— „ 30 „
„ drage, mandeljni, pavčki	5 „ — „	Usnje, navadno	7 „ 30 „
Semena, laneno, re- pično	— „ 3 „	Usnje, lepo, tiskano, zlačeno	12 „ 30 „
„ deteljno, povertno	— „ 15 „	Usnjato blago	15 „ — „
„ ženof, janež, ku- mina	— „ 45 „	Vino, mošt, v skleni- cah, verčih	12 „ 30 „
Sita in ščeti, navadne	4 „ — „	„ v sodih in mehovih	10 „ — „
„ bolj lepe	15 „ — „	„ mošt, iz colne izje- me dalmatinske	— „ 54 „
Smole, navadne	— „ — „	„ iz Bosne na Hor- vaško	2 „ 30 „
„ terpentin, kamno olje	— „ 24 „	Vnetila: žveplenke, klinčki	5 „ — „
„ gume, terpentinovo olje,	— „ 45 „	„ smodnik (pulfer)	25 „ — „
Sočivje, bob, grah, fe- žol	— „ 45 „	„ strelne kapice	50 „ — „
Sol, kamna, kuhana, (Sol za kuho se ne sme vvaževati.)	— „ 24 „	Vol (pir), v sklenicah, verčih	7 „ 30 „
Srebro, izdelano v bla- go	250 „ — „	„ v sodih	— „ 45 „
Steklo, (glaz) grobo	1 „ 30 „	Volna, sirova	— „ — „
„ navadno, belo	5 „ — „	„ ubeljena, barvana	— „ 45 „
„ srednje, brušeno, rezano	10 „ — „	Volnata preja, sirova	5 „ — „
„ lepo, barv., zer- kala	15 „ — „	„ ubeljena, barvana	12 „ 30 „
Svila (žida), sirova	— „ 45 „	Volnato blago, grobo	7 „ 30 „
„ pri izvožnji	30 „ — „	„ navadno sukneto	50 „ — „
„ sosukana	7 „ 30 „	„ srednje žametovo	75 „ — „
„ pri izvožnji	10 „ — „	„ lepo, tanko, tis- kano	100 „ — „
„ ubeljena, bar- vana	15 „ — „	„ naj lepše, všito, šali	250 „ — „
Svilnato blago, navad- no	150 „ — „	Vosek, bel in rumen	4 „ — „
„ lepo, gladko in pretkano	250 „ — „	Vozovi, teški, od enega	2 „ 30 „
Svinec, sirov	1 „ — „	„ lahki, za ljudi	15 „ — „
„ vlit, v ploše, kro- gle	4 „ — „	„ lepi, kočije	100 „ — „
Svinčena beljava, me- nik	1 „ 30 „	Zlato, izdelano v blago	250 „ — „
		Železo, sirovo	— „ 24 „
		„ vilito	1 „ — „
		„ skovano, zvalja- no, jeklo	2 „ — „
		Železo, lama (pleh), černa	4 „ — „
		„ na pol izdelano, pocinjeno	5 „ — „
		Železno blago, grobo	5 „ — „
		„ navadno orodje	10 „ — „
		„ lepo, tanko iz- delano	15 „ — „

Žganina, vinski cvet,		Živina: krave, junčki	2 fl. — k.
rum	7 fl. 30 k.	„ teleta	— „ 24 „
„ likér, punšev iz-		„ konji	2 „ — „
leček	12 „ 30 „	„ osli, prešiči	1 „ — „
Žito: pšenica	— „ 45 „	„ ovce, koze	— „ 15 „
„ v Istri od morja	— „ 22 1/2	„ jagnjeta, koz-	
„ na Horvaško iz		lički, prasci	— „ 10 „
„ Bosne,	— „ 15 „	Živo srebro	7 „ 30 „
„ soržica, rež, tur-		„ rudečina, cino-	
sica	— „ 15 „	ber	15 „ — „
„ ječmen	— „ 10 „		
Živalda, divja, večja	1 „ 30 „	Colnina pri izvožnji in vvožnji	
Živalski pridelki: mle-		je proti deržavam nemške colne	
ko, jajca,	— „ — „	zveze obilno zmanjšana, ali za en	
Živalski pridelki, sir .	5 „ — „	del, ali za polovico, ali je celoma	
Živina: voli, od enega	4 „ — „	spregledana.	

Mere in tehte.

Po novejših cesarskih postavah se imajo v prihodnje vse prodaje goditi po avstrijski ali dunajski meri in tehti.

Mere na dolgost.

<i>Avstrijske postavne mere:</i>	Meter, francoski	3·16 d. čevlj.	
Milja, avstrijska	4000 sežnjev.	Milimeter, francoski	0·45 d. čevlj.
Seženj, dun. (klaftra.)	6 čevljjev.	Milja, nemška zemlje-	
Čevlj, dunajski	12 pavcov.	merska	3905·6 d. sež.
Pavec, (cola)	12 čert.	„ italijanska	976 d. sež.
Poteza, v vojaški meri	3 čerte.	„ angleška	848·3 d. sež.
Vatel, dunajski	29·58 pavec.	Palica, bistriška	1·5 d. vat.
		„ novomeška	2 d. vat.
		Pavec, pariški	1·02 d. pavec.
		Ped, navadna	9 d. pavec.
		„ tekavska stara	8·21 d. pavec.
		Pest, v konjski meri	4 d. pavec.
		Seženj, franc. (toise)	6·32 d. čev.
		Vatel, stari tekavski	1·11 d. vat.
		„ požunski	0·70 d. vat.
		„ angleški (jard)	1·17 d. vat.
		Versta, rusovska	562·5 d. sež.

Druge mere.

Brač, beneški, za volno,	0·87 d. vat.
Brač beneški za svilo	0·82 d. vat.
Čevlj, pariški	1·02 d. čev.
Dlan (4 persti)	3 d. pavec.
Kilometer, francoski	593·92 d. sež.
Komolec, (4 na 1 sež.)	1·5 d. čev.
Korak, (5 na 2 sež.)	2·4 d. čev.
Lekat, (12 pedi)	3·33 d. vat.

Mere na planoto.

<i>Avstrijske postavne mere.</i>		<i>Druge mere.</i>	
Štirjaška milja	10000 oralov.	Vagan posetve,	533·33 □ sež.
Oral, avstrijski	1600 □ sež.	Postat vinograda,	1200 □ sež.
Štirjaški seženj,	36 □ čevlj.	Ara, francoska,	27·11 □ sež.
„ čevlj	144 □ pavec.	Hektara, franc.	1·76 oral.

Mera na debelost.

Avstrijska postavna mera.

Kočni (kubični) sež.	216 k. čevlj.
„ „ čev.	1728 k. pave.

Druga mera.

Kočni pavec, pariški	1·08 d. k. p.
Stera, fr. (k. meter)	31·64 k. čevlj.

Votle mere za suhe stvari.

Avstrijske postavne mere.

Vagan (mecen), dunajski	8 osmink.
Osminka (merica),	4 bokali.
Bokal (pinta, flrtelj)	2 poliča.
Polič,	2 maseljca.

Liter, franc.	0·68 bok. d.
Mernik, krajnski, (16 bok.)	0·50 vag. d.
Polovnik, teržaški,	0·41 „
Somma, metrična, laška,	1·62 „
Star, krajnski,	2 „
„ teržaški,	1·20 „
Škaf, celjski,	0·43 „

Druge mere.

Birgelj, celjovski,	1·33 vag. d.
„ marburški,	1·40 „
Hektoliter, franc.	2·14 „

Votle mere za tekoče stvari.

Avstrijske postavne mere.

Vedro, avstrijsko	40 bokalov.
Bokal, (flrtelj pinta)	2 poliča.
Polič,	2 maseljca.

Druge mere.

Barigla, primorska	1·16 a. vedr.
Čeber, vip. (50 b.)	1·25 „
„ ogerski veliki,	1·46 „
Hektoliter, franc.	1·71 „

Kvinč, prim. (60 b.)	1·50 a. vedr.
Liter, franc.	0·68 a. bok.
Polovnjak, štajerski	5 a. vedr.
Štartin, štajerski,	10 a. vedr.
Vedro, poljansko (15 b.)	0·37 „
„ horv. celj. (20 b.)	0·50 „
„ trebansko (30 b.)	0·75 „
„ dolensko (32 b.)	0·80 „
Vorna, teržaška,	1·16 „

Tehte za vaganje reči.

Avstrijske postavne tehte.

Cent, dun. (1·120 coln. ct.)	100 ft.
Funt, „ (1·120 coln. ft.)	32 lt.
Lot, „ (0·035 coln. ft.)	4 kv.
Cent, novi c. (100 c. ft.)	89·28 d. ft.
Funt, n. c. (500 fr. grm.)	28·56 d. lt.
Manjši deli so desetinke, stotinke, tisućinke i. t. d.	

Druge tehte.

Gram, franc.	0·22 d. kvint.
Kilograma, franc.	1·78 d. funt.
Kvintal, franc. (200 c. f.)	178·56 „
Libra, beneška,	0·85 „
Marka kolon. (16 d. lt.)	0·50 „
Pud, rusovski,	29·25 „
Tunja, mornarska,	20. d. cent.

Denarji, novi in stari.

Po novi pogodbi, storjeni med Avstrijo, Prusijo in drugo Nemčijo, se iz 1 novega funta srebra kuje po 30 zveznih in pruskih tolarjev, po 45 avstrijskih, in po 52½ južnonemških goldinarjev; iz 1 novega funta zlata pa se kuje po 50 zveznih kron, in po 100 polkron. Štetev po novem denarju se pri cesarskih uredih začne 1. nov. 1858. Veljava srebernega denarja je stanovitna, veljava zlatega in tudi ptujskega denarja se ravna po kupčijski ceni.

Veljava raznega denarja.

<i>Splošna razmera denarjev.</i>		Šestica nova . . . — fl. 10 n.k.
100 fl. konvencijnih je	105 nov. fl.	Groš, sreberni . . . — " 5 "
100 „ dun. veljave (šajn) je	42 „	Križavec 2 " 30 "
100 „ renskih (rajnšev) „	87.50 „	Polkrižavec 1 " 12 "
100 lir avstrijskih „	35 „	Četertkrižavec — " 55 "

Novi avst. postavni denarji.

Sreberni:

Veliki zvezni tolar	3 fl. — n.k.
Mali zvezni tolar .	1 " 50 "
Dvogoldinarski tolar	2 " — "
Goldinar (zlatnik, forint)	— " 100 "
Petica, (četertnik 4 na 1 fl.)	— " 25 "
Desetica (10 na 1 fl.)	— " 10 "
peterka (20 na 1 fl.)	— " 5 "

Bakreni:

Groš (trojka)	— " 3 "
Krajcar novi (sold)	— " 1 "
Polkrajcar (polsold) — "	0.5 "

Stari avstrijski denarji.

Sreberni:

Dvogoldinarski tolar (skudo)	2 fl. 10 n.k.
Goldinar (polskudo)	1 " 5 "
Dvajsetica, nova (lira)	— " 35 "
„ stara	— " 34 "
Desetica (pollira)	— " 17 "
Peterka (flimfar, četertlira),	— " 8.5 "

Bakreni:

Dvakrajcarja	— " 3 "
Krajcar (5 centezov)	— " 1.5 "
Tricenteznik	— " 1 "
Polkrajcar, centez — "	0.5 "

Drugi denarji.

Zlati:

Krona, zlata nova .	13 fl. 75.5 n.k.
Polkrona, zlata nova	6 " 82.5 "
Cesarski cekin (dukat)	4 " 82.5 "
Napoleon dor (20 frk.)	8 " 68 "
Suverendor (sovran)	14 " 91 "
Ruski imperial	8 " 36.5 "
Pruski Friderikdor .	9 " 10 "
Angleški suverendor	10 " 74 "

Sreberni:

Goldin. južnonemški — fl.	85.7 n.k.
Skudo, rimski	2 " 13.5 "
Tolar, pruski	1 " 50 "
Tolar za 5 frankov .	2 " 2 "
„ za 5 lir ital.	2 " 2 "
Frank, francoski	— " 40.4 "
Lira, italijanska	— " 40.4 "
Rubelj, ruski	1 " 61.7 "
Funt sterlingov angl.	9 " 88.1 "

Pri premenjevanju starega in novega denarja sploh velja vodilo:

4 stari krajcarji dajo 7 novih; 20 starih goldinarjev da 21 novih; in 1 stari goldinar da 1 gold. 5 kr. novega denarja.

Stari krajcarji se premenijo v nove, če se k številu starih pridene polovica in še četertina tistega števila; na pr. 20 kr.; k 20 polovica 10, in še četertina 5, to je 35 n. kr.

Stari goldinarji se premenijo v nove, če se k številu starih prišteje po 5 odstotka ali percentov; na pr. 100 fl. da 105 n. fl.

Denar dunajske veljave se poprej premeni v konvencijnega (250 fl. dun. velj. da 100 fl. konv.), po tem v novega.

Premenjava starega avstr. denarja v novega.

Stari denar		Novi denar		Stari denar		Novi denar	
fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
—	$\frac{1}{4}$	—	0·43	—	42	—	73·5
—	$\frac{1}{2}$	—	0·87	—	43	—	75·25
—	$\frac{3}{4}$	—	1·31	—	44	—	77
—	1	—	1·75	—	45	—	78·75
—	2	—	3·5	—	46	—	80·5
—	3	—	5·25	—	47	—	82·25
—	4	—	7	—	48	—	84
—	5	—	8·75	—	49	—	85·75
—	6	—	10·5	—	50	—	87·5
—	7	—	12·25	—	51	—	89·25
—	8	—	14	—	52	—	91
—	9	—	15·75	—	53	—	92·75
—	10	—	17·5	—	54	—	94·5
—	11	—	19·25	—	55	—	96·25
—	12	—	21	—	56	—	98
—	13	—	22·75	—	57	—	99·75
—	14	—	24·5	—	58	1	1·5
—	15	—	26·25	—	59	1	3·25
—	16	—	28	1	—	1	5
—	17	—	29·75	2	—	2	10
—	18	—	31·5	3	—	3	15
—	19	—	33·25	4	—	4	20
—	20	—	35	5	—	5	25
—	21	—	36·75	6	—	6	30
—	22	—	38·5	7	—	7	35
—	23	—	40·25	8	—	8	40
—	24	—	42	9	—	9	45
—	25	—	43·75	10	—	10	50
—	26	—	45·5	11	—	11	55
—	27	—	47·25	12	—	12	60
—	28	—	49	13	—	13	65
—	29	—	50·75	14	—	14	70
—	30	—	52·5	15	—	15	75
—	31	—	54·25	16	—	16	80
—	32	—	56	17	—	17	85
—	33	—	57·75	18	—	18	90
—	34	—	59·5	19	—	19	95
—	35	—	61·25	20	—	21	—
—	36	—	63	21	—	22	5
—	37	—	64·75	22	—	23	10
—	38	—	66·5	23	—	24	15
—	39	—	68·25	24	—	25	20
—	40	—	70	25	—	26	25
—	41	—	71·75	26	—	27	30

Stari denar		Novi denar		Stari denar		Novi denar	
fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
27	—	28	35	73	—	76	65
28	—	29	40	74	—	77	70
29	—	30	45	75	—	78	75
30	—	31	50	76	—	79	80
31	—	32	55	77	—	80	85
32	—	33	60	78	—	81	90
33	—	34	65	79	—	82	95
34	—	35	70	80	—	84	—
35	—	36	75	81	—	85	5
36	—	37	80	82	—	86	10
37	—	38	85	83	—	87	15
38	—	39	90	84	—	88	20
39	—	40	95	85	—	89	25
40	—	42	—	86	—	90	30
41	—	43	5	87	—	91	35
42	—	44	10	88	—	92	40
43	—	45	15	89	—	93	45
44	—	46	20	90	—	94	50
45	—	47	25	91	—	95	55
46	—	48	30	92	—	96	60
47	—	49	35	93	—	97	65
48	—	50	40	94	—	98	70
49	—	51	45	95	—	99	75
50	—	52	50	96	—	100	80
51	—	53	55	97	—	101	85
52	—	54	60	98	—	102	90
53	—	55	65	99	—	103	95
54	—	56	70	100	—	105	—
55	—	57	75	200	—	210	—
56	—	58	80	300	—	315	—
57	—	59	85	400	—	420	—
58	—	60	90	500	—	525	—
59	—	61	95	600	—	630	—
60	—	63	—	700	—	735	—
61	—	64	5	800	—	840	—
62	—	65	10	900	—	945	—
63	—	66	15	1000	—	1050	—
46	—	67	20	2000	—	2100	—
65	—	68	25	3000	—	3150	—
66	—	69	30	4000	—	4200	—
67	—	70	35	5000	—	5250	—
68	—	71	40	6000	—	6300	—
69	—	72	45	7000	—	7350	—
70	—	73	50	8000	—	8400	—
71	—	74	55	9000	—	9450	—
72	—	75	60	10000	—	10500	—

Premenjava novega avstr. denarja v starega.

Novi denar		Stari denar				Novi denar		Stari denar			
fl.	kr.	fl.	kr.	vn.	$\frac{1}{2}$ v	fl.	kr.	fl.	kr.	vn.	$\frac{1}{2}$ v
—	0·5	—	—	1	1	—	44	—	25	—	4
—	1	—	—	2	2	—	45	—	25	2	6
—	2	—	1	—	4	—	46	—	26	1	1
—	3	—	1	2	6	—	47	—	26	3	3
—	4	—	2	1	1	—	48	—	27	1	5
—	5	—	2	3	3	—	49	—	28	—	—
—	6	—	3	1	5	—	50	—	28	2	2
—	7	—	4	—	—	—	54	—	29	—	4
—	8	—	4	2	2	—	52	—	29	2	6
—	9	—	5	—	4	—	53	—	30	1	1
—	10	—	5	2	6	—	54	—	30	3	3
—	11	—	6	1	1	—	55	—	31	1	5
—	12	—	6	3	3	—	56	—	32	—	—
—	13	—	7	1	5	—	57	—	32	2	2
—	14	—	8	—	—	—	58	—	33	—	4
—	15	—	8	2	2	—	59	—	33	2	6
—	16	—	9	—	4	—	60	—	34	1	1
—	17	—	9	2	6	—	64	—	34	3	3
—	18	—	10	1	1	—	62	—	35	1	5
—	19	—	10	3	3	—	63	—	36	—	—
—	20	—	11	1	5	—	64	—	36	2	2
—	21	—	12	—	—	—	65	—	37	—	4
—	22	—	12	2	2	—	66	—	37	2	6
—	23	—	13	—	4	—	67	—	38	1	1
—	24	—	13	2	6	—	68	—	38	3	3
—	25	—	14	1	1	—	69	—	39	1	5
—	26	—	14	3	3	—	70	—	40	—	—
—	27	—	15	1	5	—	72	—	40	2	2
—	28	—	16	—	—	—	72	—	41	—	4
—	29	—	16	2	2	—	73	—	41	2	6
—	30	—	17	—	4	—	74	—	42	1	1
—	31	—	17	2	6	—	75	—	42	3	3
—	32	—	18	1	1	—	76	—	43	1	5
—	33	—	18	3	3	—	77	—	44	—	—
—	34	—	19	1	5	—	78	—	44	2	2
—	35	—	20	—	—	—	79	—	45	—	4
—	36	—	20	2	2	—	80	—	45	2	6
—	37	—	21	—	4	—	84	—	46	1	1
—	38	—	21	2	6	—	82	—	46	3	3
—	39	—	22	1	1	—	83	—	47	1	5
—	40	—	22	3	3	—	84	—	48	—	—
—	41	—	23	1	—	—	85	—	48	2	2
—	42	—	24	—	—	—	86	—	49	—	4
—	43	—	24	2	2	—	87	—	49	2	6

Novi denar		Stari denar				Novi denar		Stari denar			
fl.	kr.	fl.	kr.	vn.	$\frac{1}{7}$ v	fl.	kr.	fl.	kr.	vn.	$\frac{1}{7}$ v
—	88	—	50	1	1	35	—	33	20	—	—
—	89	—	50	3	3	36	—	34	17	—	4
—	90	—	51	1	5	37	—	35	14	1	1
—	91	—	52	—	—	38	—	36	11	1	5
—	92	—	52	2	2	39	—	37	8	2	2
—	93	—	53	—	4	40	—	38	5	2	6
—	94	—	53	2	6	41	—	39	2	3	3
—	95	—	54	1	1	42	—	40	—	—	—
—	96	—	54	3	3	43	—	40	57	—	4
—	97	—	55	1	5	44	—	41	54	1	1
—	98	—	56	—	—	45	—	42	51	1	5
—	99	—	56	2	2	46	—	43	48	2	2
1	—	—	57	—	4	47	—	44	45	2	6
2	—	1	54	1	1	48	—	45	42	3	3
3	—	2	51	1	5	49	—	46	40	—	—
4	—	3	48	2	2	50	—	47	37	—	4
5	—	4	45	2	6	51	—	48	34	1	1
6	—	5	42	3	3	52	—	49	31	1	5
7	—	6	40	—	—	53	—	50	28	2	2
8	—	7	37	—	4	54	—	51	25	2	6
9	—	8	34	1	1	55	—	52	22	3	3
10	—	9	31	1	5	56	—	53	20	—	—
11	—	10	28	2	2	57	—	54	17	—	4
12	—	11	25	2	6	58	—	55	14	1	1
13	—	12	22	3	3	59	—	56	11	1	5
14	—	13	20	—	—	60	—	57	8	2	2
15	—	14	17	—	4	61	—	58	5	2	6
16	—	15	14	1	1	62	—	59	2	3	3
17	—	16	11	1	5	63	—	60	—	—	—
18	—	17	8	2	2	64	—	60	57	—	4
19	—	18	5	2	6	65	—	61	54	1	1
20	—	19	2	3	3	66	—	62	51	1	5
21	—	20	—	—	—	67	—	63	48	2	2
22	—	20	57	—	4	68	—	64	45	2	6
23	—	21	54	1	1	69	—	65	42	3	3
24	—	22	51	1	5	70	—	66	40	—	—
25	—	23	48	2	2	71	—	67	37	—	4
26	—	24	45	2	6	72	—	68	34	1	1
27	—	25	42	3	3	73	—	69	31	1	5
28	—	26	40	—	—	74	—	70	28	2	2
29	—	27	37	—	4	75	—	71	25	2	6
30	—	28	34	1	1	76	—	72	22	3	3
31	—	29	31	1	5	77	—	73	20	—	—
32	—	30	28	2	2	78	—	74	17	—	4
33	—	31	25	2	6	79	—	75	14	1	1
34	—	32	22	3	3	80	—	76	11	1	5

Novi denar		Stari denar				Novi denar		Stari denar			
fl.	kr.	fl.	kr.	vn.	$\frac{1}{7}$ v	fl.	kr.	fl.	kr.	vn.	$\frac{1}{7}$ v
81	—	77	8	2	2	100	—	95	14	1	1
82	—	78	5	2	6	200	—	190	27	2	2
83	—	79	2	3	3	300	—	285	42	3	3
84	—	80	—	—	—	400	—	380	58	—	4
85	—	80	57	—	4	500	—	476	11	1	5
86	—	81	54	1	1	600	—	571	25	2	6
87	—	82	51	1	5	700	—	666	40	—	—
88	—	83	48	2	2	800	—	761	54	1	1
89	—	84	45	2	6	900	—	857	28	2	2
90	—	85	42	3	3	1000	—	952	22	3	3
91	—	86	40	—	—	2000	—	1904	45	2	6
92	—	87	37	—	4	3000	—	2857	8	2	2
93	—	88	34	1	1	4000	—	3809	31	1	5
94	—	89	31	1	5	5000	—	4761	54	1	1
95	—	90	28	2	2	6000	—	5714	17	—	4
96	—	91	25	2	6	7000	—	6666	40	—	—
97	—	92	22	3	3	8000	—	7619	2	3	3
98	—	93	20	—	—	9000	—	8571	25	2	6
99	—	94	17	—	4	10000	—	9523	48	2	2

Papirnat denar ali bankovci.

Z novim avstrijskim denarjem pridejo 1. nov. 1858 tudi novi bankovci na dan. Stari bankovci se bodo časoma za nove zamenili; dokler se ne prekličejo, veljajo po primeri z novim denarjem.

Novi bankovci.

Tisti se bodo samo po večjem znesku izdajali; namreč:

5 goldinarski	5 fl. — nk.
10 „	10 „ — „
100 „	100 „ — „
1000 „	1000 „ — „

Stari bankovci.

1 goldinarski	1 fl. 5 nk.
2 „	2 „ 10 „
5 „	5 „ 25 „
10 „	10 „ 50 „
100 „	105 „ — „
1000 „	1050 „ — „

Stare bankovce nehajo pri vseh cesarskih denarnicah jemati: po 1000 fl. 31. maja, po 100 fl. in 50 fl. 31. julija, po 10 fl. pa 30. septembra 1859; pri dunajski poglavitni denarnici se vsakteri jemljejo po 1 mesecu dalje. — Kdaj da nehajo stari bankovci po 1, 2 in 5 fl., bo pozneje naznanjeno.

Sejmi, bližnji in daljni.

Na Krajskem.

- V *Ljubljani*, glavnem mestu, v 3. poned. po sv. 3 kraljih, v 1. poned. m. maja, v poned. po sv. Petru in Pavlu, po malem šmarnu, in po sv. Leopoldu; vsak sejem terpi ves teden.
- V *Bistrici*, na Pivki, v poned. po sv. Jurju, in po sv. Martinu.
- V *Bistrici*, v Bohinju, 24. jun., in 6. dec.
- Na *Blokah*, nad Ložem, v poned. po sv. imenu Jezusovem, in 29. septembra.
- V *Bučki*, v Kerskem kant., 24. febr., 25. apr., v poned. pred kresom, v poned. pred sv. Mihielom, in 11. nov.
- V *Cerkljah*, 17. jan., veliki petek, 16. avg., in 21. okt.
- V *Cerknici*, 24. febr., v 4. poned. po veliki noči, 26. jul. in 2. nov.
- V *Cermošnjah*, v Novomeskem kant., 12. marca, 24. jun., v poned. po roženkr. nedelji.
- V *Černem verhu*, nad Vipavo, 24. apr., in v poned. po mal. Šmarnu.
- V *Černomlju*, vsaki kvaterni torek, veliki torek, v torek po sv. Petru in Pavlu, in po sv. Simonu in Judu.
- V *Česnicah*, v Berdskem kant., velikon. torek, 24. jun. in 28. okt.
- V *Dobernicah*, v Trebanskem kant., 21. apr., 4. maj., 7. jul.
- Na *Dobrovi*, 14. febr., veliki poned., in 29. avg.
- V *Doljih*, v Mokronoškem kant., 20. jan., v 3. poned. po veliki noči, v poned. pred sv. Lovrencem, in 29. sept.
- V *Gočah*, na Vipavskem, 30. nov.
- V št. *Gothardu*, v Berdskem kant., cvetni petek, 5. maj., 25. maj., in 2. jul.
- V *Grahovem*, v Planinskem kant., 9. febr., in 17. apr.
- V *Idrii*, veliko sredo, 16. maj., 15. okt., in 4. dec.
- V *Idrii spodnji* (pri fari), 3. maj., in v poned. po roženkr. ned.
- Na *Igu*, 27. febr., 20. mare., v 2. poned. po velikinoči, binkoštni četrtek, 10. avg., in 11. nov.
- V *Izlahah* pri sv. Jurju, v Litijskem kant., 24. apr., in v poned. po sv. Tilau.
- V št. *Jerneju*, v Kostanjevskem kant., v poned. po sv. Trojici, 24. avg., in v poned. po vernih dušah.
- V št. *Jurju*, pri Svibnem, v Radeškem kant., 24. apr., in 24. jun.
- V *Kamni gorici*, v Radoljskem kant., 10. avg., in 4. dec.
- V *Kamniku*, 20. jan., 12. mare., 9. jun., 24. avg., 15. okt., 4. dec.
- Na *Kerki*, v Višenjskem kant., v poned. po sv. 3 kraljih, 16. maj., 5. jun., in v poned. po roženkr. ned.

- V *Kerškem*, 3. febr., pustni ponedeljek, 18. marc., 4. maj., 4 jun., 2. avg., v poned. po sv. Lukežu, in 25. nov.
- V *Kočerju*, 20. jan., 4. maj., 15. jun., 25. jul., 24. avg., 30. nov., 31. dec.
- V *Kostanjevici*, v poned. po tihi ned., po sv. Jakobu, po sv. Mihelu, in kvat. poned. v adventu.
- V *Krajnski gori*, v poned. pred žegnansko ned.
- V *Kranju*, 25. apr., 1. avg., 31. sept., 18. okt., in 11. nov.
- V *Kropi*, v Radoljskem kant., 12. jul., in 6. nov.
- V št. *Lambertu*, v Litijskem kant., 14. febr., 22. maj., in 17. sept.
- V *Lašičah*, v poned. pred sv. Matijem in 9. sept.
- V *Leskovcu*, pri Kerškem, v poned. pred sv. Jurjem, in 14. avg.
- V *Litii*, v poned. po 4. nedelji v postu, 4. maj., v poned. po sv. Telesu, po sv. Mihelu, in po sv. Miklavžu.
- V *Logatcu doljnem*, v Planinskem kant., 12. marc.
- V *Logatcu gornjem*, v petek po vnebohodu Krist., v poned. po roženkr. ned., in 13. dec.
- V *Loki*, 17. marc., 24. apr., binkoštni torek, 24. jul., 24. avg., 29. sept., 25. nov.
- V *Ložu*, 4. maj., 16. avg., in 28. okt.
- V št. *Lovrencu*, v Trebanskem kant., 10. avg., in 23. nov.
- V *Lukovcu*, v Berdskem kant., 3. febr., 26. marc., 27. apr., in 9. sept.
- V *Matenji vasi*, v Postojnskem kant., 24. jun.
- V *Mengsu*, 9. febr., 17. marc., 25. maj., 29. sept., 6. nov., in 13. dec.
- V *Melliki*, v torek po sv. 3 kraljih, po svečnici, po sv. Jožefu, po beli ned., po binkoštih, po sv. Marjeti, po velikem šmarnu, po sv. Mihelu, po sv. Martinu, in po sv. Miklavžu.
- Na *Mirni*, v Trebanskem kant., 24. jun., in 3. nov.
- V *Mirni peči*, v Novomeškem kant., 20. marc., 31. maj., 30. jun., 29. sept., in 29. dec.
- V *Mokronogu*, v sab. pred tiho ned., v sab. pred sv. Jernejem, 28. okt., in 9. dec.
- V *Moravčah*, v Berdskem kant., 24. febr., veliki poned., 16. maj., 21. jun., in 11. nov.
- V *Motniku*, v Kamniškem kant., 12. febr., v 3. poned. v postu, 22. apr., 2. jun., in v sredo po roženkr. nedelji.
- V *Novem mestu*, v torek po sv. Antonu p., pred sv. Jurjem, po sv. Jernejju, po sv. Luku, in po sv. Andreju.
- V *Planini*, 24. apr., 16. avg., 12. jul., in 30. nov.
- V *Polhovem gradcu*, v Verhniškem kant., v poned. pred tiho ned., in 13. jun.
- V *Podveljbu*, na Vipavskem, 25. maj., in kvaterni četrtek v jeseni.
- V *Polšnjeku*, v Litijskem kant., v poned. po sv. Urhu.
- V *Postojni*, v poned. po vnebohodu Krist., 24. avg., 18. okt., in 3. dec.
- V *Radečah*, v 1. poned. v postu, v poned. pred sv. Jurjem, 28. jun., 1. sept., v poned. po sv. Martinu, in 27. dec.
- V *Radohovi vasi*, v Višnjagorskem kant., 2. jan., pustni poned., v poned. pred sv. Urbanom, in pred sv. Lukom.

- V *Radolici*, 12. marc., 24. apr., binkoštni torek, 26. jul., 28. okt., 13. dec.
- V *Razdertem*, v Senožeškem kant., 14. febr., in 11. nov.
- V *Ratečah*, pri Krajski gori, v poned. po žegnanski ned.
- V *Ribnici*, 2. jan., v 2. poned. po veliki noči, 24. jun., v poned. po 2. avg., in 21. sept.
- V *Rovtah*, v Verhniškem kant., v poned. po tihi ned., 24. jun., 10. avg., in 29. sept.
- V št. *Rupertu*, v Mokronoškem kant., 16. avg., in v poned. pred sv. Lukom.
- V *Senoščeah*, v binkoštni četert., in v poned. po kvaterni nedelji v jeseni.
- Na *Skaručni*, v Kamniškem kant., 15. apr., 1. sept., in 28. okt.
- Na *Slančjem verhu*, v Mokronoškem kant., 4. jul.
- V *Slapjem*, na Vipavskem, veliki poned., in 22. nov.
- V *Soderšici*, v Ribniškem kant., v poned. pred sv. Gregorjem, 22. jul., in 15. okt.
- V *Sorici*, v Loškem kant., 1. maj., in 18. okt.
- V *Starem logu*, na Kočevskem, 13. apr.
- V *Starem tergu*, v Černomaljskem kant., 13. jun., in 1. okt.
- V *Ščibnem*, v Radeškem kant., 1. maj., in 25. maj.
- V *Šmarji*, v Ljubljanskem kant., 16. maj.
- V *Šmartnem*, pri Litii, v poned. po sv. Jakobu, in po sv. Martinu.
- V *Sturji*, na Vipavskem, 1. febr., v poned. po beli ned., in v sredo po roženkr. ned.
- V *Ternovem*, na Pivki, v poned. po sv. 3 kraljih, po sv. Petru in Pavlu, in 19. okt.
- V *Teršišu*, (pri sv. Trojici), v Mokronoškem kant., v poned. pred vnebohodom Krist., po sv. Trojici, in 23. jun.
- V *Teršiču*, 18. marc., veliki četertek, in poned. po sv. Trojici, 30. nov., in 21. dec.
- V *Toplicah*, pri Novem mestu, 21. jan., v četertek po sv. Matiju, po sv. Florjanu, pred vnebovzetjem Marije D., in po roženkr. ned.
- Na *Travi*, na Kočevskem, 1. maj., v poned. po sv. Urhu, in 10. avg.
- V *Trebnem*, 13. jun., 12. jul., in 16. avg.
- V *Turjaku*, v Laščanskem kant., 12. marc., in 30. nov.
- Na *Uncu*, v Planinskem kant., 17. jan., in 1. poned. m. marca.
- Na *Vačah*, v Litijskem kant., v poned. po beli ned., v torek po sv. Trojici, 16. avg., in 30. nov.
- Na *Veliki loki*, v Trebanskem kant., 12. maj., in 25. jul.
- Na *Verhnikih*, v kvat. poned. v postu, velikonočni torek, v poned. pred vnebohodom Krist., po sv. Trojici, 25. jul., 6. nov., in 27. dec.
- V *Verhpolju*, na Vipavskem, 22. jan., in 9. jun.
- Na *Veseli gori*, v Mokronoškem kant., 12. marc., in v sab. pred angeljsko ned.
- V št. *Vidu*, nad Blokami, v poned. po sv. Gregorju, po sv. Vidu, in po sv. Jerneju.
- V št. *Vidu*, pri Zatičini, velikonočno sredo, binkoštni torek, 15. jun., v poned. po malem šmarnu, in po roženkr. ned.
- V št. *Vidu*, na Vipavskem, 14. marc., 15. jun., in 14. avg.

- V *Vipavi*, pustni poned., velikonočni torek, v poned. po angeljski ned., in 28. oktobra.
- V *Višnji gori*, vsaki poned. po kvaterni ned., veliki poned., 24. jun., 26. jul., 1. sept., in v poned. po vsih svetnikih.
- V *Zagorju*, za Savo, 9. febr., 12. maj., 30. jun., 2. nov., 31. dec.
- V *Zagorju*, na Pivki, 17 jan., veliki poned., binkoštni poned., in 11. nov.
- V *Zatičini*, v Višenjskem kant., veliki četrtek, v poned. po vnebohodu Krist., 20. avg., in 25. nov.
- V *Železnikih*, 17. jan., velikonočni torek, 10. avg., in 30. nov.
- V *Žireh*, v Iderskem kant., sredpostno sredo, 4. jul., in 21. okt.
- V *Zužemberku*, 3. febr., 12. marc., 24. apr., 9. jun., v dan po vnebohodu Krist., 14. sept., 28. okt., in 6. dec.

Na Štajerskem.

- V *Gradcu*, glavnem mestu, v 4. poned. v postu, in 1. sept.; vsaki sejem terpi tri tedne.
- V št. *Andraču*, pri Ptujem, 20. jan., in 30. nov.
- V *Arnožu*, v Lipniškem kant., 20. jan., cvetni petek, in 24. sept.
- V *Arvežu*, v Graškem okrogu, 24. febr., križev poned., 20. jul., 24. avg., v poned. po sv. Mihelu, 21. nov.
- Pri sv. *Barbari*, v Ptujem kant., 20. marc., v velikonočni torek, 5. maja, 15. jun., v poned. po škapul. ned., 10. avg., in 29. sept.
- V *Bistrici slov.*, 24. febr., 27. marc., 4. maj., 25. jul., 24. avg., 29. sept.
- V *Braslovčah*, v Vranskem kant., v poned. po sv. Matiju, cvetni petek, križevo sredo, in v poned. pred sv. Matevžem.
- V *Breščah*, 14. febr., v poned. po sv. Florjanu, 13. jun., 10. avg. 6. nov., in kvat. sab. v adventu.
- V *Bruku*, poleg Mure, v 1. poned. v postu, binkoštni torek, in 11. nov.
- V *Celju*, sredpostno sredo, 1. maj., 15. jun., 10. in 28. avg., 21. okt., in 30. nov.
- Pri sv. *Duhu*, v Ločah, v Konjiškem kant., velikon. torek, in 13. jun.
- Pri sv. *Emi*, v Jelšograškem kant., v binkoštni torek.
- V št. *Florjanu*, v Landsberskem kant., 4. maj., vsaki kvat. poned., veliki četrtek, in 21. dec.
- V *Frauhajmu*, v Marburskem kant., 26. jul., in 21. sept.
- V *Firstenfeldu*, v Graškem okrogu, v 2. poned. po božiču, križev poned., 24. jun., 28. avg., v poned. pred vsemi sveti, pred sv. Miklavžem.
- V *Gomilci*, v Lipniškem kant., 25. jan., 30. jun., in 14. nov.
- V *Gomilskem*, v Vranskem kant., 4. dec.
- Na *Hajdini*, v Marburskem kant., 5. sab. po velikinoči, 1. maj., in 30. avg.
- V *Hojčah*, v Marburskem kant., 23. apr.
- V št. *Ilu*, v Marburskem kant., 5. apr., in 4. sept.
- V *Ivnici*, v Graškem okrogu, cvetni petek, 23. apr., 22. jul., in 14. sept.

- V št. *Janšu*, v Marenberskem kant., 17. jan., in v poned. po sv. imenu Mariinem.
- V *Jarenini*, v Marburskem kant., 3. febr., veliki četrtek, križev poned., 10. avg., 16. avg., in v poned. po roženkranski nedelji.
- V *Judenburgu*, v petek po vnebohodu Krist., in 21. okt.
- V št. *Jurju*, v št. Lenartskem kant., 23. apr.
- V št. *Jurju*, v Marburskem kant., 23. apr., in 8. jul.
- V št. *Jurju* pod Rifnikom, v Celjskem kant., 12. marc., 23. apr., 4. maj., v poned. po sv. Trojici, 22. jun., po kvat. ned. v jeseni, in 28. okt.
- V *Konjicah*, veliki četrtek, v poned. po sv. Jurju. križevo sredo, 24. jun., 31. jul., v poned. po sv. Mihelu, in 3. nov.
- V *Kostrivnici*, v Rogaškem kant., 10. marc., 25. apr., 15. jun., 30. jul.
- V *Kozjem*, 16. apr., 25. jul., in 7. sept.
- Pri sv. *Križu*, v Lutenberskem kant., 26. jul.
- Na *Laškem*, 24. febr., veliki četrtek, 23. apr., binkoštni torek, 24. jun., 21. sept., 11. nov., in 21. dec.
- V *Lambahu*, v Marburskem kant., 15. jun., in 16. avg.
- V *Lembergu*, v Jelšograškem kant., v 4. poned. v postu, cvetni petek, 12. apr., v poned. po sv. Urhu, in 5. avg.
- V *Landsbergu*, v Graškem okrogu, 2. nov.
- V št. *Lenartu*, v slov. goricah, v poned. po beli ned., 24. jun., 2. avg., in 6. nov.
- V *Lipnici*, v Graškem okrogu, v poned. po svečnici, 1. maj., 25. jul., in 11. nov.
- V *Ljubnem*, na gornjem Štaj., 25. jul., in 30. nov.
- Na *Ljubnem*, v Gornjograškem kant., 1. maj., in 19. nov.
- V *Loki*, v Laškem kant., 22. maj., v poned. po sv. imenu Mariinem.
- V št. *Lovrencu*, na Ptujskem polju, 10. avg., in 29. sept.
- V št. *Lovrencu*, v pušavi, v Marburskem kant., 4. maj., in 10. avg.
- V *Lučah*, v Arveškem kant., velikonočni in binkoštni torek, 10. avg., 21. sept., in 6. dec.
- V *Lutenbergu*, velikonočni in vsaki kvat. torek.
- Pri sv. *Magdalen*i, pri Marburgu, 22. jul.
- V *Marburgu*, v sab. pred svečnico, 4. jul., in v sab. po sv. Luku.
- V *Marenbergu*, v 4. poned. po božiču, cvetni poned., binkoštni torek, 29. sept., in 11. nov.
- V *Mariinem Celju*, na gornjem Štaj., v petek po vnebohodu Krist., in 16. avg.
- Pri sv. *Marjeti*, v Ptujskem kan., 20. jul.
- Pri *Materi Božji*, v pušavi, v Marburskem kant. v poned. po velikem šmarnu.
- V *Moširju*, v Gornjograškem kant., 5. apr., 15. jun., v poned. pred malem šmarnom, 16. avg., in 18. okt.
- V *Mureku*, 16. marc., 16. maj., 14. avg., 29. sept., in 6. dec.
- Pri *Novi cerkvi*, v Celjskem kant., 10. avg.
- Pri *Novi štifti*, v Ptujskem kant., 18. marca, velikonočni torek, in 2. jul.
- V *Olimju*, v Kozjanskem kant., 22. maj., v poned. pred binkošti, in 30. jun.

- V *Ormužu*, cvetni petek, v poned. po s. Jakobu, in 11. nov.
- Pri sv. *Petru*, pod sv. gorami, v Kozjanskem kant., 7. sept.
- Na *Pilštanju*, v Kozjanskem kant., 9. jun., 16. avg., in 29. sept.
- Na *Planini*, v Kozjanskem kant., 1. marc., 12. maja, 15. jun., 13. jul., 15. okt., in 3. dec.
- Podsredo*, v Kozjanskem kant., v tiho saboto, 3. maj., v binškošno sab., 24. jun., 21. sept., in 19. nov.
- Podčetertkom*, v Kozjanskem kant., 16. marca, velikonočni torek, 10. avg., in 21. nov.
- Na *Polju*, v Kozjanskem kant., 8. maj., in 4. dec.
- V *Ptuju*, 23. apr., 5. avg., in 25. nov.
- V *Radgoni*, v Graškem okrogu, 14 dni pred pustom, binškošni torek, 10. avg., in 15. nov.
- V *Rajhenbergu*, v Sevniskem kant., veliki četrtek, v poned. pred binškošni, v poned. po sv. Telesu, in 30. jun.
- V *Rogatcu*, 24. febr., 21. marc., v poned. po beli nedelji, križev poned., 25. maj., 13. jun., 12. jul., 24. avg., 14. sept., in 30. nov.
- V št. *Rupertu*, v št. Lenartskem kant., 24. sept.
- V *Rušah*, v Marburskem kant., v poned., četrtek in saboto po malem šmarnu.
- V *Selnici*, v Marburskem kant., veliki poned., 3. maj., 6. nov.
- V *Sevnici*, na Savi, 14. febr., cvetni poned., velikonočno sredo, in 22. jun.
- V *Slovenjemgradu*, 25. jan., v 4. in 6. saboto v postu, 12. maj., 10. avg., in 10. nov.
- V *spodnji Poljskavi*, v Bistriškem kant., 10. marc., in 30. jun.
- V *Središču*, v Ormuškem kant., 14. febr., binškošni torek, in 24. avg.
- V *Švičini*, v Marburskem kant., 16. marc., 4. maj., in 30. nov.
- V *Šetalih*, v Marburskem kant., 24. jun., 25. jul., in v poned. po velikem šmarnu.
- V *Šmarji*, v Celjskem kant., v poned. po sv. 3 kraljih, v 3. poned. po velikonoči, v poned. po sv. imenu Mariinem, in 4. dec.
- V *Šoštanju*, velikon. torek, 22. jun., 12. jul., in 29. sept.
- V *Štrasu*, v Lipniškem kant., 26. marc., 24. jun., in 28. nov.
- V *Švambergu*, v Graškem okrogu, 12. marc., in 24. jun.
- Na *Teharjih*, v Celjskem kant., 21. jan., 26. marc., 12. maj., in 26. jul.
- Pri sv. *Trojici*, v št. Lenartskem kant., 4. maj., 28. maj., 16. avg., 28. avg., in 24. sept.
- V *Vetenju*, v Šoštanskem kant., 1. maj., križev poned., in 24. avg.
- V št. *Vidu*, v Ptujskem kant., 15. jun., 6. sept., in 6. nov.
- V *Vitanju*, v Konjiškem kant., sredpostno sredo, 25. maj., in 20. jul.
- V *Vojniku*, v Celjskem kant., v poned. pred svečnico, po beli ned., 16. maj., 4. jul., in 18. okt.
- V *Vojtsbergu*, v Graškem okrogu, 1. torek v postu, velikonočni petek, 24. avg., 29. sept., in 28. okt.
- Na *Vranskem*, velikonočni torek, in 2. sredo po velikonoči.
- V *Vildonu*, v Graškem okrogu, 24. febr., velikon. torek, 2. jul., 22. jul., 29. sept., in 25. nov.
- V *Žavcu*, v Celjskem kant., 14. febr., 29. avg., in 4. okt.

Na Koroškem.

- V Celjovcu, glavnem mestu, v poned. po sv. Janezu N., in po sv. Uršuli; vsak sejem 14 dni.
- V *Africu*, v Beljaškem kant., v tihi četert., v poned. pred sv. Lukom, in po sv. Katarini.
- V *Althofnu*, velikon. in binkoš. torek, in v poned. po sv. Martinu.
- V št. *Andražu*, cvetni petek, 3. maj., 28. avg., in 30. nov.
- V *Beljaku*, v poned. po sv. 3 kraljih, in po sv. Lovrencu.
- V *Blajbergu* nemškem, v Beljaškem kant., 21. avg.
- V *Černi*, v Pliberskem kant., v poned. po sv. Florjanu, in po sv. Jerneju.
- V *Doberli vasi*, poned. pred sv. Lukom.
- V *Dravbergu*, doljnem, v št. Pavelskem kant., 21. sept.
- V *Dravbergu*, zgornjem, v Grajfenberskem kant., na pepelnico, v sredpostni petek, velikonočni torek, 4. maja, 14. in 28. jun., 9. in 24. nov.
- V *Eberštanju*, v torek pred cvetnico, pred binkošti, 29. sept., in 27. dec.
- V *Feldkirhnu*, v tergu, poned. po znajd. sv. križa, in 24. avg.
- V *Frešah*, 3. febr., 1. maj., 24. avg., in 28. okt.
- V *Gmindu*, v sab. po sv. treh kraljih, v 1. torek v postu, v poned. po malem šmarnu, po sv. Luku, in 25. nov.
- V *Gradišu*, v Freškem kant., v poned. po beli ned., po malem šmarnu, po sv. Marjeti, in 30. nov.
- V *Grajfenbergu*, 15. in 28. jun., 29. sept., in 25. nov.
- V *Gribinju*, v Velkovskem kant., v poned. po sv. Jožefu.
- V *Gutštanju*, v Pliberskem kant., 23. apr., 24. jun., in 21. okt.
- Pri sv. *Hemi*, na Kerki, 20. jan., bink. torek, in 11. nov.
- V št. *Jakobu*, v Rožu, v poned. po malem šmarnu.
- V *Kapli*, 1. maj., 2. jul., in 28. okt.
- V *Kotičah*, v Mavtenskem kant., 3. febr., v petek po vnebohodu Krist., 24. avg., in 2. poned. m. okt.
- V *Kutarčah*, v Althofenskem kant., pustni poned., 26. jul., in 21. okt.
- V *Lavamindu*, v št. Pavelskem kant., 12. marc., 4. maj., 24. avg., in 7. dec.
- V št. *Lenartu*, velikonočni in binkoštni torek, 10. avg., in 28. okt.
- V *Milštatu*, v sredo po sv. 3 kraljih, v 4. torek v postu, 23. apr., 18. okt., in kvat. sredo v adventu.
- V št. *Mohorju*, cvetni poned., v torek pred binkošti, in 28. okt.
- V *Mozirju*, v Celjovskem kant., 23. apr., in v poned. pred sv. Uršulo.
- V *Naborjetu*, v Trebiškem kant., v poned. pred vsemi svetniki.
- V *Paternionu*, v pustni poned., 8. jul., v poned. pred sv. Martinom, in kvat. poned. v adventu.
- V št. *Pavlu*, 25. jan., velikon. in bink. torek, in 29. sept.
- V *Pliberku*, 8. jun., 1. sept., in 6. nov.
- V *Podgorjah*, v Podklosterskem kant., binkoštni torek.
- Podklostrom*, 4. maj., in v poned. po vseh svetih.

- V *Pontablu*, v Trebiškem kant., 30. jun., in 16. okt.
 V *Pusarnici*, v Špitalskem kant., veliki poned., 29. sept.
 V *Rajhenfelsu*, v št. Lenartskem kant., 25. jul.
 V *Renvegu*, v Gmindskem kant., velikon. torek, 1. maj. in kvat. četrtek v jeseni.
 V *Rožeku*, za Dravo, 29. sept.
 V *Saksenbergu*, v Špitalskem kant., 1. maja, 25. jul., in 28. okt.
 V *Špitalu*, v 4. poned. v postu, in v poned. po sv. Martinu.
 V *Štrasbergu*, v poned. po sv. 3 kraljih, v 1. četrtek v postu, 25. jul., 10. avg., in 6. dec.
 Na *Trebišu*, v 1. sab. m. aprila, 30. jun., 16. okt., in 1. sab. m. okt.
 V *Trebnem*, v Beljaškem kant., v poned. po sv. Matiju, in po povišanju sv. križa.
 V *Velkovcu*, 27. marc., in 6. dec.
 V št. *Vidu*, v poned. po sv. imenu Jezusovem, in 29. sept., vsaki semenj po 4 tedne.
 V *Volfsbergu*, v poned. po sv. Telesu, in 13. okt.; vsaki semenj po 4 tedne.
 V *Zgornji Beli*, v 3. poned. v postu, 21. sept., in 14. nov.

Na Primorskem.

- V *Terstu*, glavnem mestu, 1. do 20. avg., 2. nov.
 V *Ajdovšini*, v s. Kriškem kant., 10. marca, križev petek, 24. jun., in 15. okt.
 V *Akvileji*, v Cervinjanskem kant., 26. do 28. marca, 11. do 13. jul., in 19. do 21. dec.
 V *Boljuncu*, v Koperskem kant., 1. sept.
 V *Bovcu*, v Goriškem okrogu, 20. in 21. marca, 29. in 30. sept.
 V *Brezovici*, v Kastelnovskem kant., 28. apr., 3. jul., in 17. okt.
 Na *Bukovi*, v Cerkenškem kant., 1. maja, in 29. sept.
 V *Buljah*, v Istrii, 17. jan., 8. sept.
 V *Busetu*, v Istrii, v poned. po sv. imenu Marije.
 V *Cerkni*, v Goriškem okrogu, 24. febr., in 21. okt.
 V *Cervinjanu*, v Goriškem okrogu, v poned. po sv. Martinu, 3. dni.
 V *Čubedu*, v Koperskem kant., 11. nov.
 V *Dolini*, na Istrijanskem, 4. jul.
 V *Dvinu*, v Monfalkonskem kant., 24. jun.
 V *Gorici*, 16. marca 8 dni, 24. maja 14 dni, 1. okt. 8 dni, in v poned. po sv. Andreju 14 dni.
 V *Gradški*, 25. marc., 1. sept., in 25. okt.
 V *Kaćiču*, v Sezanskem kant., 25. maj., in 9. sept.
 V *Kanalu*, v Goriškem okrogu, v poned. pred sv. Martinom.
 V *Karminu*, 25. jun., in 4. sept. po 3 dni.
 V *Kastvi*, v Volosčanskem kant., 22. maj., v poned. po roženkr. ned., in 13. dec.
 V *Kastelnovu*, v Istrii, 16. apr., 28. jun., in 27. nov.
 V *Kerku* (Veglia), v Istrii, 10. avg.

- V *Komenu*, v Goriškem okrogu, 20. marca, in 12. nov.
 V *Konskem*, v Karminskem kant., 25. apr., in 17. okt.
 V *Kopru*, v Istrii, 21. sept., in 21. okt.
 Pri sv. *Križu*, v Goriškem okrogu, v poned. po sv. Telesu, in 14. sept.
 V *Lokvi*, v Goriški okolici, veliki poned., in 9. nov.
 V *Medeji*, v Karminskem kant., 13. jun.
 V *Monfalkonu*, 20. marca, in 6. dec., po 2 dni.
 V *Pasji vasi*, v Koperskem kant., 9. maj.
 V *Pasnu* (Pisino), v Istrii, 2. avg.
 V *Piranu*, v Istrii, 24. apr., 15. sept., po 2 dni.
 V *Poreču* (Parenzo), v Istrii, 21. nov.
 V *Poviru*, v Sežanskem kant., v poned. po sv. Antonu Pad., in po sv. Frančišku Ksav.
 V *Ricmanjih*, v Koperskem kant., 20. marca.
 V *Rocinu*, v Kanalskem kant., 30. nov.
 V *Rovinju*, v Istrii, 11. do 20. nov.
 V *Sežani*, v Goriškem okrogu, 3. maja, in 14. sept.
 V *Stijaku*, v Komenskem kant., 24. febr.
 V *Smarji*, v s. Kriškem kant., 3. febr., in 22. nov.
 V *Stanjelu*, v Komenskem kant., 7. jan.
 V *Tominu*, 15. apr., 21. sept., in v poned. po sv. Miklavžu.
 V *Turjaku*, v Monfalk. kant., 20. apr., 10. okt., in 9. dec., po 2 dni.
 V *Voloskem*, v Istrii, 16. maja.
 V *Zlirji*, v Kastelnovskem kant., 15. apr., in 26. sept.

Na Horvaškem.

- V *Zagrebu*, glavnem mestu, četvrti četrtek, 26. apr., 3. jul., 21. avg., 29. okt., in 9. dec.
 V *Bakru*, v Reški županii, 13. jul., 2. nov., in 30. nov.
 V *Bosiljevem*, v Zagrebski žup., v torek pred bink., 26. jul., in 24. avg.
 V *Čakovcu*, v Varažd. žup., veliki poned., 30. jun., 2. avg. in 25. nov.
 V *Grobniku*, v Reški žup., 1. maja, in v poned. po sv. Trojici.
 V *Juski*, v Zagrebski žup., binkoštni torek.
 V *Karlovcu*, 8. maj., 25. jun., 25. jul., 29. sept., in 21. dec.
 V *Klanjcu*, v Varažd. žup., v poned. po sv. 3 kraljih, pustni in veliki poned., v 4. poned. po velikinoci, 24. jun., 10. avg., in 9. sept.
 V *Krapini*, v Varažd. žup., 19. marec., 4. maj., 16. maj., 27. jun., v poned. po vnebohodu Krist., in po sv. imenu Mariinem, 29. sept., 11. nov., in 6. dec.
 V *Kriševcu*, 20. jan., veliki poned., 3. maja, bink. torek, 27. jun., 2. avg., 14. sept., 18. okt., 11. nov., in v poned. pred božičem.
 V *Ogulinu*, v vojaški meji, bink. torek, in 9. sept., po 3 dni.
 V *Ravnigori*, v Reški žup., 7. jan., in 15. okt.
 V *Reki*, 23. apr., 24. jun., 15. avg., in 1. sept.
 V *Somoboru*, v Zagrebski žup., 14. febr., 19. marca, veliki petek, 22. maj., 28. jul., 10. avg., in 21. dec.

- V *Severinu*, v Zagrebski žup., 24. jun., in 16. avg.
 V *Sisku*, v Zagrebski žup., v sredo po svečnici, veliki torek, 4. maja, v petek po vnebohodu Krist., 15. jul., 12. avg., 16. sept., in 19. nov.
 V *Sošicah*, v Žumberski voj. meji, 6. maja, in 2. avg.
 V *Strigovi*, v Varažd. žup., 19. marc., 22. jul., 30. sept., in 4. dec.
 V *Varašdinu*, 24. apr., 24. jun., 25. jul., in 5. nov.
 V *Verbovskem*, v Reški žup., v poned. po sv. Telesu, in 11. nov.

Na Ogerskem, v Šopronski okolii.

- V *Šopronu* (Oedenburg), glavnem mestu, v 1. poned. v postu, 1. maja, 20. jul., in 19. nov.
 V *Belatincih*, v Zaladski županii, 20. jan., 24. febr., 25. apr., 15. jul., in 5. nov.
 V *Bogojnini*, v Zaladski žup., v petek po Krist. vnebohodu, in v dan po angelih varh.
 V *Dubrovniku*, v Zaladski žup., v poned. po Krist. vnebohodu, in po sv. Jakobu.
 V *Gisingu*, v Železni žup., veliki poned., 13. jul., 1. sept., in 6. dec.
 V št. *Gothardu*, v Železni žup., veliki petek, 1. maja, v poned. po sv. Trojici, 22. jul., in 18. okt.
 V *Kaniši*, veliki, v Zaladski žup., v poned. pred svečnico, po cvetnici, pred binkošti, pred vel. šmarnom, pred sv. Terezijo, pred adv. šmarnom.
 V *Kiseku* (Güns), v Železni žup., v petek po pepelnici, v poned. po sv. Telesu, pred sv. Jakobom, pred sv. Tilnom, pred sv. Ursulo, in po 3. adv. ned.
 V *Lendavi*, doljni, Zaladski žup., 25. jan., 3. četrtek po pepelnici, v poned. po sv. Trojici, 28. okt., in v četrtek pred božičem.
 V *Pečuhu* (Fünfkirchen), v Baranjski žup., v poned. pred svečnico, pred binkošti, pred vel. šmarnom, in pred sv. Katarino, po cel teden.
 V *Rakičanu*, v Železni žup., 16. avg.
 V *Suboti* (Olsniz), v Železni žup., 24. avg., 26. okt., in 6. dec.
 V *Subotišču* (Steinamanger), v Železni žup., v poned. po 2. predpep. ned., 24. apr., v poned. po sv. Trojici, 9. sept., in 30. nov.
 V *Vespremu*, v Vespremski žup., 14. febr., 4. maja, in 21. sept.
 V *Zalaegersegu*, v Zaladski žup., 14. febr., v poned. pred cvetnico, 1. maja, bink. torek, 22. jul., 9. sept., 28. okt., 30. nov., in 28. dec.

Na Beneškem.

- V *Benedkah*, glavnem mestu, o Kristusovem vnebohodu, 14 dni.
 Na *Beli* (Moggio), v Videmski delegaciji, 20. sept.
 V *Cevdatu* (Cividale), v Videmski del., zadnjo saboto vsacega mesca, 27. jul., 29. sept., in 10. nov. 3 dni.
 V št. *Danielu*, v Videmski del., 17. jan., 25. jun., 28. avg., v poned. po 2. ned. m. okt., 24. dec.

- V *Glemoni*, v Videmski del., 1. petek vsacega mesca, 3. febr., in 2. nov.
 V *Osope*, v Videmski del., 13. jul., in 22. okt., po 3 dni.
 V *Padovi*, v Padovanski del., 10. do 20. jun., 7. do 21. okt.
 V *Palmi*, v Videmski del., 2. poned. vsacega mesca, 21. jul., in 2., 3. in 4. poned. m. okt.
 V št. *Petru*, v Videmski del., terg vsako saboto.
 V *Pontebi*, v Videmski del., 9. sept.
 V *Rezii*, v Videmski del., 16. avg.
 V *Terčetu* (Tarcento), v Videmski del., 30. jun.
 V *Tolmecu*, Videmski del., 18. marc., 14. sept., po 3 dni.
 V *Trevisu*, v Treviški del., 15. okt., 5 dni.
 V *Vencu* (Venezona), v Videmski del., 30. nov., in 13. dec.
 V *Veroni*, v Veronski del., v poned. po beli ned., 4. okt., po 14 dni.
 V *Vidmu*, v Furlanij, 14. do 16. jan., 15. do 17. febr., 20. do 26. apr., 31. maj. in 1. jun., 5. do 20. avg., 24. nov. do 3. dec.

Drugod v avstrijanskem cesarstvu.

- Na *Dunaju*, glavnem mestu vsega cesarstva, v poned. po 2. ned. za velikonočjo, in po sv. Tereziji, vsak po 14 dni.
 V *Bergamu*, na Lombardskem, 20. avg. 14 dni.
 V *Bernu*, glavnem mestu na Moravskem, v poned. pred pepelnico, v 4. poned. po bink., v poned. pred malem šmarnom, in po adv. šmarnu, po 14 dni.
 V *Bolsanu* (Botzen), na Tirolskem, 20. marc., 15. jun., 9. sept., in 30. nov., vsak po 15 dni.
 V *Brašovu* (Kronstadt), na Erdeljskem, po sv. Telesu, po vseh svetih.
 V *Brodch*, na Galiskem, v sredo pred sv. 3 kralji, 13. okt.
 V *Budi*, glavnem mestu na Ogerskem, 7. jan., 23. apr., 13. jul. in 29. sept.
 V *Debrečinu*, na Ogerskem, 17. jan., 24. apr., 10. avg., in 9. okt.
 V *Dubrovniku* (Ragusa), v Dalmaciji, 3. febr.
 V *Krakovu*, glavnem mestu v zah. Galiciji, 16. jan. in 6. jun., po 14 dni.
 V *Levovu*, glavnem mestu v Galiciji, 21. jan., 24. maj., in 12. okt.
 V *Lincu*, glavnem mestu v zgornji Avstriji, 1. poned. po velikinoči, 10. avg., po 3 tedne.
 V *Peštu*, na Ogerskem, 19. marc., 8. jun., 29. avg., in 15. nov., po 14 dni.
 V *Prasi*, glavnem mestu na Češkem, sred posta, 28. sept., po 3 tedne.
 V *Solnemgradu* (Salzburg), glavnem mestu na Solnogr., v saboto pred pustno ned., 21. sept.
 V *Temišvaru*, glavnem mestu v Banatu, v poned. po 2. postni ned., pred sv. Mihelom.
 V *Zadru* (Zara), glavnem mestu v Dalmaciji, 8. okt., 8 dni.
 V *Zemunu*, v Serbski voj. mej., 25. febr.
- Opomba.** Sejmi, ki zadenejo v nedeljo ali zapovedani praznik, se obhajajo sledeči dan.

Zakonski zadržki.

Po novem konkordatu, ki je bil 18. avgusta 1855 sklenjen med papežem in cesarjem, imajo tudi za državno postavo moč vsi tisti zakonski zadržki, kateri po cerkveni postavi zakon delajo neveljaven ali nedopuščen, so tedaj razvezni ali oviravni.

I. Razvezni zakonski zadržki.

1. Pomanjkanje dušne zmožnosti za privoljenje. Brezumni, nori, otroci, in sploh vsi, kateri ne morejo dati privoljenja po natori te reči, ne morejo zakona sklepati.

2. Pomota v osebi. Zakon brani pomota, ki se tiče osebe prihodnjega zakonskega družeta, ali se povrača na pomoto v osebi.

3. Pomota o sužnjem stanu. Ko bi se prost zaročil z sužnjim, ki ga šteje za prostega, je zakon neveljaven.

4. Telesna nezmožnost za opravljanje zakonske dolžnosti. Taka zadržuje zakon, ako je bila poprej, in se ne da ozdraviti.

5. Nedoraslost. Moške osebe, ki štirnajst, in ženske, ki dvanajst let niso dopolnile, niso zmožne za zakon.

6. Sila in strah. Privoljenje, v katero bi bil kdo po velikem neogibljivem zlegu in po krivici primoran, ni zadosti k zakonu.

7. Rop neveste. Ženska, ki je bila ugrabljena zavoljo zakona, ne more skleniti zakona s svojim roparjem, dokler je v njegovi oblasti.

8. Zakonska vez. Taka dela tiste, ki so z njo zavezani, nezmožne za drugi zakon.

9. Duhovno posvečenje in slovesna obljava. Duhovni, ki so prejeli višje posvečenje, in redovne osebe, ki so storile slovesne obljuje, ne morejo zakona sklepati.

10. Različnost vere med keršenimi in nekeršenimi. Med keršenikom in takim, kateri ni prejel svetega kersta, zakon ne more obstati.

11. Sorodstvo ali žlahta. Kteri so si v ravni versti, ali pa v četrtem ali bližjem kolenu stranske verste v rodu, ne morejo med seboj sklepati veljavnega zakona; naj sorodstvo izhaja iz zakonske ali nezakonske združbe, ne dela razločka.

<i>Sorodstvo v ravni versti.</i>			<i>Sorodstvo v stranski versti.</i>		
Debilo:	oče	mati	Debilo:	oče	mati
I. rod:	sin	hči	I. rod:	brat	sestra
II. „	vnučnik	vnučkinja	II. „	bratranec	sestričina
III. „	prevnučnik	prevnučkinja	III. „	prebratranec	presestričina
IV. „	preprevnučnik	preprevnučkinja	IV. „	preprebratranec	prepresestričina.

12. Duhovno sorodstvo. Tako izhaja po sv. kerstu in po sv. birni, razvezuje zakon med delivcom zakramenta in keršencom ali birmancom in tistega starši, tudi med botrom ali botro in keršencom ali birmancom, in tistega starši.

13. Deržavljansko sorodstvo. Popolno posinovljenje zadržuje zakon med posinovljavcom in posinovljencom, tudi zakon enega z ženo ali mlajši družega, dokler so v očetovski oblasti.

14. Svaštvo ali švagerstvo po dopušeni združbi. Izveršen zakon med enim delom in sorodniki družega dela do četrtega rodu, napravlja svaštvo, ki zakon zadržuje med tistima.

15. Svaštvo po nedopušeni združbi. Taka, zunaj zakona izveršena, razdira zakon med enim delom in sorodniki družega dela v prvem in drugem kolenu.

16. Pravica očitne spodobnosti. Poterjen zakon, pa neizveršen, zakonskemu, ki družega preživi, ali ostane med svetom, jemlje zmožnost, zakon sklepati s sorodniki družega dela do četrtega kolena; enak zadržek dela tudi neveljavno sklenjen in neizveršen zakon; zaroka veljavno in nepogojno storjena brani, da en zaročenec ne more zakona sklepati s sorodniki družega v prvem kolenu.

17. Prešeštvo. Ta pregreha brani zakon med krivima osebama, če ste si že poprej dale obljubo za zvezo, ko je bil drugi zakonski še živ.

18. Uboj zakonskega družeta. Ta pregrehe brani zakon med krivim zakonskim in osebo, s katero se je pomenil za doveršenje hudodelstva.

19. **Skrivajnost poroke.** Za veljavnost zakona je treba, da zaročenca svoje privoljenje izrečeta pred lastnim duhovnim pastirjem enega ali drugega dela, ali pred drugim duhovnom po njem pooblastenim, in pred dvema pričama.

20. **Pogoja pristavljena.** Privoljenje v zakon, ki je dano s pogojo, da zakonu obstanek le po izpolnjeni pogoji.

II. **Ōviravni zakonski zaderžki.**

1. **Zaroka ali obljava zakona.** Dokler zaroka velja, dela nedopusen zakon, ki ga eden zaročencov sklene s tretjo osebo.

2. **Neslovesna obljava.** Neslovesna obljava pokoršine, uboštva in čistosti v kaceem društvu, tudi neslovesna obljava vedne čistosti, ali prestopa v duhovski ali miniški stan, ne da sklepati dopuščenega zakona.

3. **Prepovedani čas.** Od prve adventne nedelje do godu razglašenja Gospodovega, in od pepelnice srede do bele nedelje je prepovedano ženitev obhajati.

4. **Oklic zakona.** Dokler oklic ni, kakor gre, za tri pota opravljen, ni dopušeno zakona sklepati.

5. **Različnost vere med katoličanom in nekato-ličanom.** Katoliška cerkev odvrtačuje svoje otroke od sklepanja zakonov z odpadniki ali nekato-ličani.

6. **Cerkvena prepoved.** Iz tehtnih vzrokov zamorejo škofje prepovedati sklenitev kacega zakona; dokler prepoved ni odnehana, zakon ni dopušen.

7. **Privoljenje staršev.** Zakoni, v ktere bi starši iz pravičnih vzrokov ne privolili, niso dopušeni.

8. **Deržavna prepoved.** Keršanski deržavljan ne sme v nemar pušati postav, ki jih cesarska vlada daje zastran maloletnih, vojaških, ptujih in drugač zadetih oseb, ali zastran oglasa pri politični gosposki ali višji vrednii.

9. **Poduk v veri.** K poroki se ne smejo dopušati taki, kteri poglavitnih resnic keršanske vere ne znajo.

10. **Prejema svetih zakramentov.** Spodóбно je, da ženin in nevesta, preden se zvezeta vpričo cerkve, v sv. pokori očistita svoje serce, in vredno prejmeta sv. rešnje Telo.

Ogled po svetu.

Nove najdbe na nebu.

Iz starih časov so bili znani samo šesteri planeti: Merkur, Venera, Zemlja, Mars, Jupiter in Saturn. Še le l. 1781 je bil najden Uran po Herschelnu, dalje med l. 1801 do 1807 4 mali planeti Cera, Palada, Junona in Vesta. Dosti pozneje, l. 1845, je bila razodeta Astreja, za njo pa l. 1846 osmi veliki planet Neptun. Pri tej najdbi se je pokazala zmožnost sedanjega poštevanja ali računstva. Davno namreč so bili zvezdogledi zapazili, da Urana na njegovi poti neka moč zadržuje, ki ne prihaja od nobenega zmed znanih planetov; sklepali so, da mora teh pomot kriv biti neznan planet. Učeni Arago v Parizu tedaj nagovori mladega zvezdoslovca Leveriera, naj pregleda vse poštete Uranovega pota. Ta po svojih računih poterdi gotovost neznanega planeta, in celo dokaže mesto, kje da ravno mora biti. On piše to novico pridnemu zvezdogledu Dr. Galletu v Berlinu, in tisti je oni večer, ko je prejel pismo, našel novega planeta na naznanjenem mestu. Zdaj se je vnela želja, najti še novih planetov; razodeti so bili l. 1847 3 mali planeti, Heba, Irida in Flora; in od slej so se množile take najdbe, da se do l. 1858 že vé za 53 malih planetov.

Zmed stranskih planetov ali mescov je bila iz starih časov znana sama luna; zdaj je znanih še 20 družih enacih mescov, ki so tovarši velicnih planetov. Jupiter ima 4, Saturn razun okroga okoli srede 8,

Uran 6, in Neptun 2 taka tovarša ali mesca. Kakor so premerjene in preštete vse pota planetov, tako so razznanjene tudi steze mnogih kometov; posebno na tanko so določeni 4 kometi, Enketov, Bielov, Difejev in Halejev.

Dunaj, avstrijansko cesarsko mesto.

Ondi, kjer se zdaj ob podonavskih bregovih razprostira veliki Dunaj (češko Videnj, ilirsko Beč, nemško Wien), so Rimljani že l. 13 pr. Kr. našli selišče starih, ne celtiških, temuč slovenskih Vindov, ki se je polatinčeno imenovalo Vindobona. To mesto je bilo večkrat zadeto v vojskah med Rimljani in raznimi narodi unstran Donave, tudi večkrat razdžano med napadi divjih rodov, ki so ob velikem preselovanju pretresovali staro rimsko cesarstvo. Selišče se je vendar ohranilo, in je l. 740 po učencih sv. Ruperta dobilo naj staršo cerkvico. Sirovi Madžari so zopet omajevali obstanek malega mesta, dokler niso bili krog l. 1040 iztirani po mejnem grofu Adalbertu Babenberskem. Vojvoda Henrik II., s priimkom Jasomirgott, ki je l. 1156 združil doljno in gornjo Avstrijo, si je prvi izbral Dunaj v svoje stanovališče; postavil je ondi svoj grad, in prvo cerkev sv. Štefana, tudi je mesto sploh ozaljšal in razširil. Še bolj se je Dunaj povzdignil, ko je k Avstriji prišlo Štajersko, Krajnsko in Koroško, in ko so ondi l. 1282 oblast prejeli knezi iz Habsburske hiše, ter gospostvo razširili do Tersta. Rudolf IV. nadvojvoda od l. 1358 do 1365, je dal Dunaju nove pravice, vložil temelj sedanje cerkve sv. Štefana, in vstavil vseučilišče. Novo vrednost je mesto dobilo, kar je z Albertom V. nemška cesarska krona l. 1438 na vedno prišla k avstrijanski hiši, in ko se je tisti

pridružila še ogerska in česka krona; od slej je bil Dunaj cesarsko mesto, in tudi ni zgubil te časti, ko je cesar Franc I. l. 1806 odložil nemško krona, zakaj že poprej, l. 1804 se je imenoval avstrijanskega cesarja. Cesar Friderik IV. je l. 1468 od papeža Pavla II. za Dunaj dobil novo škofijo, ki je bila l. 1720 povikšana v nadškofijo. Turško obsedo l. 1529 so srečno odpravili sami Dunajčani, v drugi obsedi l. 1683 jim je prišel v pomoč Karol, vojvoda lotarinski, in Janez Sobieski, kralj poljski; znotranji nepokoj, ki ga je dolgo delalo gibanje novovercov, je l. 1619 končal cesar Ferdinand II. Poslednje čase je bil Dunaj l. 1805 in 1809 v oblast prišel Francozom, l. 1848 pa vstajnikom; vendar je srečno zopet ostal lastina svojega pravega Gospoda. Med raznimi takimi prigodbami pa je mesto doraslo do sedanje velikosti.

Dunaj stoji kmalo naj lepše med poglavitnimi evropejskimi mesti; poleg mesta teče mogočna Donava, in obsega lepe otoke, izteka se v njo mali Dunaj, na dvojo stran se razprostirata lepe rodovitne ravnini, na druge strani se verstijo polja in vinske gorice do zelenih gojzdov, in proti jugu dalje do belih snežnikov. Mesto samo na sebi sicer ni posebno veliko, šteje le 1200 hiš; pa obdaja ga v širokem okrogu 34 premestij, ki imajo do 8400 hiš. Vmes je bil do slej velik prazen prostor, esplanada ali glasi, s starim mestnim ozidjem vred; vse to se bo po volji presvetlega cesarja Franca Jožefa I. poravnalo, in časoma zastavilo z hišami. Vse mesto obsega 5370 oralov zemljišča, in ima čez pet milj v okolici. Stanovavcov ima celo mesto do 480.000, vmes 10.000 ptujcov, po narodu je 362.000 Nemcov, 83.000 Čehov, 6000 Poljakov in Rusinov, 10.000 Ilirrov, 3000 Slovincov, 6000 Madžarjev, 6000 Italianov,

4000 Rumunov, Armencov, Grekov in družih, in 15.000 Judov.

Dunaj ima v svoji sredi 20 večjih tergov; poglobitni tergi so: Francov terg, v sredi cesarskega dvora, vnanji dvorni terg, Jožefov terg, s. Štefana terg. Ulic je obilno število; tiste so v znotranjem mestu bolj oske in krive, z visocimi hišami, v predmestjih bolj široke in ravne, z nižjimi, prijetnišimi hišami. Cerkev je čez 50; naj imenitna je cerkev sv. Štefana, gotiško zidana, krazni zvonik je 345 čevljev visok; dalje je cerkev sv. Karola, Avguštinska, in nova obljubljena cerkev, in druge. Med pohištvu je naj imenitniši cesarski dvor, obširna raznolična stavba; med družimi hišami je 123 lepih palač; med cesarskimi stavbami so dalje največje: kolodvor južne železnice, in obširni arsenal; čez Donavo gre 5 mostov, 3 so na železnih verigah. Dunaj je sedež presvetlega cesarja, in višjih vladnih vredov; mnogo je ondi, razun vseučiliša, raznih učilnih in umetniških naprav, mnogo je tudi miloserčnih in dobrotnih naredeb. Kar se tiče obertnijstva, je Dunaj prvo mesto v cesarstvu; kar se zadeva tergovstva, utegne to mesto časama biti središče za znotranjo Evropo, zlasti ko bodo železnice izdelane na vse strani.

Rim, središče katoliške cerkve.

Kakor stare pripovedi govorijo, je Rimsko mesto prvi pozidal Romul z množico pastirjev in družih prihajancov, l. 753 pr. Kr. Do l. 510 pr. Kr. je mesto imelo kralje, pod katerimi se je zvnaj vterdilo, in znotraj vredilo; po tem je nastala ljudovlada, z dvema županoma ali konsuloma verhu vlade. Mogočnost rimljanska je polagoma rastla, l. 390 bi bila

po Galijanih kmalo došla v pogubo; po tem pa je bila z vsakim letom krepkeja; l. 222 je bila že vsa Italija Rimljanom v rokah. Naglo se je po tem razširjala rimska oblast čez Ilirsko, Špansko, Afrikanško, Macedonijo, Greško in malo Azijo; Kartaginci so se sicer hudo vpirali, skoraj bi bili Rim vničili, v zadnje pa jim je bilo lastno mesto razdijano. Med tem je rastla velikost in bogatija rimskega mesta, stara krepost stanovavcov se je zgubila, in vstali so razpori in kervavi boji med mogočniki; vendar rimljansko gospostvo se je razprostiralo še dalje, čez snežnike do Rena in Donave, in čez azijanske Turove do Evfrata, ter je obsegalo še Galijo in Britanijo, del Germanije, Recijo, Norik in Panonijo, Mezijo in Tracijo, Pont, Armenijo, Sirijo in Egipt. Stan rimskega gospostva se je bil med tem toliko spremenil, da ni bilo več kraja za ljudovlado, cesarstvo je nastalo z Avgustom l. 30 pr. Kr. Takrat, ko je stal skoraj ves znani svet pod oblastjo enega gospodarja, je bil rojen nov, sicer duhovski kralj vsi zemlji, namreč Jezus Kristus; njegova vlada je imela v duhu prenoviti spačeni svet, in v središče njegovega kraljestva ali njegove svete cerkve je bilo izbrano ravno rimsko mesto. Ondi je sv. Peter, prvi namestnik Kristusov na zemlji, postavil svoj apostoljski sedež; ondi sedijo njegovi nasledniki, rimski papeži, kakor poglavarji sv. katoliške cerkve vse čase. Sicer so neverski rimski cesarji z vso silo zatirali novo duhovno kraljestvo, pa niso nič opravili; padlo je l. 476 staro cesarstvo, divji narodi so posedli mogočno mesto, razdijali praznoverske tempeljne in bogate poslopja. Obstal pa je apostoljski stol, prejel del srednje Italije v posest, in na starih razvalinah se je vzdignilo obilno velikih, krasnih spominkov sv. vere; duhovne rimske oblasti pa ni vničila nobena

posvetna sila, ne poskušnje krivovercov, ne napadi prevzetnih mogočnikov, ne početki neukretnih vstajnikov.

Staro rimsko mesto je bilo sozidano na levem bregu reke Tibere, na sedmerih gričih; do cesarja Avgusta se je razširilo še čez tri griče na desnem bregu té reke. Obdano je bilo z terdnimi zidovi, napolnjeno s tempeljni in krasnimi poslopji, in je ob času naj večje moči štelo čez 2 milijona ljudi. Sedanje mesto sicer obsega še čez 3 milje v okolici, pa večja polovica tega prostora je zastavljena z verti, vinogradi in pristavami; stanovavcov se šteje le 178 tavžent, in vmes je 4000 Judov. Med znotranjimi prostori je naj lepši terg sv. Petra; velik je tudi ljudski terg, na katerem se shajajo tri pglavitne rimske ceste. Vsih rimskih cerkev je 364; naj imenitniša, pa tudi naj večja in naj lepša na zemlji, je cerkev sv. Petra, sozidana l. 1506 do 1626, dolga 666, široka 284, in visoka do križa na kuplji 503 čevlje; druge slavne cerkve so, sv. Janeza v Lateranu, sv. Pavla, sv. Marije Snežnice. Med drugimi stavbami so pomljiivi papeževi gradovi, vatikanski z 11.000 sobami, kvirinalski in lateranski, angelov grad ali terdnjava poleg mesta. Rim ima obilno učilnih naprav, mnogotore zaklade drazih nabirkov, je središče lepih umetnost, in je oskerbljen z množino dobrodelnih naredeb; tudi mu ne pomanjkuje obertnije in tergovstva. Rimsko mesto obiskujejo ptujci in potniki od vsih strani; eni hodijo poživljat svojo pobožnost, ali se uklanjat višjemu pastirju vse cerkve, eni razgledovat njegove učene naprave in umetniške zaklade.

• Stan katoliške cerkve po svetu.

Katoliška cerkev je iz začetka imela prenašati boje in stiske. Naj pred so jo preganjali judje in malikovavci, po tem so jo nadlegovali krivoverci, zopet so ji protili divji narodi, in dalje so jo izdajali novoverci in malopridneži. Vender vedno je ostala nepremagana, vterjena na skalo. Poslednje čase se vojskuje zoper njo novo neverstvo, katero jo deloma očitno napada, deloma se prikriva v posebnih družtvih, zlasti v tistem, ki se imenuje svobodnih zidarjev (freimaurer); vender moč svete cerkve pri vsem tem ne omaguje.

V Evropi sicer, kar se tiče avstrijanskega cesarstva, novi konkordat med papežem in cesarjem če dalje kaže obilniši sad, budi se keršanska učnost, oživlja se prava pobožnost. Na Nemcih res krivoverski in neverški duh dosti dela nasprotja; pa resničnih katoličanov to ne straši, in poprej sovražne protestantske vlade so se vdale v pogodbe z apostolskim stolom. Na Francoskem sred nemirnosti posvetnih duhov vender vedno napreduje boljši katoliški duh; na Španskem pa se je vlada popolnoma naklonila k zvesti spolnitvi konkordata, ki je bil l. 1851 sklenjen s papežem. V Belgii sicer mnogo počenjajo skrivne društva, na švajcarskem in Sardinskem pa prekučne stranke, vender katoliška vera se ravno v preganjanju bolj zäterduje; sploh se po Italijanskem okrepčuje dobri verski duh, nasproti malovernim nepokojnežem. Na Angleškem se vedno množijo povernitve v katoliško cerkev, in že ima sama Anglija 737, Škotsko pa 165 katoliških tempeljnov. Na Švedskem sicer je deržavna postava še vedno katoliški veri nasproti; na Rusovskem se od sedanjega cesarja upa večja prostost za katoličane, nodi pa je število so-

edinjenih Grekov v Helmski škofii še zmirom zvesto proti rimskemu stolu; na Turškem sicer muhamedansko ljudstvo še vedno čerti kristjane, pa saj vlada jim hoče dobro.

V Azii, kolikor je pod turško oblastjo, so razun muhamedanov katoličanom hudi nasprotniki Greki in Rusi, zlasti v Jeruzalemu in pri Božjem grobu; pa tukaj so katoličani vender dosegli novo posestvo, Pilatuževo nekdanjo hišo; odcepljenci pa, zlasti Armeni, se povračujejo v celih soseskah v pravo cerkev. V Indii res Anglezi slabo skerbijo za katoličane, v hudi vstaji je tudi več misijonarjev zgubilo življenje, o. Zaharija v Delhiju, 5 mašnikov v Agri, 3 v Kanpuru, cerkve in šole in samostani so bili razdjani; pa drugi duhovni so odšli, tudi nune so se otele, in morebiti bo po zadušeni vstaji se pokazal boljši čas za sveto cerkev. Na Anamskem cesar preganja kristjane, na Kočinkineškem jih kralj brani, v Perzii jim šah daje prostost; na Kineškem so verniki deloma tepeni, deloma zopet v miru pušeni. Afrika je pred kratkim štela 13 mučencov na Madagaskarskem otoku, pa na zahodnih in južnih bregovih je dobila novih škofij, in v sredi, ob Beli reki med Zamurci, so vterjene 4 keršanske postaje, Hartum, sv. Križ, Sobat in Gondokoro, umerlega čast. g. Knobleharja pa namestuje g. Kirchner. V severni Ameriki neverstvo in krivoverstvo nasprotuje sveti resnici, pa v Brazilii je Božja cerkev spoštovana, in na Mejiškanskem je zopet bolj čislana. Število vernikov in duhovnih pastirjev pa se množi povsod, tudi v Avstralii.

Stan izhodne ali greške cerkve.

V prvih časih svete vere je bila izhodna cerkev tesno združena z zahodno ali rimsko; rimska

cerkev namreč je od kdaj bila središče vsega keršanstva. Kar pa je Konstantin, prvi keršanski cesar, svoj sedež prestavil v svoje novo mesto, v Carigrad, so se ondašni škofje kmalo začeli kaj večje misliti, in se skoraj v eno versto staviti z rimskimi papeži, začeli so se imenovati vesoljne patriarhe za izhodni svet. Ločitev, ki se je s takimi početki pripravljala, je hotel izvršiti zvijačni Foci, patriarh l. 857 do 867, in zopet l. 878 do 886; terdno ustavljanje rimskih papežev, Janeza VIII. in Štefana V., tudi prizadevanje greških cesarjev, Bazilija I. in Leona VI., je za tisti pot še odvernilo nesrečo. Takrat je bila tudi slovenska zemlja z ilirskim primorjem v nevarnosti, se zgubiti od edinosti z rimsko cerkvijo; razun rimskih papežev gre hvala sv. Metodju, slovanskemu apostelju, da so te strani zveste ostale apostoljskemu stolu. Kar pa Fociju ni šlo po volji, je dokončal l. 1054 patriarh Mihael Cerulari; popolnoma se je odpovedal pokoršini do papeža Leona IX., in tako je bila izhodna cerkev po vnanje odcepljena od rimske, dasiravno je bila po znotranje, v naukih in zakramentih, z njo edina. Za Greki so se obernili po tem tudi Rusi, in po velikem delu Jugoslovani. Greki bi bili radi polepšali svojo ločitev; toraj so začeli, krive nauke očitati rimski cerkvi, pa so le sami zašli v take, ko so terdili, da se sv. Duh izhaja samo iz Očeta, da se verne duše ne čistijo v vicah, temuč v peklju. Sicer so rimski papeži skušali, zopet soediniti izhodno in zahodno cerkev, pa še le l. 1439 je to obveljalo papežu Evgeniju IV. na Florentinskem zboru; cesar Janez VII. Paleolog, patriarh Jožef, in mnogo duhovne in svetne gosposčine so podpisali soedinjenje. Vender ta edinost ni imela dolzega obstanka; kmalo so se Greki zopet obernili k prejšnjemu razporu. Božja šiba pa je naglo

prišla, Carigrad je l. 1453 prišel Turkom v roke; vendar teški jarm, pod katerim zdihujejo izhodni kristjani, jih do slej ni še obernel k pravemu spoznanju. Tudi rusovska cerkev je ostala odcepljena od apostolskega stola; le Kijevska metropolija se je l. 1593 zopet soedinila z rimsko cerkvijo, pa je poslednje čase, l. 1839, po večjem delu zopet zašla v ločitev. Odcepljeni Greki se sami imenujejo pravoslavne; drugač se kličejo za staroverce, ker so ostali pri stari, sicer napačni veri.

Izhodna cerkev, kar je odcepljena od debla, nima pravega življenja; duhovščini manjka keršanske učenosti in seréne pobožnosti, ljudstvo je v nevednosti in temoti; zvijačnost in odertija ima dosti prostora, in vse duhovske službe se dobujejo za denar. V turškem cesarstvu patriarhe stavi muhamedanska oblast, v rusovskem cesarstvu enako čez vse duhovske reči gospodari deržavna vlada. Sem ter tje se po taki spačenosti oči odpirajo ljudstvu, in deloma se kaže, da se izhod zopet pripravlja v soedinjenje z rimskim stolom. Sedanji papež Pij IX. iše z močnimi željami tega soedinjenja; tudi bratovšina sv. Cirila in Metodja ga prosi od Boga.

Stan protestanskih cerkev.

Žalostno ločitev v zahodni cerkvi je l. 1517 začel Martin Luter, minih iz reda sv. Avgušтина v Vitembergu na Nemcih; kmalo je našel obilnih nasledovavcov med višjimi in nižjimi, duhovni in neduhovni; mnogoteri so za njim šli iz nevednosti, večji del pa je derl za njim v spačeni poželjivosti. V enakem duhu z Lutrom je l. 1519 začel učiti Ulrik Cvingli, in za njim l. 1536 Janez Kalvin, oba duhovna na švajcarskem; na Angleškem pa se je l. 1533 pre-

šeštni kralj Henrik VIII. odpovedal pokoršini do rimske cerkve, in je siloma svojo deželo odločil od njene zveze. Na katoliški strani se je mnogo poskusilo, da bi se bile zaterle nove zmote, in da bi se bila odvernila nesrečna ločitev v cerkvi; papež Pavel III. je zategavoljo l. 1545 sklical vesoljen zbor v Trident na južnem Tirolskem, ki je bil končan l. 1563 za papeža Pija IV. Pa novoverci so ugovarjali ali protestirali zoper vsaktere višje sklepe in odločbe, zatoraj so se imenovali protestantje; odločili so se popolnoma od katoliške cerkve, ter so razpadli v tri poglavitne družbe, luterane, kalvinijane in angličane.

Vsem mnogo razdeljenim protestantom je lastno, da so odvergli cerkveno oblast, da se deržijo gole besede svetega pisma, in ne čislajo ustnega zročila, da so odpravili daritev sv. maše, in sprejemajo samo dva zakramenta, kerst in obhajilo. Naj bolj razširjeni so na Nemcih, na Švajcarskem, Angleškem, Niskozemeljskem, Danskem in Švedskem, in v severni Ameriki; deloma jih je na Avstrijanskem, Francoskem in Rusovskem. Pa današnji protestantje so med seboj celo malo edini v veri; mnogoteri bolj in bolj odmetavajo pravi Kristusov nauk, in si stvarijo nauke samo po človeški, v Božjih rečeh preslabi pameti; marsikteri so se nasproti začeli bolj povračevati na staro katoliško resnico in navado, nekatere stranke pa si po svoje umišljujejo le še druge nove cerkve. Tako se časoma pripravlja večji in večji razpad protestantstva. Protestantje sicer tudi po misijonih išejo razširiti svoje cerkve, zlasti raztrosajo bukev svetega pisma brez števila; pa vse trudenje kaže celo malo sadu, in veja, ki je odcepljena od katoliške cerkve, ostaja nerodovitna.

Ögled po domovini.

Akvileja, staro sloveče mesto.

Na severnoizhodni meji stare Italije so Rimljani iz začetka nadlego imeli po galijanskih in ilirskih narodih, zatoraj so l. 181 pr. Kr. poslali novih naseljnikov v tisto stran, in so sozidali Akvilejo poleg reke Nadiže, nekaj čez dve milj od morja; 3000 pešcov in primerno število konjikov in stotnikov je dobilo prvo naseljestvo. Novo mesto je bilo kmalo središče za kupčijo z ilirskimi narodi, in se je toliko povzdignilo, da je Juli Cesar ondi l. 59 pr. Kr. prezimoval z tremi legijoni vojakov, in da je cesar Oktavijan l. 30 nekaj časa tam stanoval s cesarico Livijo, kateri je bilo primorsko vino kaj zdravo. Pozneje l. 169 po Kr. se je cesar Marka Avreli v Akvileji pripravljaj za vojsko s podonavskimi narodi, in mesto se je takrat imenovalo drugi Rim; bilo je glavno mesto za Venecijo in Istrijo, polno mogočnih pohištrev in božanskih tempeljnov, zlasti malika Belina, ter je imelo čez 100.000 stanovavcov. Pa večja sreča je Akvileji došla, ko je prvi apostelj sv. Peter krog l. 42 po Kr. iz Rima poslal s. Marka v to mesto; s. Hermagora ali Mohor je bil potem odbran za prvega Akvilejskega škofa. Iz Akvileje se je keršanska vera dalje razširjala na oboji strani snežnikov in proti podonavskim bregovom; pa mesto samo je tudi imelo mnogo svetih mučencov in mučenic. V poslednjih časih rimskega cesarstva je mesto mnogo terpelo v vojskah zoper vstajnike in ptujce; l. 452 pa ga je grozoviti hunski vojvoda Atila po hudi sili vzel in razdjal.

Akvilejo je krog l. 552 zopet pozidal Narset, vojvoda greškega cesarja Justinijana; pa mesto se nič več ni povzdignilo do prejšnje velikosti, na poti so mu bile Benetke, ki so se o tistem času vstavile na morskih otokih. Pa Akvileja je dalje slovela po svojih škofih, ki so se mnogo časa prvi za papežem šteli na Italijanskem, in so si prisvojili ime patriarhov. Res se je patriarhov stol l. 606 razcepil v dva, enega v Gradu, enega v Akvileji; tudi akvilejski patriarhi zavoljo silovitih časov niso vselej zamogli stanovati v svojem mestu; pa kmalo se je zopet vse obrnilo na boljše. Cesar Karol veliki je v dneh sv. Pavlina patriarha akvilejsko cerkev obdaroval z blagom in posestvom; po spreobrnitvi Slovincov pa se je duhovna patriarhova oblast razširila do Drave. Patriarh Popon je krog l. 1031 zopet ponaredil akvilejsko mesto, ga obdal z zidovi, in postavil veličastno cerkev Marije Device, ktera stoji še sedanje dni. Akvilejska cerkev je po tem dobila tudi veliko deželno oblast; Sigehardu patriarhu je cesar Henrik IV. l. 1077 v last dal Furlanijo, Istrijo in Krajno, in se je tisti po tem štel za kneza in mejnega grofa; patriarhov stol je bil z mnogo duhovšino obdan, in mesto je štelo več samostanov.

To veličastvo pa ni imelo dolzega obstanka; akvilejska okolica je časama postala mlakužna in nezdrava, in patriarh Bertold se je od ondod l. 1222 preselil v Videm; gospodje, katerim so bile akvilejske dežele in grajšine dane v najem, so si tiste pozneje šteli v lastnino, in ostala Furlanija je l. 1420 prišla Benečanom v oblast. Akvileja se je sicer še imenovala patriarhova, pa pod Beneškim gospostvom; v razporu z Benečani si je tedaj l. 1482 prisvojil cesar Maksimilijan I. to mesto; pozneje l. 1751 je bil celo akvilejski patriarhat odpravljen, in razdeljen v

Goriško in Videmsko nadškofijo. Akvileja je zdaj majhino mesto, ki šteje le 1700 stanovavcov, pa je še zmiraj sloveče zavoljo obilnih rimskih in sredočasnih starin.

Bleško jezero, prelepi kraj.

(S podobo spredaj.)

Krajnsko nima kraja lepšega, kakor je Bled, in lahko se ta stran meri z marsiktero slovečo v družih deželah. Mirno tiho jezero z bistrimi vodami, krog tistega prijazne zelene trate, semtertje olepšane z belimi hišicami, na sredi obrašen otok s cerkvijo Marije Device, pri kraju na stermi pečini stari blejski grad s svojimi sivimi zidovi, pod gradom pa zopet cerkev farna in premožna vas, na drugi strani tik jezera zdravilne toplice, in zadaj v okolici nižji griči, in v daljavi beli snežniki z veličanskim Triglavom: tacega pogleda, in tolicih lepotij skupaj zbranih ni lahko najti.

Prelepi kraj je zgodaj vabil ljudi nase, in pravljica govori, da je še v paganskih časih na otoku stal tempelj nekega božanstva; to pa je gotovo, da je bil mični otok zelo zgodaj posvečen Božji Materi. Iz pisem se ve, da nekoliko potem, kar je cesar Henrik II. blejski grad v dar dal Briksenski škofii l. 1004, je bila po korarjih in ljudstvu na jezeru kapelica postavljena v čast Marije Device, in da je ondi stal mašnik, ki se je za prošta imenoval; tak prošt, Henrik po imenu, se nahaja že l. 1238. Iz te okolišine tudi izhaja ime proštija, ki še z daj ni pozabljeno. Cerkvica je bila pozneje prezidana v gotiški šegi, in Ljubljanski škof Sigismund Lamberg jo je posvetil l. 1465; sedanja cerkev pa je bila sozidana l. 1699, bolj v novi podobi, in zvonik stoji po-

sebej. V altarjih so dobro izobražene podobe, in v zakladnicah bogate mašne oblačila; tudi je cerkev sploh dobro previdena s premoženjem. Razun cerkve je na otoku še stanovališče duhovno, in hišica nekdanjega pušavnika. Spomina vredno je, kako je l. 1813 blejsko ženstvo ubranilo, da francoski davkar ni oropal cerkve in podobe Marije Device na jezeru. Vsi čolni so bili pobrani, in k otoku odpeljani, in ko se je davkar vender na malem čolnici približal, mu je šlo ženstvo neprestrašeno s čolni naproti, in ga je odvernilo.

Grad na visoki pečini je že stal, ko je gospostvo bilo dano Briksenskemu škofu Albuinu l. 1004; bil je po tem sedež grajšakov ali oskerbnikov vsega gospostva; l. 1511 se je razsul v potresu, in je bil po tem v novo sozidan. Zdaj je grajsina v posestvu svetnega gospoda. Cerkev sv. Martina, ki stoji pod gradom, je bila farna že l. 1514. Kar je pa razun lepega kraja v stanu ljudi blizo vabiti, so toplice, dolgo premalo čislane, zdaj pa bolj oskerbovane. Zdravilna voda je bila sicer znana že pred dve ali tri sto leti, pa kopališča ni bilo pripravnega, in stanovališča ne pristojnega za mnogo gostov; zdaj je oboje oskerbljeno tako, da ptujcu ni treba si vošiti boljšega. Studenec je sicer bolj mlačen, in ni bogato obdarovan s posebnimi gazi ali terdinami; pa ravno za tegavoljo je bolj zmožen za nekatere bolezni, ki ne potrebujejo premočne vode. Posebno zdravilna je ta toplica za terde, osušene ude, za stare rane, otekline v kostnih sklepih, ozeblina, terdobe v drobu. Zdaj se pri jezeru še pohišstvo napravlja za ozdravljanje z merzlo vodo. Vse to obeta blejskemu kraju večje poslavljenje in obilniše obiskovanje v prihodnje.

Gospa sveta, stara božja pot.

Na lepi planjavi med Celjovcom in Šent-Vidom na Koroškem je v rimskem času stalo veljavno mesto Virun; obilne razvaline in starine še pričujejo za njegovo nekdanjo velikost. Pri sredi te planjave stoji Gospa sveta, cerkev že od nekdanj posvečena v slavo nebeške Gospe. Ondi je sv. Modest, ktereга je kot škofa poslal Solnograški višji pastir sv. Virgili, posvetil prvo Božjo hišo; še se ondi hranuje v velikem altarju križ, ki ga je bil sveti mož prinesel seboj, tudi njegove častite kosti počivajo ondi; iz tega kraja je on tudi razširjal sveto vero dalje po Koroškem. Sedanja cerkev je zidanje iz začetka 15. stoletja, in ima dva zvonika; v velikem altarju je podoba Marije Device, izrezana iz belega kamna, ki jo je sv. Adalbert, Praški škof, prinesel od božjega pota iz Italije; veliki zvon te cerkve tehta 118 centov, vlit je bil l. 1687.

Spomina vredno je, kako so na planjavi pri Gospej sveti kdaj stavili novega koroškega vojvoda. Na velikem kamnu kot mizi je sedel boren kmetič; novi vojvoda pride, pripelje revno kravišče in slabo kljuse, krog njega so velikaši. Kmetič vpraša: Kdo je ta, ki stopa tako ošabno? Odgovorijo mu: Novi vojvoda je. Ima vero? Ima sveto vero, je bil odgovor. Je tudi pravičen sodnik, bo varh ubogim in sirotam? Bo. Poslednje vprašanje je še bilo: Kako me bode spravil z mojega mesta? Za to goved, in tega konja. Na to se je kmetič umaknil vojvodu, in vojvoda je stopil na mizo, in je iztegnil svoj meč; po sv. maši pa je na kamnitem vojvodnem stolu gospodi delil najemšine. Ta navada je nehala v 15. stoletji.

Cesar Avgust pred Metulom.

Za stari Metulj, ki je bilo zmed boljših mest nekdanjih Japodov, zgodovinarji niso ene misli, kje da je stalo; pa kakor kažejo stari popisi, bi se vendar naj pred ondi moglo iskati, kjer je zdaj vas Metljè, med Ložem in Oblokami. Ondi se nahajata dva griča z dolinico vmes z nekterimi razvalinami; ondi gre memo stara laška pot, še zdaj nadelana s kamnjem, in blizo je Loško ali Cerkniško jezero; blizo je tudi kraj, ki se šteje za stari Terpon, na griču nad Ložem, in oba kraja šta precej, ko se pride čez porašeno gorovje med Snežnikom in Javornikom.

Ker so Japodi Akvilejo napadli, in Terst oropali, je cesar Avgust l. 30 pr. Kr. zoper nje začel vojsko; prederl je zasekane gojzde, vzel zapušen Terpon, in je prišel pred Metulj. Mesto je bilo zavarovano z ozidjem, in 3000 junakov ga je branilo; vendar pod rimljansko silo se je ozidje začelo rušiti, in Japodi si znotraj napravijo novo zabrambo. Z novo silo se vzdignejo Rimljani, napravijo nasipe in stolpe, in iz tistih poskušajo po mostovih priti v mesto. Krepko se branijo Metuljani, most za mostom spodrinejo, da se vdere z višave; rimski vojaki se ne prederznejo več stopiti na četerti most, in cesar sam prime škit in meč, ter hiti spred, in vojaki planejo za njim. Pod veliko težo se vdere most, in Avgust sam se je potolkel na eni nogi, in na obeh rokah; pa urno skoči kviško, in se pokaže vojakom na stolpu. Metuljani viditi silovitega nasprotnika, se hočejo vdati; ko jim pa cesar veli orožje odložiti, razserdeni planejo zopet v boj, otroke in žene pa hranijo v posvetovališče. Huda je bila bitva, in vsa Metuljska mladina skoraj pogine; ostali zažgejo svetovališče, in tako zgori vse skupaj, da bi nihče ne

prišel v sužnjost Rimljanom. Golo pogorišče je po tem posedel cesar Avgust.

Zmaga cesarja Teodozja na Vipavskem.

V l. 392 po Kr. je vstajnik Evgeni skrivaj dal umoriti cesarja Valentinijana II., in se je polastil oblasti v zahodu; vzdignil se je po tem, branit se zoper cesarja Teodozja, ki je gospodoval v zahodu, ter je s svojo vojno zasedel juljske planine. Čez juljske planine, ravno čez sedanjo Hrušico pa je v rimskem času šla poglavitna cesta iz Italije v Podonavje; tisti hribje so se šteli za boljšo brambo italijanske zemlje in so bili močno zavarovani. Za terdno Emono ali Ljubljano je bil obzidan čveterovoglat vojaški stan v Navportu, na Verhniki; dvojini zid poleg hribov je dalje prepregal cesto, in verhu gorovja v Hrušici je bila zopet terdnjava podolgoma pozidana, zid pa se je od tiste dalje raztegoval na dvojno stran; unstran hribov, v Avdovšini je bil zopet čveterovoglat vojaški stan z močnimi stolpi, ki deloma stojijo še sedanjí čas. Tukaj je bilo za Evgenija lahko se braniti.

Cesar Teodozi, ki je komaj dokončal drugotno vojsko, se skerbno pripravi za nov boj. Ta boj pa ni bil samo za cesarstvo, temuč tudi za keršanstvo; Evgeni namreč je bil poslednji podpornik paganstva, in je z maliki zastavil vse gorovje. Nagloma cesar pride s svojo vojno od izhoda, pod juljskimi planinami se začne boj z nasprotnikom. Perve zabrambe so bile kmalo prederte, tudi terdnjava na višavi je bila brez težave vzeta; unstran verhov pa se je začela huda bitva, in desiravno so se Teodozjevi krepko mahali, so se mogli vender pred večjo močjo umakniti. Cesar skerben, pa zaupljivo v Boga obrnjen, je molil po noči v kapelici, ki je bila na višavi,

in v sanji je bil s prikaznijo poterjen. Drugi dan se vzdigne serčno dalje s svojo vojno, in kmalo se z njim soedini del nasprotnikov, ki je bil poslan, ga zadenjsko napasti. Ko pridejo dalje z verhov, kjer se odpre pogled v nižavo, je bila vsa ravnina pokrita z nasprotnikovimi vojaki. Serčno se Teodozjeva stran začne boriti s sovražnikom, in ko je boj nar huji, pride višja pomoč. Huda burja nastane, ravno Evgenijevi strani nasproti, ji nese prah in škite in pušice v obraz, in bije orožje iz rok; premagani so, vdajo se Teodozju, ter pripeljejo Evgenija zvezanega k njemu. Vpričo cesarja planejo vojaki nad vstajnika, ter ga posekajo; in tako je zmagalo cesarstvo, pa tudi keršanstvo. Maliki, ki jih je bil Evgeni razstavil po verheh, so imeli v rokah zlate strele; služabniki Teodozjevi se ustijo, da bi bili kaj radi zadeti s tistimi strelami. Imajte jih, pravi cesar, in bodite srečni z njimi.

Srečen boj Andreja Turjaškega pod Siskom.

Na stoku Save in Kolpe je bilo v starem času sloveče mesto Segesta ali Siscia; cesar Avgust si ga je osvojil l. 27 pred Kr. Pozneje je bila Siscia glavno mesto za posavsko Panonijo, je tudi imela lastne škofe, med katerimi je bil sv. Kvirin mučenec. Na razvalinah tega mesta je bil pozneje grad z obzidanim tergom, ki so ga nekdanji ogerski kralji Zagrebским korarjem darovali v lastino; pri tej terdnjavi so naši predniki imeli nekteri hud boj s Turki. Kar je namreč l. 1463 sultan Muhamed II. si osvojil Bosno, je bila Turkom pot višje odperta; l. 1468 so prišli pervokrat na Horvaško, l. 1469 pa pervokrat na Krajnsko. Mnogokrat so potem kervave trume obiskale slovensko zemljo, požigale, ropale, morile,

in ostalo ljudstvo v sužnjost vlačile; kar pa je nadvojvoda Karol I. 1579 dal poleg Kolpe sozidati novo terdnjavo, Karlovec, so turški napadi le nižje zastajali.

Bilo je l. 1593, ko je Hasan, baša bosanski, prišel v novo pred Sisek, imel je seboj množico za 32.000 mož. V terdnjavi je bil poveljnik Blaže Jurak, Zagrebski korar; vojakov je imel premalo, tedaj si je iskal pomoči. Bramba sicer pride, pa le majhna v primeri proti turški množici, samo 4000 mož; bili so raznih narodov, Slovenci, Horvatje, Madžarji in Nemci, in višje poveljstvo je spadalo na Andreja Turjaškega. Turki so imeli šotorišče unkraj Kolpe, Sisku nasproti, ter so s topovi močno streljali na terdnjavo; z boljšim oddelkom svojih vojakov pa gre Hasan čez Kolpo, ker si je bil most napravil, ter prikrije močno četo v gojzd. Glavarji keršanske vojske se posvetovajo, kaj jim je storiti; Turjačan da vsem serce rekoč: Ne šteti množice, temuč Boga prositi pomoči. Bilo je 22. junija, v god sv. Ahacija; po deseti uri zjutraj primejo naj poprej Horvatje in huzarji sovražnika; umaknejo se pa, prestrašeni pred veliko množico. Takrat planejo glavarji z drugimi vojaki siloma nasprot turškim trupam; Hasan se oberne proti mostu, pa druga keršanska četa mu prevzame pot. Turki bežijo, so deloma pobiti, deloma potonejo v Kolpi, Hasanbaša sam je med utonjenci; ostala sovražna množica unstran reke pa razdere šotorišče, ter hiti zopet v svoj kraj. Proti drugi uri popoldne se zmagavci že bližajo Sisku, trikrat gredo krog ozidja, ter Boga hvalijo; po tem veseli stopijo v mesto. Glas te čudne zmage se je dalječ razšel; celo papež Klemen VIII. je Andreju Turjaškemu poslal poslavno pismo. Dan sv. Ahacija pa se v Ljubljanski škofijski

cerkvi vsako leto hvaležno obhaja; mašno oblačilo za tisti god je iz plajša Hasanbašetovega.

Sv. Hieronim, cerkveni učenik, drag Slovencom.

Sv. Hieronim je bil, kakor sam piše, rojen v Stridonu, ktero mesto je stalo na dalmatinski in panonski meji. Marsikteri išejo ta kraj zunaj Dalmacije; pa sveti učenik sam zadosti razločno pove, v enem svojih listov, da je ravno tista dežela njegova domovina. Po takem je verjetno, da je stari Stridon stal pri Steržanu med Hlevnim in Kuprasom; ondi ga stavi ljudsko zročilo, ondi se nahajajo tudi razvaline starega mesta. Bodi pa sv. Hieronim tudi Dalmatinec, je vendar neki čas, v svojih mlajših letih, živel v stari Akvileji, in je ondi imel prijatle, sv. Kromacija škofa, sv. Heliodora, Rufina, in druge; je imel tudi znance v stari Emoni, Antona miniha, in pobožne device, in je pozneje pošiljal pisma do tistih. Njegova slava je prestavljanje in razlaganje sv. pisma; s tem se je on začel truditi, ko je bil še v Rimu tajnik pri papežu sv. Damazu; in ga je izveršil, ko je v sv. deželi pri Betlehemu živel kakor pušavnik. Vediti pa se spodobi, da je sv. učenik nektere bukve svetega pisma predstavil in razložil ravno na prošnje svojih Akvilejskih prijatlov, sv. Kromacija in sv. Heliodora, kakor se kaže iz predgovorov tistih svetih bukev. Sv. Hieronim je bil rojen l. 331, in je umerl l. 420, 89 let star; zakopan je bil v Betlehemu, po tem prenesen v Rim, v cerkev sv. Marije Snežnice.

Sv. Niceja, akvilejski škof.

Grozoviti Atila je bil l. 452 razdjal staro Akvilejo; mnogo ljudstva je pomoril ali odpeljal v suž-

njost; kar je bilo slabih, žen in otrok, so se z dragotami in svetimi ostanki vred poprej oteli v terdni Grad pri morju. Za tako strašno osodo je l. 454 sv. Niceja prišel na akvilejski pastirski stol, ter ga je 40 let ohranil. Mnogo zlega je imel popravljati, po razdjanju in sužnjosti se je marsikterih napak vrnilo med ljudstvo; stanovati pa je on mogel ves čas v Gradu, ker je bila Akvileja preveč razrušena. Zmed spisov sv. Niceta so se ohranili nektere verske razlage; ostanek homilije kaže šege in napake tistega časa in je vreden spomina. Tako se glasi:

„Kaj bomo rekli od tistih, kateri se hočejo s preobilnim lišpanjem svojega života znašati, in čudovite kazati? naj molčim od nepotrebno iziskanih natančnost v obleki. Prosim vas, kaj delajo pri moških lasje z iglo nakrišpani, in kodri, ki zadaj sicer tilnik zagrinjajo, spredaj pa tudi čelo celoma zakrivajo, tako da še za Kristusovo znamenje prostega mesta ni pušenega na čelu, in da od tod, od koder menijo da imajo kakošno slavo ali lepoto, imajo le gnjusobo in sramoto? Enako tudi ženske obvezujejo svojo glavo kakor škit, da se obras useda kakor dolina med dvema gričema; da od ušes visijo teže kameničkov z zlatom sklenjenih, de so roke obložene s zlatom, da vrat stiskajo verižice ali kamni, in na nogah pri obuvalih se žarijo kervavorudeči plamenčki. Kakošen dobiček, kakošen korist se nahaja v tem, razun prazen bliš, in misel spačena po otročji poželjivosti.“

Sv. Anton Padovanski, znan Slovencom.

Sv. Anton se Padovanski imenuje po mestu, kjer so l. 1231 pokoj našli njegovi sveti ostanki, rojen je bil sicer v Lisabonu l. 1195. Kolikor je bil

ponižnega duha, in kolikor je sam iskal le neznan in v tihoti ostati, vendar je bil postavljen višje, kakor luč na svečnik; in učil je prvi iz reda sv. Franciška bogoslovske vednosti na visoki šoli v Bolonji, pozneji tudi v Mazilii, Tolozi, in v zadnje v Padovi. Tudi je bil goreč in čudno mogoč oznanovec Božje besede med vernim ljudstvom; stara slovenska pesem pravi:

Tičice pod nebom letajo,
Nisko se na vejce vsedajo;
In Antonov glas poslušajo.
Ribice po morju plavajo,
Glavce tam na kraj pokladajo,
In Antonov glas poslušajo.

Od kod pa je sv. Anton toliko znan Slovencom? Pisano je v njegovem življenju, da je l. 1225 prišel v Gorico, je ondi vstavil samostan minihov sv. Franciška, in da je bil prvi prednik ali gvardijan tega samostana. Med tem je sv. mož l. 1226 obiskal Terst, Pareč in Polo; po njegovem prizadevanju so minihi sv. Franciška l. 1229 prišli v Terst, l. 1231 pa v Ljubljano, na mesto, kjer so sedanji čas šole; nekteri hočejo vediti, da je tudi Ljubljano on sam obiskal.

Kmetijske reči.

Odkup in vravnava zemljišnih obtežeb.

Velika dobrota za kmetijstvo je cesarska postava, izdana 5. jul. 1853; tista ukazuje, naj se poravnajo sužnjosti ali pravice, po katerih imajo kmetje v gojzdi in spašnikih svojih prejšnjih grajšakov iskati les za stavbe in kurjavo, steljo in pašo za svo-

jo živino, naj se v red denejo ali odpravijo tudi pravice, po katerih ima soseska les ali pašo v gojzlih ali pašnikih druge soseske, enako tudi pravice, po katerih imajo posamezni posestniki pot, pašo, nastiljo in druge enake tirjatve na zemljišču družih posestnikov. Postavljene so posebne komisije za izverševanje te postave. Poravnale pa se bodo take obtežbe ali s tem, da se bo svet zanje odmeril, ali da se bo plačilo odločilo za odpravo in odškodovanje, ali da se bo stara pravica previdno v red djala. Po tej vravnavi bo prejšnji grajšak v stanu, svoje gojzde tako rediti in rabiti, kakor tirja umno gospodarstvo; pa tudi kmet bo vedil za svoje, bo tisto zamogel bolj varovati in bolj prav obračati. Enak dobiček bo tudi za vsaktero stran, kjer ima soseska pri soseski, ali posestnik pri posestniku take obteživne pravice. Zlasti bo taka vravnava v veliko dobroto ondi, ker so bili zavoľjo takošnih pravic doslej prepiri in tožbe; mnogo nemira, sovraštva, dražih pravn se bo s tem odvernilo. Veliko bo pač na tem, da bo obteženec in opravičenec prav razložil stan in obsežek tacega bremena, in da se bo vsakteri del raje v lepem pogodil; sicer kjer reč ni zadosti jasna, ali se ne da lahko vravnati, bo komisija iskala, vse boljše pozvediti, in do pravega konca dognati.

Poselski red.

Časi, ki so se v raznih rečeh spremenili, tirjajo tudi na več strani nov red pri poslih; cesarska postava je tak nov poselski red odločila za vsaktero kronovino posebej, za Krajnsko 1. maj. 1858.

Po tej postavi ostane, kar se tiče prve pogodbe in are, pri prejšnji navadi. Posebej je imenovano, če posel ob enem obljudi službo na več krajev,

da takrat velja obljuba prvemu gospodarju storjena; če kdo zvijačno ali hudobno odvraca ali odpeljuje posla od pogojene službe, da ga zadene kazen; če bi se posel brez pravega vzroka odpovedoval službi, da ga gospodar zamore siliti s pomočjo deželske gosposke. Služni čas za kmetijske opravila se mora pogoditi na eno leto, od božiča do božiča, za druge opravila pa saj na tri mesce. Da je poslova dolžnost pokoršina, pridnost v svojih opravilih, zvestoba, spodobno obnašanje, je samo na sebi jasno; da je gospodarjeva dolžnost skerb za keršansko življenje svojih poslov, pogled na primerjeno delo, priprava potrebne in zdrave hrane, odštetev pogojene plače ali mezde, postrežba v boleznih, je ravno tako očitno; posebej je pristavljeno, da gospodar nerodnega posla sme tudi strahovati, samo ne v njegovo telesno škodo.

Služba neha ob času, za ktereга se je pogodilo, ali se po tem zmenita gospodar in posel; če ni bil pogojen čas, služba obstane dalje, dokler ta ali uni ne da slovesa, vendar šest tednov poprej se mora to naznaniti; pri krajših službah pa saj 14 dni poprej. Gospodar sicer zamore posla tudi pred časom djati iz službe, če je len, nemaren, hudoben, zapeljiv za domače, čez štiri tedne bolan; plača gre za toliko časa, kar ga je posel dostal. Posel pa tudi poprej sme iti iz službe, če je služba škodljiva zdravju, če gospodar ravna silovito, zapeljuje v hudo, gre na dolgo pot, se preseli čez 6 milj daleč; plača pa mu gre za 3 mesce več, enako kakor takrat, ko služba z gospodarjevo smertjo neha. Pomniti pa se mora, da poslov odhod se mora ob vseh tacih potih naznaniti srenjskemu županu. Posebna nova odločba so poselske bukvice; vsak posel mora take imeti, in pri odhodu mora župan spričevanje zastran prestane službe vanje vpisati; noben gospodar tudi ne sme

posla jemati v službo, ako nima tacih bukvic. Ob-
last, tožbe v poselskih rečeh sprejemati, imajo kan-
tonske gosposke; kazni za prestop poselske postave
so zapor, tepenje, plača v denarjih.

Pokončanje škodljivih merčesov.

Vsako leto večjo ali manjšo škodo sadnemu
drevju in poljskemu sadežu napravljajo gosence. Ta
merčes bi se ne množil toliko, naj bi se toliko ne
zatirale živalice, ki so stvarjene, ga iz prvega po-
končati, namreč mnogotere vertne in gojzdne ptičice;
veliko zgube bi se tudi lahko odvernilo, naj bi se
gosenčna zalega ob času obirala s sadnega drevja.
Umnemu in skerbnemu gospodarju ni potreba, da bi
se mu ukazovalo, kaj naj stori, da se škode obva-
ruje; pa dosti jih je neprevidnih in nemarnih, in te-
daj mora take višja gosposka opominjati zastran njih
lastnega dobička. Naj bi pač taki opomini, ki so bili
že večkrat, in tudi vlansko leto ponavljani, ne našli
samo gluhih ušes in lenih rok! Gosenčno zalego je
treba v jeseni in o pomladi trebiti, in ne sme se na
samo listje gledati, temuč tudi na skorjo drevesno,
mora se posebno ves mah skerbno ostergati. Zlasti
se manjše ptičice ne smejo loviti, kadar gnejzdijo,
še bolj se morajo v miru pušati jajčica in mladiči v
gnjezdih.

Veliko škodo pri kmetii tudi delajo hrošci ali
kebri; ko so izlezli iz zemlje in letajo okrog, obje-
dajo gojzdno drevje; ko živijo v zemlji kot červi,
spodjedajo poljske setve. Posebno potrebno je za
tega voljo, kebre kolikor mogoče poloviti in pokon-
čati; po kadem dežju, ali ob hladnem rosnem jutru
kaj radi pocepajo z drevja, naj se le nekoliko po-
trese. Kebri so piča kuretni in prešičem, dajo olje

za kako mažo, ali dober gnoj, ko so pomandrani. Naj bi se pokončali saj kebri, ki so bližje polja, zlasti, ko se hočejo že v zemljo zalesti; saj bi se ne slišala tolikokrat pritožba, da červ hoče vse pojesti na polju. Umen in skerben gospodar že ve, kaj mu je storiti; pa treba je, da jih več, da vsi enako ravnaajo, in se tako križem obvarujejo škode.

Šolske reči.

Kako se ljudska šola kmalo napravi.

Za napravo šole je naj pred treba dobre volje. Pogostna misel na kmetih je, s šolo se naklada nov davek; davka pa se vsak boji, in siljene reči se ogiba. Da bi se ta misel overgla, se ljudem sploh razlaga, koliko dobička bo šola prinesla njih otrokom; nekterim gre to nekaj v glavo, nekterim ne; pravijo, da nimajo otrok. Mora se pa še eno pomniti; naprava šole je dobro delo, je milošina, je dar, ki se podeljuje vbogajme, in izplačuje na unem svetu. Dobre dela usmiljenja vsakteri vé šteti, pa telesne marsikteri bolje zna, kakor duhovne; naj pomni tedaj vsak, da s šolo se opravlja duhovno dobro delo, ki se glasi: nevedne učiti. In sicer kakošno dobro delo? za nedolžne otroke, za otroke, od katerih Kristus govori: Kdor otroka v mojem imenu sprejme, mene sprejme. To naj pomni vsakteri, in opravljal bo za šolo prostovoljne dobre dela, in ne posiljenih davkov. Mnogokrat se zgodi, da kdo o svoji poslednji volji velike dari sporočuje za Božjo hišo, za ubožnico ali bolnišnico; na šolo se še ne spomni, in vendar je nevednost duhovna ubožnost, duhovna bolezen, v Bož-

jih rečeh podučen in izvajen otrok pa Božji tempelj. Če ni drugač mogoče, naj se prikrati v časih kaki drugi dar, da ostane kaj za šolo; res tudi cesarska postava nekaj tirja za šolo.

Za napravo šole je dalje treba umnega pregleda in pridnih rok. Umnega pregleda; dostikrat se z malimi stroški napravi šolska hiša, ako se staro pohištvo previdno popravi; na kmetih so stroški sploh veliko manjši, kadar ljudje sami dajo in zvozijo kamen, apno, pesek in les, in kadar delavcom sami pripravljajo jedilo. Kadar morajo višje vrednije vse stroške preiskati in prešteti, in kadar se morajo ljudje siliti, takrat je šola veliko drajša. Tedaj za umnim pregledom le še dobrih in pridnih rok; in šola je tukaj.

Petje v ljudski šoli.

Petje človeka budi v nebeških in v pozemeljskih rečeh, povzdiguje molitev, in pospešuje delo, veselga bolj razveseljuje, in bolj vtolažuje žalostnega. Dobro je tedaj, da se otroci v šoli tudi vadijo petja. S tem se naj pred zboljša in na višjo stopnjo vzdigné cerkveno petje, zlasti kolikor se godi občno, po vsi Božji hiši. S tem se dalje pripravlja pošteno razveseljevanje in spodbudovanje v domači hiši, in zunaj domače hiše. Posebno pa se s tem v okom hodi popevanju nespametnih, pohujšljivih pesem. Lahko se razume, da za otroke se morajo pesmi previdno izbirati, bodi si, kar se tiče obsežka, bodi si, kar se tiče napeva. Posebno se primerjajo za ljudsko šolo pesmi, ki obsegajo kake prilike ali kake zgodbe; ptičice in rožice se nahajajo skoraj v vsaki ljudski pesmi. In za tega dela voljo je marsiktera stara ljudska pesem bolj pripravna za otroke, kakor ktera, zlasti bolj umetniška nova; samo da je stara pesem po potrebi vredena in olikana. Naj bi toraj nabiravci starih pesem ne gledali samo na lepo besedo, ampak tudi na lep, keršanskemu duhu ne nasproten obsežek.

Poštevanje desetink.

Pri števenju se ne nahajajo vsaki čas same celine, celi goldinarji, centi, vagani, vedri; mnogokrat se zadevajo tudi deline, pol goldinarja, četert centa, tretjina vatla. Take deline poštovati je tudi prosto ljudstvo bolj vajeno. Za ložje štetve in delitve voljo so pa za tergovca in umetnika naj bolj pripravne deline na deset delov ali desetinke: take se lahko zapisujejo in poštevajo kakor celine. Pri zapisovanju se desetinke stavijo od enot dalje proti desni, in za razločka volje se med celine in desetinke deva pičica; sa enotami na prvem mestu proti desni so namreč desetine, na drugem stotine, na tretjem tisučine i. t. d. Tedaj se namesti $\frac{1}{10}$ piše 0·1; 1·5 za $\frac{15}{10}$; 0·03 za $\frac{3}{100}$; 1·25 za $\frac{125}{100}$; 1·156 za $\frac{1156}{1000}$. Soštevanje in odštevanje desetink se godi enako celinam; množenje in deljenje desetink potrebuje nekako več previdnosti, kakor enako poštevanje celin.

Francozi so naj poprej, l. 1799 začeli, desetinke sploh v djanju rabiti. V podlogo vseh mer so si vzeli celo novo mero, meter, 10 milijonski del četerti zemljinega poldnika, blizo $\frac{6}{10}$ dunajskega seznja. Meter se rabi pri meri na dolgost, širokost in visokost, pri meri blaga, pota, zemljišča; 1000 metrov je kilometer, $\frac{1}{1000}$ metra je milimeter. Ara je štirjaška mera na planoto, njena stran je 10 metrov; hektara, 100 ar, je francoski oral. Liter je kočna posoda, ktere stran ima $\frac{1}{10}$ metra; je votla mera za suhe in tekoče stvari, blizo $\frac{7}{10}$ bokala. Podloga za vse tehte je grama, teža, ki jo ima $\frac{1}{1000}$ litra popolnoma izčistene in zgostene vode, blizo $\frac{2}{10}$ kvintelja; 1000 gram je kilogram, blizo $\frac{18}{10}$ dun. funta. Tudi svoj poglavitni denar, namreč Frank, Francozi delijo na 100 delov, centezov.

V avstrijskem cesarstvu so desetinke naj pred prišle v rabo pri merjenju sveta; dunajski seženj se namreč ondi deli na desetine in stotine. Dalje so se začele rabiti pri pobiranju cola; colni ali novi funt je 500 francoskih gram, blizo $\frac{285}{10}$ dun. lotov, in se deli v desetine, stotine in tisučine. Zdaj

so desetinke prišle na versto tudi pri novem denarju; novi forint ali goldinar ima 100 stotin ali novih krajcarjev; pol krajcarja se šteje $\frac{5}{1000}$ fl., ali $\frac{5}{10}$ (0·5) krajcarja. V zadnje, ko se vpeljuje po vsem cesarstvu enaka mera in tehta, namreč dunajska, cesarska postava tudi razmero med staro in dunajsko mero in tehto odločuje po desetinkah. Iz tega razlaganja je jasno, da je v šolah zdaj sploh treba, otroke vaditi v poštevanju desetink.

Razne reči.

Jud in Turek.

Jud pride Ulema, turškega učenika, prosit, naj bi se poturčil. Vpraša ga med drugim Turčin: Veruješ v Kristusa? Jud odgovori: Naha, ne verujem. Tedaj mu reče Ulema: Ne moreš biti Turek, zakaj Turci verujemo v Kristusa, da je prerok. — Ta vera je pri Turkih vendar nekakošna stopnja do kershanstva, dasiravno imajo Muhameda za velicega preroka.

Ženica in loterijske srečke.

Na Francoskem je neki duhoven pridigoval zoper loterijo, ker so mnogi njegovih farmanov vse hoteli zastaviti v srečke. Med drugim je rekel: Če se kaki ženičici le sanja kaj števil, bodi si 5, 20, 60, precej nespametnica hiti staviti. On je mislil, da je prav dobro spričal neumnost presilnega stavljenja v loterijo; pa kaj se zgodi? Po opravljeni Božji službi ga zunaj počaka ženica, ter pravi; Prosim, duhovni oče, ktere numere ste povedali v pridigi, da jih stavim. — Loterijske srečke so dostikrat pač le pogubljive nesrečke.

Kako se tat izve.

Nekemu kmetu je bil denar ukraden; misli, misli, kdo bi bil utegnil to storiti. Pravi v zadnje pred vso družino: Pojdem v hribe k unemu možu, ki ozdravlja, pa tudi vse ve, kaj kdo stori; on mi bo povedal tatu. To sliši tatinska stvar, in se začne bati; hiti k fistemu možu, ter ga prosi za Božjo voljo, naj ne pravi nikomur, da je ona denar vzela. Komaj stopi iz hiše, že pride okradeni kmet, in želi izvediti tatu. Teci za starko, ravno zdaj je bila pri meni, pravi vedež. — Zgodba ni stara.

P e s m i.

Leto in letni časi.

Dolga noč je, solnce nisko sije;
Hud je mraz, in beli sneg vse krije.
Dušna zima tare rod človeški,
V hlevcu pa rodi se kralj nebeški.

Solnce vstaja višje, dan se daljša;
Zemlja se z zelenjem, cvetjem zaljša.
Kristus spet iz groba gre častito,
In življenje je ljudem odkrito.

Solnce greje dolgi dan z višave,
Žito zori, rumené planjave.
Božji Duh ko živ plemen prihaja,
Verne z rastjo dobrih del navdaja.

Dan se krajša, solnce se znižuje;
V skedne se pridelan sad hranjuje.
S svetom vred ljudem se konec bliža;
Bog jih sprejmi v hrame paradiža.

Dan in dnevne ure.

Udari eno, pové mi to:
En Bog je, en Gospod samo.
Le eno treba je za nas,
Bogu služiti vsaki čas.

Je ura dve, mi spet pové:
Zapovdi velike ste dve;
Boga ljubiti in bližnjega,
To pelje do zveličanja.

Je ura tri, mi govori:
Da so persone Božje tri.
So Oče, Sin in Duh presvet,
Naj celi svet časti jih vnet.

Je ura štir, mi da v ozir,
Da so reči posleduje štir.
To smert je, sodba pa za njo,
Po tem pa pekel alj nebo.

Je ura pet, uči me spet:
Zapoved je cerkvenih pet.
Slušati cerkev vedno gre;
Zveličanja ni zunaj nje.

Je ura šest, zbudi zavest:
Resnic je poglavitnih šest;
Kar nam je vediti od Boga,
In od človeškega duha.

Že gre k sedmem, nagniti smem
Tu k zakramentom se sedmem.
To so studenci milosti,
Izvirki luči in moči.

Že gre k osmem, ozreti vem
Naproti blagrom se osmem.
Izreki Jezusovi so,
Za trud, britkost tolažijo.

Je že devet, je nauk štet:
Angeljskih korov je devet;
Boga v nebesih hvalijo,
Človeka tukaj spremljajo.

Je že deset, opomni spet:
Zapoved Božjih je deset;
Kaj gre Bogu in bližnjemu,
Iz njih je svetlo vkacemu.

In k enajstem, ah! dobro vem,
Da zadnji čas je k enajstem,
Naj vsak se trudi, kar je moč,
Da ga ne prihiti kaj noč.

Pa k dvanajstem, ozreti smem
K apostelnom se dvanajstem.
Uči število njih polno:
Kdor spolni vse, zveličan bo.

Pravi gospodar.

Družino dobro jez imam;
Ime je hlapcom: Delajsam,
Sepoznovlez, Zaranovstan,
Zaslišiberž, Severnogan.

Mi dekle še pomagajo,
In prav zvesto mi služijo;
So Vredudela, Snažnojma,
Voljnoprenaša, Pridnozna.

Gre Moderuk voznik z menoj,
In Doberum je hišnik moj;
Za kuharco, točajko pa
Ste Lakotrezna, Zejazla.

Še hišni dve ste mi v posest,
Pobožnaprošnja, Dobravest;
Te mene ziblujete lepo,
Da spet zvečer zaspim sladko.

Sveta

JEDERT IN MEHTILDA.

Molitvene bukve

z jutranjimi, večernimi, mašnimi in še drugimi naj potrebnisimi molitvami, kakor tudi s posvečevanjem

Marije Device in Svetnikov.

Veljajo pa te bukve z 19 podobami ozaljšane in na 633 straneh natisnjene — zvezane z usnjatim herbtom 1 gold. 6 kr., v usnji 1 gold. 20 kr., z zlatim obrezkom 1 gold. 50 kr., tiste na platnicah lepo pozlačene 2 gold 12 kr., v platnu z barvanim obrezkom 1 gold. 12 kr., z zlatim obrezkom 1 gold. 36 krajc.

Hitri

RAČUNAR,

z ozirom na

novi denar po avstrijanski veljavi.

Zložil Gustav Dzinski.

Te žepne bukvice kažejo v slovenskem in nemškem jeziku:

1. tabelo z razloženo ceno od 1 do 2000 reči;
2. tabelo z menjevanjem starega dnarja z novim;
3. tabelo z menjevanjem novega dnarja z starim;
4. obrestno tabelo za 4, 5 in 6 od sto od 1 do 10,000 gold. nov. dnarja na leto, pol leta in 1 mesec;
5. tabelo za pravne in menilne pisma.

Zraven tega je v vpeljavi tudi še razumno razloženo kaj, kakšni in za koliko so novi dnarji.

Cena 24 kr.

TVOJA
SMERTNA URA.

Oa

BRATOVŠINE

za verne duše v vicah in od odpustkov.

Mašne, spovedne, obhajilne in druge potrebne molitve, z križevim potom. (Z eno podobo.) Z dovoljenjem visokočastitljivega Ljubljanskega škofijstva. 1858. Veljajo terdo vezane 20 kr., z usnjatim herbtu. 24 kraje.

Grosse illustrirte
Heiligen - Legende

auf

alle Tage des Jahres.

Mit 1000 Holzschnitten.

Bearbeitet von

*A. Werfer, Fr. X. Steck, Ph. B. Lander und
C. B. Reiching.*

In Heften à 6 kr. C. M.

Bei dem gewiss niedergestellten Preise von 6 kr. für das Heft kann es auch von dem Unbemittelten leicht angeschafft werden; es ist ein Familien-Schatz von höherem Werthe als Gold und Edelsteine.
